

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת ויחי תשפ"ב

היכל הקודש קרית ברסלב ליבערטי
Heichal Hakodesh Kiryas Breslev
181 Huschke Road
Liberty NY 12747

היכל הקודש בארא פארק
Heichal Hakodesh
Boro Park
1011 41 Street
Brooklyn NY 11219
1-718-384-1652

היכל הקודש וויליאמסבורג
Heichal Hakodesh
Williamsburg
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
1-718-384-1652

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
1-845-243-0563

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
1-845-467-5299

היכל הקודש מאנסי
Heichal Hakodesh
Monsey
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
1-347-733-7551

**היכל הקודש ברסלב
בלומינג גראוו**
Heichal Hakodesh
Blooming Grove
24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
1-845-238-0804

נדפס ע"י קרן הדפסה היכל הקודש
181 Huschke Rd. Liberty, NY 12747
718-387-2691

www.BreslevCenter.com

צו הערן די הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א רופט:

**חיוק פאר די
אידישע שטוב**
212-444-9169

**קול
ברסלב**
212-444-9191

תענית. בשלשה פרקים – פרק רביעי דף ל עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" קסג
רש"י

1 מתה – כלומר, יליף טעמא מן "מתה", הדינא ראש חדש שנקרא תה כדאמרין לעיל
 2 (כטא) "קרא עלי מועד". הלכה כרבי מאיר – דלפניו אסור ולאחריו מותר. הלכה כרבן
 3 שמעון בן גמליאל – דאין איסור נהנה אלא באותה שבת. תירויו לקולא – כדפרש"י
 4 ואולי, בדלפניו מוקף הלכה כרבי מאיר – דלפניו ולא לאחריו. ובאותה שבת – אבל
 5 קודם אותה שבת אפילו לפני מותר. מיש

6 שנתו ולפנה – כלפי השחר. המפסיק בה –
 7 דשבו את אוכל עד מאותה סעודה וילקו. הכי
 8 גרסינן: כיצד ישנה אפר רב ויורה אם הוא רגיל
 9 ב'. בענישה – שדחו מטיקין עמו לכבודו.
 10 והכמים ואחרים ישנה – אשני תבשילין קיימא
 11 בשר ויין ימנעו. מליח – דג או בשר מליח. דאין
 12 בו טעם כל כך אדיר ששחה שלשה ימים במלת
 13 כדלסקו. כשלמים יזרחו. מבושר וזב
 14 השלמים וכו'. טפי לא אשכחן מדקרי בשר. כל
 15 שהוא משום תשעה באב – כגון סעודה
 16 המפסיק בה. כל שאינו משום תשעה באב –
 17 כגון סעודה המפסיק בה בתענית צבור. אי ימי
 18 סעודה שאינו משום סעודה המפסיק בו. הכי גרסינן ר'
 19 ישמעאל בר' יוסי אומר: משום אכילת בשר. כל
 20 שמתיר לאכול בשר לרחוץ – ולא גרסינן בו.
 21 כלומר, אפילו בשרת סעודה המפסיק בו.
 22 לרחוץ. הוואל ומותר לאכול. אסור באכילה
 23 ובשתייה – ודן אין תנחין באבל. דקא חשיבינו
 24 איסורים שנתנחין בו לבד מותר. תשעה באב –
 25 רחיצה סיכה ועצלה וכו'. ואסור לקרות בתורה
 26 ב' – רבתינו ברו' משמחו לב'. במקום אשני
 27 רגיל לקרות – רבין ולא ידע – אית ליה
 28 צערא. עד כמה – הוי בשר גמור. דלא הוי בשר
 29 מליח – כל זמן שהוא בשלמים. בדמין אכילת
 30 במלוח אלא שני ימים ויליח אחר. כגון אכילת
 31 שלמים. ולחבו שני בשלמים. בדמין אכילת
 32 שלמים אשכחן דאקרי 'בשר'. רבתינו (ורא ר'
 33 ויזרחו מבושר וזב השלמים' וכו'. טפי לא
 34 אשכחן מדקרי בשר. שדחטעם סלפסין אדיר שיה
 35 שלשה ימים. יין מנתי – חדש ומנוקח. ואינו
 36 טוב כיון שיש, ומתשלש ומזיק. תוספ – ורחת
 37 אין בו משום גילוי – שאין נחש שותהו. כי יבחר
 38 מותרותיו.

1 והתירויהו לקולא – כלומר, תירויהו כדרכי מאיר דאמר מראש חדש ועד התענית. וכתבן
 2 שמעון בן גמליאל דאמר אינו אלא אותה שבת בלבד, הלכה כדירייהו
 3 לקולא. כלומר, דאנו אסור אלא אותה שבת בלבד כרבן שמעון בן גמליאל. ודאקא ונדו
 4 תעניתה. אבל לאחרי תענית – מותר. והלכה כרבי מאיר דאמר אינו אלא אותו היום.
 5 תענית. ואף על פי דשלחו משיחיה ר' יוחנן
 6 דבלי שפתן מותר לבסב במועד – מכל מקום
 7 החמיר לנו מורינו רש"י לתת סדיקין שלנו לכבוס
 8 אותה שבוטע שיהיה בה תשעה באב קודם התענית.
 9 אבל הימא דחל תשעה באב בתמישי בשבת –
 10 מותר לבסב ולספר מחצות וילקו מפני כבוד
 11 השבת, דאין לדמותינן עי ערב שבת מפני טוהר
 12 השבת.

13 **ערב** תשעה באב לא יאכל אדם שני תבשילין –
 14 פרש"י שני תבשילין. ורעה לומר בשתי
 15 קידיות. כגון שקורין העולם אבלנו שני מינים.
 16 שקורין מיישרין. אבל אין לאסור לאכול תבשיל
 17 שנושין מבבלים ומבניה ומביצים. דאף על גב
 18 דאין רגילין העולם לאכול בעלמ' חזין. כדאמר
 19 בעירובין (כטא): אבל בעל הדשכים ומת וכו'.
 20 שקשה לכל גופו על אדם כרותב – אף על פי
 21 כן מותר. שאין עושין מרס מבשיל בעצמו אם
 22 לא ישמו או שמון או שום דבר שנתון בהם טעם
 23 ענין קודי תבשיל כדי לאסור תריבסי ששמיין
 24 מהם. אבל מן המותרות ומתבשיל בקידית אין
 25 חששא לאכול. דכל דבר שהוא נאכל כמו שהוא
 26 חזין. כמו חלב. כמו בינה. כמו פרחים. אין בהם
 27 תורת גילוי כלל וכלל. **אכיל** היה רגיל לטעוד
 28 בעשר יסעוד בתמישה – עריך למעט בכבודו.
 29 **ואף על גב** דאקאמו תהלמוד דבער מליח
 30 מותר לכי זמן שאינו בשלמים. כלומר שער יבחר
 31 מיני יין משדחטו – אפילו חב' לדיין אסור
 32 לאכול בשר. אפילו מלוח. מומן מרובה. כיון דאנו
 33 רגילים לאכול בשר מליח. וכן עריך למעט
 34 בשתייתו. שאם היה היה רגיל לשלות עשרה כוסות
 35 משקר או ממשקה אדיר – לא ישתה בו אם
 36 תמישה. ורריך לשנות משום קראו רגיל לאכול
 37 בו. כמו שחיה מנתנו של רבי יהודה בר' אלישנא,
 38 שישב ואכל ערב תשעה באב כן תנור לכיריים.
 39 מקום שחיה מנול.

כל

29 אמורים? משש שעות ולמטה, אבל משש שעות ולמטה מותר". **ערב תשעה באב**, לא יאכל אדם שני תבשילין. לא
 30 יאכל בשר ולא ישתה יין. דכרי רבי מאיר. ותכמים אמורים: **ישנה**, ומעטם בבשר וביין. כיצד מעטעם? אם היה רגיל לאכול ליתרא
 31 בשר, יאכל חצי ליתרא. היה רגיל לשתות לוג יין, ישתה חצי לוג יין. ואם אינו רגיל כל עיקר, אסור. רבן שמעון בן גמליאל אומר:
 32 אם היה רגיל לאכול צננו או מליח אחר סעודתו, הרשות בידו". תניא אודך: "כל שהוא משום תשעה באב, אסור לאכול בשר
 33 ואסור לשתות יין. ואסור לרחוץ. כל שאינו משום תשעה באב, מותר לאכול בשר ולשתות יין. ואסור לרחוץ. רבי ישמעאל ברבי
 34 יוסי אומר משום אביו: כל שעה שמותר לאכול בשר מותר לרחוץ". תנו רבנן: "כל מצות הנהגות פאכל נהגותה תבשילתה פאב:
 35 אסור באכילה ובשתיה, ובסיכה, ובניגולת הפגדל, ובתשמיש המפה. ואסור לקרות בתורה, פנאיבים, ובפנאיבים, ולשנות במשנה,
 36 בתלמוד, ובמדרש, ובתלמוד ובאגדות. אבל קורא הוא במקום שאינו רגיל לקרות, ושונה במקום שאינו רגיל לשנות. וקורא בקנות:
 37 פאיבו, בדקריהו הרעים שבקריהו. ותנוקות של בית רבן במלון, משום שגאמרי: "פקודי ה' ישרים, משמחי לב". רבי יהודה אומר:
 38 אף אינו קורא במקום שאינו רגיל לקרות. ואינו שונה במקום שאינו רגיל לשנות. אבל קורא הוא פאיבו, ובקנות, ובקריהו הרעים
 39 שבקריהו. ותנוקות של בית רבן פטלים בו, משום שגאמרי: "פקודי ה' ישרים, משמחי לב". לא יאכל בשר ולא ישתה יין.
 40 תנא: "אבל אוכל הוא בשר מליח ושורתה יין מנחה". בשר מליח עד פמה? אמר רב חנינא בר תנאי משמיה דשמואל: כל זמן
 41 שהוא בשלמים. ויין מנחה עד פמה? כל זמן שהוא תוסם. תנא: "יין תוסם אין בו משום גילוי. וכמה תסיחוס? שלשה ימים".
 42 אמר רב יהודה אמר רב: כך היה מנהגו של רבי יהודה ברבי אליעזר: ערב תשעה באב מביאין לו פת חרבה בקמח, ויושב

כל העשה מלאכה בתשעה באב אינו רואה סימן ברכה לעולם – כלומר באותה מלאכה שרגיל לעשות בתשעה באב אינו רואה סימן ברכה לעולם. וחיוב אדם לעשר ולמנוט כבבדו ובהתאווה, יבאם היה רגיל לשכב על שני כרים – לא ישוב כי אם על אחד. אבל עוברת מניקת אין איהא חובה כולל אהא, שאינם יכולת להמטער בעצמן. והאכלן סעודה

כל תנוג לבידוים – מקום עגול שבבית, אינו רואה סימן ברכה – מאותה מלאכה. כל האוכל בשר וישותה יין בתשעה באב עליו התבטו אומר וזהו עונתם על עצמותם – בתשעה באב. כלומר בסעודה המפסקת בה. עירובת וניקוט – שאינן יכולות לעלות גבי קרקע ביכול – שאפשר לה. פאי בינייתו – בין אדה מורדה לו ביכול, אה מורדה לו בשאינו יכול. שאר פסות – שבבית, שאינו שוכב בו, יד' ויהדה דרמית' במתוקינת בבפית

בין תנוג לבידוים, ואוכל, וישותה עליה קיתון של מים, ורוקמה כמו שפתו מוטל לפניו. תנוג תהם: 'מקום שפנהו לעשות מלאכה בתשעה באב, עושינו. מקום שפנהו שלא לעשות, אין עושינו. ובכל מקום תלמודי הקמים בעלים. רבן שמעון בן גמליאל אומר: לעולם יעשה כל אדם עצמו פתלמוד חכם." תניא נמי הכי: 'רבן שמעון בן גמליאל אומר: לעולם יעשה אדם עצמו פתלמוד חכם, כדי שיתענה'. תניא אידך: 'רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל האוכל וישותה בתשעה באב פאילו אוכל וישותה ביום הפיפורים. רבי עקיבא אומר: כל העושה מלאכה בתשעה באב אינו רואה סימן ברכה לעולם. וחקמים ואמריים: כל הרואה מלאכה בתשעה באב ואינו מתאבל על וירשלים אינו רואה בשמחתה, שנאמר: 'שמחו את וירשלים, וגילו בה, כל אהביה: שישו אתה משוש, כל המתאבלים עליה'. מקאן אמרו: כל המתאבל על וירשלים אינו רואה בשמחתה, ושאינו מתאבל על וירשלים אינו רואה בשמחתה". תניא נמי הכי: "כל האוכל בשר וישותה יין בתשעה באב, עליו תהתוב אומר: 'אתה ונותם על וירשלים'. רבי יהודה מחייב בכפית הפסחה, ולא הורו לו חכמים". תניא: 'אמרו לו לרבי יהודה: לדברך, עירובת ומניקת מה תניא עליה? אמר להם: אף אני לא אמרתיו אלא ביכול". תניא נמי הכי: "מוצה רבי יהודה לחקמים בשאינו יכול. ומודים חקמים לרבי יהודה ביכול". מאי בינייהו? איכא בינייהו שאר ממות, כדתניא: 'בשאימרו לקפות המפה, לא מפתו בלכר הוא מופה, אלא כל המפות כולן הוא פופה". אמר רבא: הלקתא בתנא דידן, ולא הורו לו חכמים כל עיקר. 'אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו טובים לישראל למשה עושר פאב וכוים הפפורים". בשלאמא יום עושר פאב מאי היא? אמר רב יהודה אמר שמואל: יום שהתחורר שבמטו לכווא זה פנה. מאי דרשו? 'זה הדרך אשר צוה ה' לבנות צלפחה, וגו'. דבר זה לא יתא נהנה אלא בידו זה. אמר רב יוסף אמר רב נחמן: יום שהתחורר שבמטו לכווא פקלה, שנאמר: 'ואיש ישראל נשבע בפצחה, לאמר: איש ממנו לא יתן בתו לבנימין לאשה". מאי דרשו? אמר רב: 'מנו, ולא מבנינו. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: יום שפלו בו מתי מדרבן דאמר מר: עד שלא פלו מתי מדרבן, לא היה דבור עם משה, שנאמר: 'ויהי כאשר תמו כל אנשי המלכות למות, ויבשר ה' אלי". אלי היה העבור. ועל אמר: יום שביטל הישע בן אלה פרוקיות שהושב רבכם בן נבט על הדיקים, שלא יעלו ישראל לתל, ואמר: לאה

לאמר – אלי תניחוד הדיבור, ואף על גב דמקמי הכי תתיב קראי בהו 'ויברך', איכא דאמר: לא היה פה פה, אלא בחיוק לילה. נגמנו.

המפסקת מבעוד יום, וכן (נמי) ביום הפפורים (נמי) צריך לשער מבעוד יום, והתפתס יום הפפורים מן החרה כדכתיב (ויקרא כג) 'עירב ועד ערב' ותיב' 'בעצם היום הזה' (שם). אבל מכל מקום אין לאסור לשנות משאכל סעודה ומפסקת ועדיין הוי היום גדול, ברמטע בירושלמי דר' יוסי איקלע לבערה, אבל סעודה ומפסקת אתא לבו דרש בנשתא הוה סעיד. אמר ליה הווא רבי בנישוא: סעד אציל, אמר ליה: אבילת אפיקתך, אמר לו: אשנ עלי, דלא למרוח הדין גברא לא אשנ עליה – אבל מכל יעול פתיה, וואכל מכל ובשיל ויבשל ית פת. ושנה מכל ביתי דון סא. ודבי הלכתא: אם עדיין היום גדול לאחד שאכל סעודה המפסקת מותר לשנות אפילו ערב יום הפפורים, וכן שכל ערב תשעה באב.

אמר רבא הלכה בתנא דידן ולא הורו לו חכמים – פירושו: שאין צריך לכפות המטה. והאידיאן דרשישין לכשפים – לא בעדיין כפית המטה, ואפילו אבא.

יום שהתחורר השבטים לכא זה בה – פירושו: דהיינו יום טוב.

יום שבו כלו מתי מדרבן – כדמרינן (במדבר) איכה: כל תשעה באב הוי עושין בקריון ושוכבין בתוכו, ולמחר הברו יוצא: וברזל הדימו, ואתה השנה שלחתי הגורד – קמו כולם וחי סבורים שמוט טעו בחורש, עד שראו הלכנה מלאה – ואי דיע שלכתי הגורד, ועשו יום טוב. ופירש רבנו שמואל בן מאיר (בבבא בתרא קא,א): כל הרובע שנים לא היו מתיים אלא בתשעה באב, ובכל תשעה באב היו מתיים עשרים ואחד אלה פרוטרטו, ומפרש דהם אדורו פרוטרטו עולה לארבעים שנים תמשה עשר אלה יש מפרשים: שהיו מתיים בכל יום, אך רוב המתיים היו לעולם בתשעה באב. ובתמשה עשר באב פסקה הגורד ולא מתי כלל, ועשו יום טוב. ותיקנו

בין תנוג לבידוים, ואוכל, וישותה עליה קיתון של מים, ורוקמה כמו שפתו מוטל לפניו. תנוג תהם: 'מקום שפנהו לעשות מלאכה בתשעה באב, עושינו. מקום שפנהו שלא לעשות, אין עושינו. ובכל מקום תלמודי הקמים בעלים. רבן שמעון בן גמליאל אומר: לעולם יעשה כל אדם עצמו פתלמוד חכם." תניא נמי הכי: 'רבן שמעון בן גמליאל אומר: לעולם יעשה אדם עצמו פתלמוד חכם, כדי שיתענה'. תניא אידך: 'רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל האוכל וישותה בתשעה באב פאילו אוכל וישותה ביום הפיפורים. רבי עקיבא אומר: כל העושה מלאכה בתשעה באב אינו רואה סימן ברכה לעולם. וחקמים ואמריים: כל הרואה מלאכה בתשעה באב ואינו מתאבל על וירשלים אינו רואה בשמחתה, שנאמר: 'שמחו את וירשלים, וגילו בה, כל אהביה: שישו אתה משוש, כל המתאבלים עליה'. מקאן אמרו: כל המתאבל על וירשלים אינו רואה בשמחתה, ושאינו מתאבל על וירשלים אינו רואה בשמחתה". תניא נמי הכי: "כל האוכל בשר וישותה יין בתשעה באב, עליו תהתוב אומר: 'אתה ונותם על וירשלים'. רבי יהודה מחייב בכפית הפסחה, ולא הורו לו חכמים". תניא: 'אמרו לו לרבי יהודה: לדברך, עירובת ומניקת מה תניא עליה? אמר להם: אף אני לא אמרתיו אלא ביכול". תניא נמי הכי: "מוצה רבי יהודה לחקמים בשאינו יכול. ומודים חקמים לרבי יהודה ביכול". מאי בינייהו? איכא בינייהו שאר ממות, כדתניא: 'בשאימרו לקפות המפה, לא מפתו בלכר הוא מופה, אלא כל המפות כולן הוא פופה". אמר רבא: הלקתא בתנא דידן, ולא הורו לו חכמים כל עיקר. 'אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו טובים לישראל למשה עושר פאב וכוים הפפורים". בשלאמא יום עושר פאב מאי היא? אמר רב יהודה אמר שמואל: יום שהתחורר שבמטו לכווא זה פנה. מאי דרשו? 'זה הדרך אשר צוה ה' לבנות צלפחה, וגו'. דבר זה לא יתא נהנה אלא בידו זה. אמר רב יוסף אמר רב נחמן: יום שהתחורר שבמטו לכווא פקלה, שנאמר: 'ואיש ישראל נשבע בפצחה, לאמר: איש ממנו לא יתן בתו לבנימין לאשה". מאי דרשו? אמר רב: 'מנו, ולא מבנינו. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: יום שפלו בו מתי מדרבן דאמר מר: עד שלא פלו מתי מדרבן, לא היה דבור עם משה, שנאמר: 'ויהי כאשר תמו כל אנשי המלכות למות, ויבשר ה' אלי". אלי היה העבור. ועל אמר: יום שביטל הישע בן אלה פרוקיות שהושב רבכם בן נבט על הדיקים, שלא יעלו ישראל לתל, ואמר: לאה

לאמר – אלי תניחוד הדיבור, ואף על גב דמקמי הכי תתיב קראי בהו 'ויברך', איכא דאמר: לא היה פה פה, אלא בחיוק לילה. נגמנו.

תענית. בשלשה פרקים – פרק רביעי דף לא עמוד א – מתוך מהדרות "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" קסז רש"י

1 **תיקנו** ביבנה הטוב המטיב – פירושו: בברכת המזון, ומשום דכי תקנו ויחר על היין הדטוב
2 והמטיב; מפני שבשאר דברים, לפי שהיו (כמו) גדר בברים, ולא נסדרו.
3 **יום** חבר מגל – פירושו: שמונעין מלכרות עצים למערכה. פירושו: משום שהלש כחה של
4 תמה, ומגלץ התולעים באילנה, ועצים מתולעים פסולים למערכה. כדאמר (במדרון)
5 (פרק ב משנה ה) שהבוצים בעלי מומין הם
6 מנקרים העצים ומסירין העצים מתולעים,
7 שפסולות למערכה.

8 **דלא** מוסף יאסף – פירושו: אותו שאינו מוסף
9 מן המילות על השמים – יאסף. **מאי** יאסף
10 תקברה אימיה – תימה; וכי היה מוספך מאי
11 יאסף; אלא ראה לומר דלא מוסף יסף ומיהא
12 קבעי גמרא מאי יסף, אבל לעולם היה ידע
13 דיאסף הוא לשון מיתה, כדכתיב (בראשית מט)
14 'וינעו יאסף אל עמיו'. **כל** אחד ואחד מראה
15 הקדוש ברוך הוא באצבעו, שאמר 'הנה אליהו
16 זה קיינו לו וגי' נגילה ונשמחה בישועתו'.

הדרן עלך בשלשה פרקים
וסליקא לה מסכת תענית

1 **וכל** משוח מלחמה מבת פהו הריימו, וכל
2 **היראל** שואלין זה מנה, פרי שלא יתבייש את מי שאין לו". **כל** הפלים מעיניו מביחל". **אמר**
3 **רבי אלעזר**: אפילו מקופלין ומגחין בקופסא. **בנות ישראל** יוצאות וחולות בפרקים". **הנא**:
4 **"מי שאין לו אשה ונפנה לשם"**. **מיוחסות שבהן** היו אמרות: 'בחור, וכו'". **תנו רבנן**:
5 **"בפיאות שבהן מה היו אמרות?"** **תנו עיניכם ליופי**, שאין האשה אלא ליופי'. **מיוחסות שבהן**
6 **מה היו אמרות?"** **תנו עיניכם למשפחה**, לפי שאין האשה אלא לבנים'. **מיוחסות שבהן** מה
7 **היו אמרות?"** **קחו מקהכם לשום שמים**, ובקבר שתעטרונו בזהובים". **אמר עולא** בראה
8 **אמר רבי אלעזר**: עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים, והוא יושב ביניהם פן
9 **ערו**, וכל אחד ואחד מראה באצבעו, שנאמר: **הנה**, אלהינו זה; קיינו לו
10 'וישיענו. זה ה'; קיינו לו. נגילה ונשמחה בישועתו'.

הדרן עלך בשלשה פרקים וסליקא לה מסכת תענית

1 לאיזה שירצה יעלו – והשע בן ארשה רשע היה, דכתיב (מלכים ב יז) 'היך שרע בעיני
2 ה רך לא כמלכי ישראל, והיינו דקאמר ריק' – שבטל את הפרוסדות, ואמר לאיזה
3 שירצו יעלו. הרינו בירי – בפרק 'הזויק' (גיטין נא). מלכרות – לפי שהן לחין,
4 ומארתו הונן אין כח בתמה לייכשו. והיישוק מנפי התולעת, לפי שעץ שיש בו תולעת
5 פסול למערכה. כדאמרין (מדות פרק ב' משנה
6 ה). **יום תבר מגל** – שבירת הנדון, שפסק
7 החובט מלחוטב עצים. **מכאן ואילך** – מהמחשה
8 עשר באב ואילך. **דמוסף לילת על הדמים**
9 לעסוק בתורה – ויסוף חיים על חייו. **דלא יוסף**
10 – לעסוק בתורה בלילות. **תקברה אימיה** –
11 כלומר: ימות בלא עתו. **בת מלך** – אף על פי
12 שהיה לה – שזאלת מכת כהן גדול, כן שלא
13 לבייש את השואלת מתוך שאין לה. **מכת כהן**
14 גדול – שהוא קרוב וסמוך למלכות. **סגן** – כהן
15 חשוב, ממנה תחת כהן גדול להיות תחתיו ביום
16 הדין. **אם יאירע פסול בבקן גדול ביום**
17 הדין – ישמע לו הסגן תחתיו. **משוח**
18 מלחמה – הוא הבקן ומכיון בלמלחמה
19 האיש הירא ורץ הלכב' וגי' (דברים ב). **אפילו**
20 מקופלין ומגחין בקופסא = 'אישקריין. צריכין
21 מביחל – בולג, שלא לבייש את שצריכה
22 טבילה. **שאין אשה אלא לבנים** – אם בן ידיו
23 מיוחסין הכל קופצין עליהם, בין זכרים בין
24 נקבות. **על מנת שתעטרונו בזהובים** – שאחרי
25 הדישואן התנו לנו תכשיטין. ומילתא בעלמא
26 הוא דאמר, כלומר: ובלבד שתתנו לנו
27 מלבושים נאים. **מחול** – סביב, לשון 'מחול'
28 הברס' (כלאים פרק רביעי משנה א). **מראה**
29 **באצבעו** – ואומר זה ה' קיינו לו וישיענו, זה
30 ה' קיינו לו נגילה ונשמחה בישועתו.

הדרן עלך בשלשה פרקים
וסליקא לה מסכת תענית

קז מגילה נקראת גרמיה - פרק ראשון קרב ב עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)" רש"י

1 **מגילה** נקראת **אחד** עשר ועב' — פעמים ובהו ופיעים בו, ולקמן מפרש ואולי.
2 **לא פחות** ולא **יותר** — לא פחות מאחד עשר ולא יותר ממשה עשר. מילות יחושע —
3 בנימין מפרש לה. **אלא** שהפנים מקדימין ליום הבטחה — כלומר, מאחר שהמוקדים
4 בקראן לקרות, ושואין מוקדין קורין בארבעה עשר דרי הכל בכלל, וכו' והכי משכחת
5 אחד עשר, שנים עשר, שלשה עשר — אלא
6 שהפנים נתנו לקח הבטחה שיהיה שבת לחקים
7 קריאתה ליום הבטחה, וכן שני שבועות שלמי
8 ארבעה עשר, או חמישי שבוע, שהוא יום
9 בניסה, שהפנים מתבטחין לעירות ולמשפט,
10 לפי שבתי ליום, ושואין יושבין בעיריות הליל נבטח —
11 תהתק עורא (בבא קטא פ"א, א) והכפיים אינן
12 בקראן לקרות, ולחוקי' ומיכין קבאם לא אחד ממי
13 הליל, ולא המיירות הבטחה לתלמוד ארבע
14 ביום ארבעה עשר, ופעמים שיום הבטחה
15 בשלשה עשר ופעמים שהוא באחד עשר. ה' א'
16 ארבעה עשר לילות בקרב שבת עיקרית ומקדין
17 חומר קורין בו כיום — שאין קריאת המגילה
18 בשבת, ונראה שטעם טענת כירה, ואם תמרה
19 אבהו המוקדין עד אחד בשבת היה ליל נבטח —
20 עשר ואמר קרא ולא יעבור. ה' ל' לילות אחד
21 שבת בפנים מקדימין ליום הבטחה — דרודה ליה
22 אחד עשר, ועפי' לא משכחת לה ליום הבטחה
23 שלמי פורים מוקדם לו, דמיום הבטחה ליום
24 הבטחה לא מקדימין. **גמרא** הכי גיטינג
25 מגילה מנלן ברביעין לשיב לקמן וכו' — והכי
26 פירוטא: מנלן דאדא עשר ושנים עשר שלשה
27 עשר הוה לקריאה דארבעה עשר וחמשה עשר
28 הוה חתך ביה, וכן משכחת לה ליום הבטחה מנלן
29 בתמיה, האי לא יחובה וכו', אלא הבטחה הקילו
30 עליון, ברביעין למימר לקמן. כו' שישכין —
31 שעה פנין ביום חתך חלמיש צורכי כסות
32 פורים לפני העירות, אן הכי קאמרינן — אן
33 מדביעין לא מנלן, וכו' קאמרינן סברי —
34 מדחילו הבטחין על הבפנים מקדימין. על
35 כרדך אנשי כנסת הגדולה שחיקו בניו מרדכי
36 ואסרו את זמנתי הפורים וקריאת המגילה —
37 כולה דו' ויהא חוקין. ועתה רשת לקרות, דא
38 סלאק דעיקר — ארבעה עשר וחמשה עשר תקן
39 התיבטין במגילה, וכו'. א"א הכי ארי רבנן —
40 דברייתא ושבו תפוקא, והתירו לקרות לחקים
41 בתמיה. אלא פשיטא זמנתי תקן — ויבין דאנעו
42 קרות דאי רמזתה במגילת אסתר, היינו
43 מדביעין קו' ויהא רמזא. ומנלן. גמרא —
44 לארבעה עשר וחמשה עשר המפרשים בספר.
45 ליבא קרא — אנת ימי תפודים אבתי בומן —
46 מדבשעין ביום המופרש לה, והאכלי מיכני' ליה
47 — האי דנקט זמנים לשון רביב. זמני' — של
48 מוקדים קראו בו זמנו על פורים, האי בתוב' ממוקד
49 והיה ששעין זמן אחד לשעיהו. א' כתיב — לקרות

באריבס, ואי בעו — לקרות בחמיסר. ומינה דומיא זמנא — רביא דרדישין לקרא
ליתורא דרוד דהיא דומיא דעיקר הזמן, דנפקא לן ממונא הוא דקא מרבה, דומיא דידהו.
זמן חלה לכל היא — דכל נקדלו דתקם מאידיהם ביושן ביושן פון גמסן קומתו, כמו
שכתוב בספר. הלכך לא צריך קרי' שיהא ראו לקריאה. דעיקר שני זו ודהי' ישי'
כינים — לעיל מניה כתיב ארבעה עשר וחמשה
עשר, ישימו, וחובין 'במים אשר חנו בהם
היהודים' וכו' וזהו ליה למיכתוב ימים אשר חנו,
דשמעתי הם הם ימים אשר חנו, מאי 'כינים' —
לרבות שנים אחרות כדומתן. לחיות הוא
הבטחה — להכי שייך לישען דקרא 'כינים'
כלומר יעשו לדרות ארבעה עשר וחמשה עשר
באשר חנו בהם ימים אשר חנו בהם, ולכך
לא איכא לרבויה מהכא שנים אחרים, וז' דברי'
רבי עקיבא — הכי גמור רבי יוחנן מרביה
דמתניתין דרבי עקיבא. סתמיהא —
הבטחה מהם משבועה חתם רבי שון רבי רבי
עקיבא. ויש מפרשים — סתמיהא — כל
הסתמון למיודו וכו', כדאמר במתירין (פ"א, פ'
ס'ט) משה ר' מאיר. סתם סתמיהא רבי רביה,
סתם סתמיהא רבי יהודה, וכלזה סתמיהא אליבא
דרבי עקיבא. קא שקח בעיני לפרש כן, גמיעי
בבבא עקיבא בשבט רבי אליעזר רבי יוסי
סתמיהא, רבי נחמן רבי רבי יוסי סתמיהא לקמן
בפרק בני העיר (פ"א, ב' א') אישתי — דקדלו
הבטחה על הכפיים. בומן שהשנים בתקני —
שהשנים מתעברות על פי דת, וכו' הדרוש
דמקדימין בבית דין שלוחין שלוחין לדוריע
אמיתו דקודש נוסף, ועשין מפורים על
שלוחין כששיריין על ארפתם — השלוחין
מעניען עד לפסח תעשה ארין ישראל. אבל בומן
חיים — שפסקו כל אלה וישראל לפרנא, ולא יוסי
שלוח דתן בן אלעם — דכל שופין למקרא
מגילה ואומרים יום ארבעה עשר באדר קיימין
המגילה, ושאר ליל וחמשה עשר יום וחמשה
עשר של יוסף עשין סתם. ואם תקדים קריאתה
יעשו לפסח ששלים יום של קריאתה ותבטא
אנעו ליום בימים אחרונים (ביב' של ס'ט)
בומן חיה נמי אירא לאה תקרא — דהא רבי
עקיבא בומן היה וזהו, ואמר במתניתין
דמקדימין, אלא לא אליבא דרבנן — דהודו מבי
רבי עקיבא. אברה. סתיה קיימין — אליבא דרבנן
נמי דרשין זמן זמנא ומינחין. איבא דמריא רבי
רבח זו רבי רבי עקיבא סתמיהא — ולא סתמין
לאהי לישען דרדש זמן זמנא ומינחין, דהא רבנן
דפליגי עליה נמי דרש' ליה, אלא שהחידו
לאהי תרין משום דמתכילין בה קשיא רבי
יהודה — דהא ברייתא דלעיל אורי' יהודה
דמתניתין כדפרשש אולי.

בומינים? — וזמנים הרבה תקנו להם. האי מביעין ליה לגופיה! אם בן ליבא קרא 'ומן'. מאי 'ומינהם'? — וזמנים טובא, ואפתי מביעין
ליה: ומנלן של זה לא בומנו של זה? און און קרא 'ומינב' — מאי 'ומינהם'? שבמעת מיהא פוליה. אימא: וזמנים טובא! 'ומינהם'
דומיא ד'ומינב' מה 'ומינב' תרי' — אף 'ומינהם' תרי' — ואימא תריסר ותליסר! דראמר רב שמואל בר יצחק: שלשה עשר זמן קדחיה
לכל היא, ולא צורך לרבויה. הקא נמי שלשה עשר זמן קדחיה לכל היא ולא צורך לרבויה. — ואימא שותק' ומיכסר! 'ולא יעבור' פתוב.
ורבי שמואל בר רבנא אמר: אמר קרא: "מקמים אשר נחו בהם היהודים", "כמים" — "כינים" — לרבות אחר עשר ושנים עשר. ואימא
תריסר ותליסר! אמר בר שמואל בר יצחק: שלשה עשר זמן קדחיה לכל היא, ולא צורך לרבויה. ואימא שותק' ומיכסר! 'ולא יעבור'
סתיה. רבי שמואל בר רבנא מתיב מאי טעמא לא אמר כ"ומינהם"? וזמן זמנא ומינהם לא משמע ליה. ורבי ששון בר אבא, מאי טעמא לא
אמר "ומינהם"? אמר קו' היתה לדורות הוא דכתיב. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: וז' דברי עקיבא סתמיהא דרדש
זמן זמנא ומינהם. אבל במקמים אומרים: אין קורין אותה אלא בומינה. מיתיבוי: אמר רבי יהודה: אימתי — בומן שהשנים בתקנין, וישראל
שרויין על ארפתן. אבל בומן הנה, הואיל ומסתכלין בה — אין קורין אותה אלא בומינה. רבי יהודה אליבא דמאן? אלימא אליבא דרבי
עקיבא — אפילו בומן הנה אירא לתמי תקנתא. אלא לאו — אליבא דרבנן, ובומן שהשנים בתקנין, וישראל שרויין על ארפתן מיתא קרינן!
תיבכתא דרבי יוחנן! תיבכתא. איבא דאמרי: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: וז' דברי עקיבא סתמיהא. אבל המקמים אמרו:
בומן הנה, הואיל ומסתכלין בה אין קורין אותה אלא בומינה. מתיבא נמי הכי: אמר רבי יהודה: אימתי — בומן שהשנים בתקנין, וישראל
שרויין על ארפתן, אבל בומן הנה, הואיל ומסתכלין בה — אין קורין אותה אלא בומינה. רבי אשי קשיא ליה דרבי יהודה אדרבי יהודה,

ועוד האמר רב חסדא מים וסמך בן – והשתא סלקא דעתך דנמצעך מייירי בסתמותו. ויתמה דבמסכת שבת פרק 'בבונה' (דף קה ושם) משמע איכא, ומקראת התם: בשלמא פתח ועשאו סתום – עלילוי עליה, דאמר רב חסדא בר. אלא סתום ועשאו פתוח גרתי גרתי, דאמר רבי ירמיה מנצפך (עופים אמרום). אלמא נמצעך איירי בפתוחותו

ואמר רבינו יצחק: ודמריא מנצפך סיליק קומת, דרדי מתחלה מילתא דרב חסדא. ונגו איירי לה מיעקא בפתוחות, הוצרך להעמיד מנצפך בפתוחות ולא תקשה דרב חסדא. והבא דבי קאמו: וחסברא הביתני 'אלה המצות' ודך קשיא איתוחב בין בפתוחות בין בסתמותו ועוד: אם תמצא לומר דבסתמות איירי - אבתי רימיה והאמר רב חסדא מים וסמך וכו'. וכו' פירש רבינו תם, הל' שולש נופל על הלשון קריא מנצפך, בלשן אמרום כמו 'קול עשב' (ישעיה ב) - צופים 'עופים מדר' אפרים' (שמואל א א) מנאחים בינאים (מנפסים) שגמרו להם לישאלא, והו' עופים הללו לאחד ששקף אמון את החרד. ומשם לשון נופל על הלשון קריא מנצפך, בלשן מנצפך. והתכבא הביתני 'אלה המצות', ועוד: האמר רב חסדא מים וסמך בשלחות וכו'. ומשם: אין, מהו הוי, ולא קשיא מדי, דרבי רימיה מוקי לה בסתמותו. וכי מטי בגמלה פריך מדה דרב חסדא: ודמריא איתוחב, ולא הבא קא מורי לה מנצפך. והתכבא דמי פריך, ומשני שדי, פריך ומתך הסוגיא דגמלה ושבת מוכח תרידוהי. ורבי רימיה קאמר מנצפך עופים אמרום - אפתוחות ואסתמותו. וכדתיסקי על הלמוד.

מנצפך

ומקום לה לבריייתא קרבי יוסי בר יהודה. ומי אמר רבי יהודה בזמן הזה הואיל ומסתכלין בה אין קורין אותה אלא בזמנה? ורמניה, אמר רבי יהודה: איתמי מקום שנכנסין בשני ובחמישי, אבל מקום שאין נכנסין בשני ובחמישי - אין קורין אותה אלא בזמנה. מקום שנכנסין בשני וחמישי מיהא קרינו, ואפילו בזמן זה! ומקום לה לבריייתא קרבי יוסי בר יהודה. ומשום דקשיא ליה רבי יהודה אדרבי מוקים לה לבריייתא קרבי יוסי בר יהודה? וב אשי שמיע ליה דאיאם דתני לה רבי יהודה, ואיאם דתני לה רבי יוסי בר יהודה, ומדקשיא ליה דרבי יהודה אדרבי יהודה אמר: מאן דתני לה קרבי יהודה - דווקא. 'מכריס המוקפים חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר וכו'' מ'נהני מילי? אמר רבא: דאמר קרא: 'על בן היהודים הפרוים הילשבים בעיר הפרוזות' וגו' ג'דפרוים בארבעה עשר - מוקפין בחמשה עשר. ואימא: פרוים בארבעה עשר - מוקפין כלל כלל לא!

ואין לה לך ברייתא – לדלעל כרבי יוסי בר יהודה. איתמי – מקדימים מקום שנכנסים בו – במקום שבימי קדם ודכפרים נכנסים שיהיו הריני כשיש להם הריב. אבל מקום שאין נכנסין – דרך הקדמה לאו קלא אלא לפרים – אין קורין אותה אלא בזמנה. משום דקשיא ליה בו – בתמיה הפרוים – עיר שאין לה חומה, ומתוך כך שיכבחה נפח ופיה ומתוך כך שיכבחה לשבתה. מוקפין אסתמה ארבעה עשר שני ימים בתוכן שם. ומתקבץ מוקפין עשר לפרוים – שדיה חמשה עשר. ללל כלל לא – חמשה עשר דרביני בגמלה שדיה לושעך, בדרך שנוז בו בשעת חם. מהו ועד כוש כתיב – שקיבלו עלידים פורים, דכתיב 'ושלחה ספרים בכל מדינת המלך' אשתרוש וגו' לקיים עליהם, ואף על גב דלא כתיב חדר וכוש כתיב איתמי קרינו, דכתיב 'ובתוך מדינת אושרו – ואשתרוש – וכן מהו ועד כוש. כתיביס ליהוי עוישים – מסקא דקשיא היא. ולא תירוצא הוא. ואימא פרוים בארבעה עשר – דהא קבעיתו קרא, אבל מוקפין עשר קבעיתו קרא, אי בעו בארביסו – ליקרו, אי בעו בחמיסי – ליקרו. ואימא מוקפין בשלשה עשר – וקרא דכתיב בחמשה עשר – לאו שנוז הוא דקבע בדרך שנוש בחמשה עשר בשעת ראשונה. ומשני כשישין – כיון דלא רמז לך היתבוש עול מוקפין אמת הוא. ואשתנו שיהו סתומים עשר – ומתכבא איתוחב הוים שייר למוקפין אשתנו עשייה – דמשתה ויום טוב שחרא לפרוים ארבעה עשר. ומוקפין בחמשה עשר – ומתכבא איתוחב הוים שיהו למוקפין אשתנו עשייה – דמשתה ויום טוב שחרא לפרוים ארבעה עשר. ומוקפין בחמשה עשר – ויביר – קריא תהילה. מנין שנקבע להם זמן לפרוים בארבעה עשר הוא כתיב קרא 'דעל בן היהודים הפרוים הילשבים בעיר הפרוזות עשיש את יום ארבעה עשר וגו' עשייה הוא דכתיבא. איתכש ויביר לעשייה – הלכך זמן אחד להם. ובתיב תהם – בבית ארבעין מיני משה ויהושע 'לכר מדר' הפזיר היתה מאיר, מה לחלון מישות יהושע – ולא גרסינן מה לחלון מוקפין חומה מימות יהושע, אלא פרוים לאו מוקפין חומה נהנו. אף כאן פיבות יהושע – אף פרוים האמר כאן בעמשה המן בפזיר ויהושע קאמר. ואל על גב דלראין כי נעשה מוקפין – על פרוים ענין בגמלה. פזיר פזיר – לא נעשה גיורה שה מרביד, ואין ארסן דך גיורה שוה מעצמה. אלא אם כן קבלה מרבו. הכי קאמר אלא שישו דקביה בכאן – ואי לפניך דך גיורה שוה היאך עשו אותן בעשתיים בחמשה עשר היא שוה הוא. ולא דעינן בה שדוקפין מימות יהושע. הואיל ונעשה בה גם – שניתן להם זמן מחר לעשות כרת היום לדורו כשנאותהם שני ימים – על כרחן לאו עשו עה חמשה עשר, וכן קבעה לדורות. פרייה מדינה עיר ועיר – בגי זכירה ונשייה כתיב למרוז שיש מנהג חלוק במדינה. ומנהג חלוק בעירוה. לחלק בין שושל אשאר עירוהו. ואף על פי שאף הוא בכלל פרוים – הווקבעה בחמשה עשר. הכי גרסינן – אלא לרבי יהושע בן קרחה בשלמא מדירה ומדינה לחלק בין מוקפין חומה מימות אושרוש לשאין מוקפין מימות אושרוש לשאין מוקפין מימות אושרוש. עיר ועיר למאן – דרדי כל הפרוים שישו כל המוקפין שיהו. ואין חלוק בין עיר ועיר. וכי יהושע בן נון – וכו' וכו' לאו איתמי כלל אלא הכי קאמר: על דרבי יהושען למדינה שחרא במחור. נידון ככדי – וקורין בגמלה

ולאו ישאלו בנינו? ועוד, 'מהדו ועד פוש' כתיב. ואימא: פרוים בארביסר, מוקפין בארביסר ובחמיסר. פדכתיבי: 'לחות עולים את ארבעה עשר לחמש עשר' [בז ככל שנה? אי תהו כתב: 'את יום ארבעה עשר לחמש עשר' – דקאמרת, השתא דכתיבי: 'את יום ארבעה עשר' ואת יום חמשה עשר? ורבי ירמיה איתוחב עשר ואת יום חמשה עשר' – אהא 'את' ופסקי: הני בארבעה עשר, והני בחמשה עשר. ואימא: פרוים בארביסר, מוקפין - אי בעו בארביסר, אי בעו בחמיסר! אמר קרא: 'בזמניהם' - זמנו של זה לא זמנו של זה. - ואימא בתלמיסר! מששן. אשתחו עשייה; וכרה נקלו? אמר קרא: 'והימים האלה נזכרים ונעשים', איתכש וכרה לעשייה. מתניתין דלא כי האי תנא, ותנא, רבי יהושע בן קרחה אומר: ברבין המוקפין חומה מימות אושרוש קורין בחמשה עשר. מאי מעמא דרבי יהושע בן קרחה? כי שישן, מה שישן מוקפין חומה מימות אושרוש קורין בחמשה עשר - אף כל שמוקפין חומה מימות אושרוש קורין בחמשה עשר. ותנא: דידן מאי מעמא? איתמי ויביר: 'על בן היהודים הפרוים' וכתבי רבא: 'לכר מעיר הפרוז הרבב מאיר'. מה לחלון מוקפין חומה מימות יהושע בן נון - אף פאן מוקפין חומה מימות יהושע בן נון. בשלמא רבי יהושע בן קרחה לאו אמר מתנא דידן - דלית ליה 'פרוז' 'פרוז'. אלא תנא דידן מאי מעמא? לא אומר קרבי יהושע בן קרחה? מאי מעמא? דהא אית ליה 'פרוז' 'פרוז'. הכי קאמר: אלא שישן דעקבא כמאן? לא כפרוים ולא כמוקפין? אמר רבא, ואמר לה דרבי: שאני שישן הואיל ונעשה בה גם. בשלמא לתנא דידן - היינו דכתיב: 'מדינה ומדינה ועיר ועיר'. 'מדינה ומדינה' - לחלק בין מוקפין חומה מימות אושרוש בן נון למוקפין חומה מימות אושרוש. 'עיר ועיר' - נמי - לחלק בין שישן לשאין עירוהו. אלא לרבי יהושע בן קרחה, בשלמא מוקפין חומה מימות אושרוש קורין בחמשה עשר ועיר ועיר? למאי אתא? אמר קר רבי יהושע בן קרחה: ולתנא דידן מי נהיא? בין דאית ליה 'פרוז' 'פרוז', 'פרוז' 'מדינה ומדינה' לפה לוי? אלא, אלא, אלא, אלא, אלא, וכו' דרבי יהושע בן לוי הוא דאתא. דאמר רבי יהושע בן לוי: כרף וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו נידון ככדי. עד פה? אמר רבי ירמיה ואיתמיא רבי חיאי בר אפאי: כמתחמתן למטבירא, מיל. ולימא מיל! דהא קא משמע לך: דשעורא מיל פמה הוי? - כמתחמתן למטבירא. ואמר רבי ירמיה ואיתמיא רבי חיאי בר אפאי: מנצפך צופים אמרום. ותמבירא! והתביב: 'אלה המצות' שאין נביא רשאי לתדש דבר מעתה! ועוד, האמר רב חסדא: מ'ם וסמך' שלשלחות בבש

בחמשה עשר הסמוך. קא על גב שאינו פראה. ריאה אף על פי שאינו סמוך, ויהי שומר לקמן. עיר כתיב - חשיב לך סמוך. מנצפך - כלפן אותיות. צופים אמרום – נביאי החרדות הונם

מגילה. מגילה נקראת - פרק ראשון ק"ג עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שנינוילין)" קי"א

הטוספת

1 **מבטלין** כתיב מעבודתן לשמוע מקרא מגילה - וקשה אמאי מבטלין? הלא אדר
 2 הקריאת יש הרבה שהות לעבודתו ויש לומר: דכין רמשהיה דיום היו זמן
 3 עבודתו והם בניזין אותה בשביל הקריאה - משום הכי קרי ליה ביטול. ואם אמרו: יעשו
 4 עבודתן מיד, ואדר כי יקראו המגילה לבדו ויש לומר: דטוב לקרות עם העבור, משום דהיי
 5 טפי פרטיטו ניטא.

6 **חיישינן** שמא שד הוא - פירש רבינו יוחנן בן
 7 אשר: דרוקא חוץ לעיר, והבאי
 8 דשביח מוקיין: כגון בשדה ובביתא. וכן היה
 9 הידוע: שד על ידיהו בשדה רחוק מנחמה ישראל.
 10 אבל במקום שבני אדם מגיין - אין לחשו, דאם
 11 לא יבן את שד שמא לנו (מבלה בעיר) כתבונו
 12 לאשתי דכי בתבניו נידוש שמא שד הוא וילא
 13 נכתובו עד דחזי ליה בבואה דבבואה. לאל התבנים
 14 אשכחן פיריך ליה נמרא ואל בני מי שושפך
 15 כבור, פרק 'התקבל' (גיטין דף ס"א ושם).
 16 **אמאי** מטלתא מדין של בין הרעבים - קשה
 17 אמאי מטלתו? בשלמא תלמוד תורה בטלו - לפי
 18 שהיו צריע על העיר כל ישראל, אבל התבנים
 19 אמאי לא היו מקריבים התמיד? ויש לומר: לפי
 20 שהארון לא היה במקומו, כדאמר פרק 'הדר'
 21 (עירובין ס"ב), והתבנים משאין את הארון, אם
 22 תאמר: הדיכ משמע לישנא דקרא דבטלו התמיד
 23 תלמודו ורזייהו דשד לומר: דהיי פירושו: מקרא
 24 תלמודו אתהו דהיי קאמר: שביל תלמוד תורה
 25 באת, דכתיב 'והיה צוה לך' - אם לשינוי, או
 26 בשביל הקרבת שמינים עליו שמעיתו.
 27 **ערתא** - פירש רבי יוחנן בן נתן: על
 28 תלמוד תורה באת, דכתיב ביה 'ועתה
 29 כתבו לכם (את) השירה הזאת' (דברים ל"א).
 30 **וילן** הידוע בבלה הואו בתוך העמק - לא
 31 כתיב כתיבא ידוע קרא בן, אלא כשעז על ידיו כתיב
 32 'וילן בלילה הואו בתוך העמק' וכשעז על העי
 33 כתיב 'וילן בלילה הואו בתוך העמק'. ודרך
 34 תלמודו דקאמר ליקמי תפסיקו לעיבבם ידיו, כמו
 35 'וזמן דבספי קמי רב' (ערכין ל"א).
 36 **מלמד**

31 **המקרא והאנשים אשר היו עמי לא ראו את המקרא אבל הדרה גדלה נפלה עליהם ויכרחו בהקבא** - מאן ניהו אנשים? אמר
 32 רבי ירמיה ואיתומא רבי חייא בר אבא: זה חגי וזכריה ומלאכי. ואיהו עדיפי מיניה. ואיהו עדיפי מיניה -
 33 דאיהו נביאי, ואיהו לאו נביאי. איהו עדיפי מיניה - דאיהו חזא ואיהו לא חזו. וכי מאחר דלא חזו מאי מעקא איבעיתו?
 34 אף על גב דאיהו לא חזו - מלייהו חזו. אמר רבינא: שמע מינה, האי מאן דביעית - אף על גב דאיהו לא חזו, מליה חזו.
 35 מאי תפנתיה? לקרי קריאת שמעו. ואי קאים במקום תנופת - לגישוף מדיכתייה ארבע גרמידי. ואי לא - ליקא הכי: "עיוא דבי
 36 סבחי שמינא מינאי". והשתא דאמרת 'מדינה ומדינה' 'עיור ועיר' 'לדרשה', 'משפחה ומשפחה' 'למאי אהא? אמר רבי יוסי בר
 37 הנינאי: לתיבא משפחת פהויה לוקיה שמבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה. דאמר בר יוחנה אמר רבי: פתיים עבדוהו,
 38 ולויים בדיקון וישראל במעמדן - כולן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה. תנאי נמי הכי: פתיים עבדוהו, ולויים בדיקון,
 39 וישראל במעמדן - כולן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה. מפאן סמכו של בית רבי שמבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע
 40 מקרא מגילה, קל וחומר מעבודה. ומה עבודה שהיא המורה - מבטלין, תלמוד תורה - לא פל שפני? ועבודה המורה מתלמוד
 41 תורה? והכתוב: "ויהי בהיות הוושע בירחו וישא עיניו וירא והנה איש עמד לגידו [וגו'] וישתחו לאפיו". והכי עבד הכי? והאמר
 42 רבי הוושע בן לוי: אמור לאדם שימתן שלום לחבריו בלילה, חיישינן שמא שד הוא? שאני תהם דאמר ליה: "כי אני שר צבא
 43 ה'". וילקא משקר? גמור דלא מפנין שם שמיים כבטלה. אמר לוי: אימם בפלחם תמיד של בין הערבים, ועכשיו בפלחם תלמוד
 44 תורה? - אמר לוי: על איזה מהן באת? - אמר לוי: "ערתא באתי". מיד - 'וילקא' הוושע בלילה הואו בתוך העמק". אמר רבי יוחנן:

1 **בגם היו עומדין** - שהותה הקיתקן משני עבריהו. הלכך, שאר איתות יש לוקן מדיק, ו
 2 אלא מים וסמך היתה באיור (דוקא בסתומים). ואפשר היה לו לתרץ דך (ברייתא) דרב
 3 חסדא בסתומין וכי אמרו דך רדבי ירמיה - כפתוחין. והכי מוכח בפרק במונה בסבסב
 4 שבת, אלא את פירך לא מילתא דשאי תלמודיה. פתוח היו בן - ואורא דסוגיא
 5 דרמאי דלקשות רב שאינו, עד דהרח
 6 ומעמידה על כרתייה, מפי רבי עד כאן, שלא
 7 ריבו מחלוקת - לפי ש מקראות הסתומים. קין
 8 משה - כספר דניאל. ויקרא כספר תורת
 9 האלהים וגו' - כספר עזרא כתיב. זה מקרא -
 10 לשון עברי של חומש. הפסוקים - האך
 11 נפסקין. פסיק הפסוקים - הניגונין קריין
 12 טעמים. אילמא תריטא דהאי קרא וב' -
 13 שלא מיצונו בכל תריטא הספד להדרדין
 14 בבקעת מגידו. וינתן תוקמא לשני הספדות
 15 הדרדימן ברמות גלעד (מלכים א' כ"ב). ואישיה
 16 בבקעת מגידו, כדפרשש כספר מלכים (ב' כ"ג).
 17 ארבעה נביאי - שתנבאו לישראל בשלוחו
 18 של מלום, והוא לא נשתלח לישראל בשום
 19 נבואה. מאי מעקא איבעיתו - דכתיב בקרא
 20 'אבל הדרה גדולה נפלה עליהם ויברחו
 21 בתבואה'. ויחזו תוקמא לישראל בשום
 22 לינשוף - זילת. וישראל במקטין - עומדין על
 23 תמידיו עבר בשעת הקרבן, כדתיב במסכת
 24 תענית (כ"א א') 'אשמוע להקריב לי במעמד'
 25 היאך שומר את אינו עומד על גביה חיקט
 26 נביאים דארשופיע ערשים וארבעה שמותיה
 27 על כל משמו ומשפר היה מעמד בו. והכי
 28 עבד הכי - שהשתחוה לו, דכתיב 'ויפול על
 29 פניו ושחט'. ויחזו תוקמא לישראל בשום
 30 תשיבו "עתה באתי שני למוך חלתי ברך -
 31 תמלאך. האשמין בניו דברים אמש, כלומר
 32 כשהתיב דיום. היה לכם להקריב תמיד הערב
 33 ובטלתם אותו, ונשתהיתם במנאר העיר חנם
 34 שאין מן מלחמה בלילה ומשתחוין. וקבשי -
 35 שהוא לילה, היה לכם לעסק בתורה. שרתי
 36 אינכם לחומים בלילה. עתה באתי - על של
 37 עשייתו. מיד וילן הוושע בלילה הואו בתוך
 38 העמק - לא באותו הלילה כתיב, אלא בלילה
 39 שער על עניו, והכי קאמר מיד חזר וידוע
 40 מדבריו, וכשאו לילה את במעמד - עסק
 41 בתורה.

מגילה נקראת - פרק ראשון דף ג עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזליץ)" תוספות

1 **תלמוד** הלכות וכן בשמחה על הלכה - כל זמן ששכינה ארוחן שרוין שלא במקומן
2 אסורים בתמישי המטה לא גרס להי חבא, דמה שייך כאן; ובפרק הדר"ר (עירובין
3 א.א.) גרס ליה, דקאמר עניינא דחשיב על שכל ישראל מפריה ורביה, יש לומו דמה
4 שנעשה עשה אלו לו בן רבי הדין על כשכל ישראל מתמישמו, מדה כנגד מדה, אבל שאר
5 עולמי הדין על כשכל ישראל מתמישמו, מדה כנגד מדה, אבל שאר

6 **מענות** - גזלו ענות כאחת, מקוננת - אחת
7 אמרת והוא ענות, משפחות - י
8 על די, הא על דין, אל על גניס, א"ל מתוך בידי
9 תלמודי הכס - וזו שנתה ככפופו במ"ל, שכן
10 תוכחה ופורים - שמתור להפסיקה, אף על פי
11 דבמכלל תלמודי מעילה, אלמא: תלמוד תורה
12 תמוז ממקרא מעילה, **מת** מצה עדיף - לאו
13 דוקא מת מצה, ודאד הדין לכל מיתוס בעולם
14 ממשלם תלמוד תורה להתיבא, אלא אמרי דנקט
15 בסמוך גבי "ולאחותו" מת מצה, הכי נמי נקט
16 תלמוד תורה ומת מצה.

17 **מת מצה** עדיף - הקשה הרב רבנו אלחנן
18 אלחנן: למח לי קרא? ויפוק ליה מקל
19 דחומי: המה תלמוד תורה דחומיא - מבטל
20 משום כבוד משה, עבודה דקלא - לא כל שכן,
21 דהא אפילו תלמוד תורה דרביס מבטלי משום
22 כבוד משה, כדאמר ר"ב תרבות (ה.א. ו.א. ושם)
23 ויש לומר: דהיי גמילי למאן דקרי ותני תומני,
24 דקרי ודילי דהוי, אבל למאן דלא קרי ותני - לא
25 צריך כולי האי, והבא מיירי כמת מצה דלא קרי
26 ותני, ומשום שיהי קרי ודלא כבכר - ורביך
27 **כר** שאין בו עשרה גמילים מן התורה.

28 לומר דמיירי בסתם כרבים האמורים
29 בתלמוד, אבל הומקח חומה מיתוס דיעשה בן גון,
30 אפילו אין בו עשרה גמילים קורין בתמישי עליו,
31 הכי נמי משמע, דפרך בסמוך מאי קא משמע לן,
32 תנינא איזו הדין עיר גדולה בר, ומשני כרך
33 איצטרך ליה, אף על פי דנקלע ליה מעלמא,
34 ואי איתא דאפיקו חומה חומה מיתוס דיעשה,
35 גון צריך עשרה גמילין - הדין ליה לנימוס מוקף
36 מיתוס דיעשה חומה חומה, אף על פי דחשיב
37 חומה דידעו שתינוניו מן התריסין, וכל מקלעו ליה
38 מעלמא דדידי ברוחא טפי, אלא שמע מיה
39 דבמוקף מיתוס דיעשה ליה צריך עשרה.

40 **כר** שישב ולבסוף הוקף גזרון ככפר - פירש
41 הקונטרס דלענין בתי עיר חומה איירי,
42 ודכי נמי משמע, מראיתיה קרא ר"ב ימכרה.
43 וקשה דאם בן ערביין (ב.ב.א.) הדין להחלומא
44 למותי, ובי דהוי שאר דתי רבתי עיר חומה
45 ועוד קשה דאם בן הזה ליה לנימוס גזרון בעיר
46 החריס, דשייך גביהו לכן גראה דלענין מעילה
47 מיירי, מכל מקום מיתו קרא ר"ב ימכר
48 לאשמעוניה דחומה דומתוניה גב מעילה כבזאי
49 גזונא דומתו גבי עיר חומה דדינו הוקף ולבסוף
50 יש כרתיבי - בית מושב עיר חומה דמשמע
51 שנתישב בתוך החומה, ואם תאמר: לקמן (ה.ב.)
52 אמרין דטבריא סינה חומתה, אף על פי דבאין לה
53 דין עיר חומה, מכל מקום קורין את הגנילה
54 בחמישה עשר דהם מוקפין חומה כיון דמניא

55 מאריכויהו והבא בני הדין לומר שישבם ולבסוף, הוקף כיון דמניא חומה גניא; ויש לומר: דשאינו טבריא, דכיון דחזוין דרפקי סי מהני כדאיף חומה לבני מעילה - גון דין הוא שיקרא הגנילה
56 בחמישה עשר, ושרי הדין שלה קרית לשובה, ודכי כשאר הדין דמניא בתי עיר חומה, אבל ישב ולבסוף הוקף - אבל ישב ולבסוף הוקף - אבל ישב ולבסוף הוקף - אבל ישב ולבסוף הוקף (שם)
57 דקרא יאשר לו חומה פירי לשוב אגור, פירוש: שאגור חומה שלה, כגון שדוכסו ומבוקים יחד כעלול וזוי כגון חומה כתיב, ולמה לי קרא: איתפוק ליה דחה ליה? וישב ולבסוף הוקף
58 שדידי לא גנרחה חומה העיר עד שנמנוח כל הרבוסין וזוי לומר: דקרא אחא לאשמעוניה דאפילו הבא דקסין כל שלא דר אדם שם עד שנמנוח כל הרבוסין - אפילו הבא לא חשיב הדין, ורביך
59 לומר דהדין דקאמר גזרון ככפר - מיירי דלכא יבטלים, דאי יש שם עשרה גמילין - אמאי גרע מעיריות גדולות דהוו בארבעה עשר? **והתניא** רבי אלעזר רבי יוסי אמרי רבי, וכו' וכו' וכו' וכו'
60 ואתמורתה לרבי מרי אילעזר, לטיעיה רבנון דלפני עליה, וסבר דרדוהו ראשונה קרשה לשעתה ולא לעיתא לבאוי יש לומר, דעל כרחי לא רביי רבי חושב רבנון, דאי רבי חומתיה -
61 מאי מהני (ישב ולבסוף הוקף) אם לא קרשה קרשה שניה, **אלא** שרבו מעשרה גמילין - וכשלא הוקף מיתוס דיעשה איירי, דבהא לא צריך עשרה, ואם תאמר: מאי מנינו מה שהיה
62 כרך מחלילה, הדין ליה דרבי כשנעשה כרך שנתישב שם עשרתו ויש לומר: דלדברוא נקט הכי, ולא מביעא כפר ענישה, כרך, ודבמנה ליכא למישא שטאן דחזרו ירוחין, אלא אפילו זה
63 שפסקו דיריין כבן פעם אחת, וסלקא דעתך אמינא דאיכא למישא שטאן יפסקו עד פעם אחרת - אפילו הבא קא משמע לן דלא דיישנין.

1 הא דרביס - דהתם כל ישראל הוו. מענות - הספר על המות, ולא **מנפחות** - על לכן,
2 **אבל** לא מקוננת - והתם מפרש איהו עניי ואיהו קניה עניי - שכולן ענות כאחת,
3 קניה - אחת אמורת וכולן ענות אחת, תלמוד תורה יחיד - אבל מישאן לרבי
4 מעבודה ופרים, מרדיבי יופי רבי תניא - דדרש משפחה בר, ולאחותו מה תלמוד לרבי
5 ובי גזיר תביב "לא נפש מת לא יבא" (מדרבנן)

6 **מלמד** שאלו בעומקה של הלכה, ואמר רב שמואל
7 רב אחאי: גדול תלמוד תורה יותר מהקרבנות, תמידיו,
8 שפאמר: "ענהא כתיב! לא קשאני! הא - דרביס, והא
9 אכל לא במנפחות, רבי ישמעאל אומר: אם היו
10 סמוכות למצה - מנפחות, בראשי הדינים בהנחה
11 ובפורים - מענות ומנפחות, כהו וכהו אכל לא
12 מקוננות, ואמר רבה בר הונא: אין מועד בפני תלמוד
13 חכם, כל שעון תנופה ופורים; כבוד תורה קאמרת.

14 **כבוד תורה דיידי - חמור; תלמוד תורה דיידי -**
15 **קל. אמר רבא: שישמא לי: עבודה ומקרא מגילה -**
16 **מקרא מגילה עדיף, מדרבי יוסי, פרה חנינא. תלמוד**
17 **תורה ומקרא מגילה - מקרא מגילה עדיף, מדרבנן;**
18 **של בית רבי. תלמוד תורה וזמא מצוה - מת מצוה**
19 **עדיף, מדרתניא: מבטלין תלמוד תורה להוצאת מת**
20 **והתקנסת פלה, עבודה וזמא מצוה - מת מצוה עדיף,**
21 **מ"א"א"תו". דתניא: "ולאחותו" - מה תלמוד לומר?**

22 **הוי שקהו הולך לשחוט את פסחו ולגמול את בנו,**
23 **ושמע שמת לו מי, וכול יפאפו - אמרת: לא ישמא.**
24 **יכול ששם שמתו מי מפאפו איתא קף אינו משמא;**
25 **למה מצוה תלמוד לומר "ולאחותו": "ולאחותו הוא**
26 **דאינו משמא, אבל משמא למת מצוה, בעי רבא:**
27 **מקרא מגילה וזמא מצוה הי מנייהו עדיף? מקרא**
28 **מגילה עדיף משום פרסומי נישא, או דלקא מת**
29 **מצוה עדיף - משום כבוד הגביות? בתר דבניא**
30 **התר פשיטה: מת מצוה עדיף. דאימר מרי: גדול כבוד**
31 **הבריות שדוהה את לא תעשה שבתורה, גופא, אמר**
32 **רבי הושע בן לוי: כרד וכל תלמודי לו וכל העירה עמו גדון כפרה. תנא: סמוך - אף על**
33 **פי שאינו נראה, רגה - אף על פי שאינו סמוך, שישמא נראה אף על פי שאינו סמוך -**

34 **משכחת לה, כגון דיתרב בראש ההר. אלא סמוך אף על פי שאינו נראה, ודכי שישב ולבסוף לה?**
35 **אמר רבי ירמיה: שישבת בגולה, ואמר רבי הושע בן לוי: כרד שישב ולבסוף הוקף - גדון**
36 **ככפר, מאי מנינא? - דרתיב: "ואיש כי ימכר בית מושב עיר חומה" - שדוהה ולבסוף ישב,**
37 **ולא שישב ולבסוף הוקף. ואמר רבי הושע בן לוי: כרד שאין בו עשרה גמילין - גדון ככפר.**
38 **מאי קא משמעין ק? תנינא: איזו הוא עיר גדולה - כל שיש בה עשרה גמילין; פחות מכן -**
39 **הוי זה כפר. כרד איצטרך ליה, אף על פי דב דמקלעו מעלקא. ואמר רבי הושע בן לוי: כרד**
40 **שתרב ולבסוף ישב - גדון ככפר, מאי תרב? אילמא תרבו חומותיו, ישב - אין, לא ישב -**
41 **לא? והא תניא, רבי אלעזר בר יוסי אומר: "איש הוא חומה" - אף על פי שאין לו עקביה,**
42 **והיה לו קורם לכן. אלא: תרב - שתרב מעשרה גמילין, ואמר רבי הושע בן לוי:**
43 **לד**

44 מאריכויהו והבא בני הדין לומר שישבם ולבסוף, הוקף כיון דמניא חומה גניא; ויש לומר: דשאינו טבריא, דכיון דחזוין דרפקי סי מהני כדאיף חומה לבני מעילה - גון דין הוא שיקרא הגנילה
45 בחמישה עשר, ושרי הדין שלה קרית לשובה, ודכי כשאר הדין דמניא בתי עיר חומה, אבל ישב ולבסוף הוקף - אבל ישב ולבסוף הוקף - אבל ישב ולבסוף הוקף (שם)
46 דקרא יאשר לו חומה פירי לשוב אגור, פירוש: שאגור חומה שלה, כגון שדוכסו ומבוקים יחד כעלול וזוי כגון חומה כתיב, ולמה לי קרא: איתפוק ליה דחה ליה? וישב ולבסוף הוקף
47 שדידי לא גנרחה חומה העיר עד שנמנוח כל הרבוסין וזוי לומר: דקרא אחא לאשמעוניה דאפילו הבא דקסין כל שלא דר אדם שם עד שנמנוח כל הרבוסין - אפילו הבא לא חשיב הדין, ורביך
48 לומר דהדין דקאמר גזרון ככפר - מיירי דלכא יבטלים, דאי יש שם עשרה גמילין - אמאי גרע מעיריות גדולות דהוו בארבעה עשר? **והתניא** רבי אלעזר רבי יוסי אמרי רבי, וכו' וכו' וכו' וכו'
49 ואתמורתה לרבי מרי אילעזר, לטיעיה רבנון דלפני עליה, וסבר דרדוהו ראשונה קרשה לשעתה ולא לעיתא לבאוי יש לומר, דעל כרחי לא רביי רבי חושב רבנון, דאי רבי חומתיה -
50 מאי מהני (ישב ולבסוף הוקף) אם לא קרשה קרשה שניה, **אלא** שרבו מעשרה גמילין - וכשלא הוקף מיתוס דיעשה איירי, דבהא לא צריך עשרה, ואם תאמר: מאי מנינו מה שהיה
51 כרך מחלילה, הדין ליה דרבי כשנעשה כרך שנתישב שם עשרתו ויש לומר: דלדברוא נקט הכי, ולא מביעא כפר ענישה, כרך, ודבמנה ליכא למישא שטאן דחזרו ירוחין, אלא אפילו זה
52 שפסקו דיריין כבן פעם אחת, וסלקא דעתך אמינא דאיכא למישא שטאן יפסקו עד פעם אחרת - אפילו הבא קא משמע לן דלא דיישנין.

מגילה מגילה נקראת - פרק ראשון דף ד עמוד א - מתוך מהדרות "אבן ישראל - (שנינוזלין)" קטמו רש"י תוספות

1 לוד ואנו וגיא החרישם - מערי בנימין היו, כדכתיב 'ובני אלפעל עבר ומשעם ומער
2 הוא בנה את לוד ואת אנו וגו' ובספר רברי המים מיוחס לו שבת בנימין, וגמרא גמיר
3 לה רבי יוחנן שן לוי מרביה דמוקפת חומה מימות יהושע בן נון. ובמתניתין דרבינן
4 תנן תרתי מנייהו רקא עני לוד ואנו אצל עיר חומה, שאנן נהוגות אלא מימות יהושע
5 בן נון, ולפי שהחזיקוהו כיראת חושות,

6 בדמירקן לקמן שבפלו והחזיקו, דהוקק ר'
7 יהושע בן לוי להניד שבככל מוקפת חומה הן,
8 לה רבי יוחנן שן לוי מרביה דמוקפת חומה עשר. ויחזק אכא - אמי
9 בכל המקרא, אבל מקרא אצל תיב 'ויבן ערים
10 בהרדה', ואף על גב דהני לאו מיהודה נהוה,
11 ומבנימין היו - מלכי יהודה מושלים על בנימין,
12 ומעני באסא שאף עיר בנימין דהוק, דכתיב
13 (דברי הימים ב' טו) 'ישאו את אבני הירמה ואת
14 עזיה אשר בה שבט אשור חתן אבן נתב ואת
15 המצפה' והן עיר בנימין, כדכתיב בספר יהושע
16 כיפי 'פילש בענה - שהחריבו ישראל את
17 בנימין ואת עיר בנימין, כדכתיב 'גם כל הערים
18 הנמצאות ביהודה באש' (שופטים כ). שפצינו ר'
19 החזיק את ברקיהו, דהוה לו כיבנות (סג, א)
20 וסו ולא תשען, שפיך אל תבנה, דיקא גמי -
21 גרס. שהיה חיו בפרות הגם - שאף על הגשים
22 נה המן 'לשמעיהו לדורו ולבאר נענה וכו'
23 וכן תשיג וגו'. שואלין וירושין - מעמידין
24 תורמן לפני הוהבם, לדורש הוהבם וירם בורים,
25 משום דרביה - דגרו לקמן בקריאת מגילה שטא
26 יעבריה ארבע אמות ברשות דרביה, אף כאן
27 גזר דרביה אנו קריש' ולשונותה ביום, ר' רבי
28 למס, שהיו ותעקן בימי גזרתי יום לילה, אקרא
29 - במזמור 'למענע על אילת השחר' והוא
30 שבאמר על אסתר, כדארמירין במסכת יומא אנו,
31 א' למח נמשלה אילתה כו', כבור סיח
32 - בני הישיבה, ששמעו שנועה זו בלשון
33 הקודש 'ולשונותה ביום', חיו סבורין וירושין
34 'ולשונותה' - שאף שחנה משעה אילתה, לפיכתי
35 מתינתין ירדה - משעות של מסכת מגילה,
36 אקבר פירשה רז אעיתה - אסיים פרשה זו
37 ואשנה אתה עם שוה ביראה - כמ' מרבי,
38 יושך כבור - ביום, ולא ידום בלילה, הוא
39 קרא במזמור 'אחמנקה הן וי' לילית' דרשין
40 בפסיקתא מנרבי וואסתר וואשורשו
41 וקריאת מגילה שבת דוא, שמשפסוקין את הגם
42 והכל מקלסין להקדוש ברוך הוא.
למימרא

1 לוד ואנו וגיא החרישם - הקשה הרב רבנו אלחנן; אמאי אשפיר לה לרבי יהושע
2 לאשמעוהו דאנו מוקפת מימות יהושע? הוא משנה שלמה היא בפרק בתרא דערבין
3 (לכא, ו) יש לומר דאב דאשפיר לאשמעוהו לוד וגיא החרישם הגה נמי אנו בחייהו,
4 הא אלפעל נבנהו - קשה; אמאי לא פריך בפרק בתרא דערבין כי האי ונאזנא ויש לומר,
5 דהתם לא תנן אלא אנו, דההיא וידע דמעני לשנויי
6 תרי אנו וזו, אבל אבא דהווי שליש - בשלשתן
7 לא שייך לממר שחן כפולות.
8 נשים חיותו מבקרא מנילה - במאן משמע
9 שהגשים מוציאה את אודיים חיו דבתאן,
10 מודלא קאמר 'לשמעו מקרא מגילה', דהכי נמי
11 משמע בערבין (ב.ב. ושם). דקאמר: הבל כשרים
12 לקרא את המגילה ומסיק. הבל כשרים לאתיי
13 מאי משנה? לאתיי גשים - משמע לחריצי
14 אפילו גשים, וקשה דהא בתוספתא לא דבריא
15 דטמוטא אין מוציא לא את מינו ולא שאין מינו,
16 ואנדרגוטיה מוציא את מינו ואין מוציא את שאן
17 מינו, ופושטא לוד עירפא אשה מאנדרגוטיה וכו'
18 פסקי הולכות גדולות דאשה מוציאה מינה אבל
19 לא אנשים ויש לומר: דסלקא דתקן דלא יועיל
20 קריאתן אפילו לחריצי גשים, קא משמע לן
21 דחיובין, דהכל חיובין כשעשה עבדים גשים
22 וקטנים.
23 שאן הן היו באותו הגם - פירש רבינו שמואל
24 כן מאיה; עשיק דתם עשה על דתן בפרים
25 - על ידי אסתר, בתוכה - על ידי יהודיה, בפסח
26 - שבוכות דקציתש שבאותו הדור נגאלו, וקשה
27 לשון שאן הן משמע תן סגולות, ולפרושה
28 היה לו לומר שחן לכך נראה לו שאף הן היו
29 בספק ולהשמיע ולדרגה, וכן בפסח שחיו
30 משעברות לפיכע במצרים, חן בתנועה הגויה
31 היתה מאד ילקוהו, ובו מצה יש מקשה למח לו
32 וקשה דכל שישנו ב'בל תאכל תבין' ישנו ב'קס'
33 נהו מצה? תיפוק ליה משמע שחן או באותו
34 גבול שחן לומר: דמשום אי שיקא לא מחיב
35 אלא כדברגן, אי לא מהיקשא, ורבני ספק אש
36 ירשלם חרין: דסלקא דתקן למיפטרע מגויה
37 שחן דחומשה עשר תומשה עשה על דתן הסבות
38 בדפרישתי פרק 'אלו עוברין' (פסחים מגב),
39 פסקא וואמר על דגסיס בחפלה ובחזאה, ויש
40 שאן אומרים 'כשם', לפי שאמרו הגמים
41 (ברכות ד,א) לעולם לא ישאל אדם ערבי לא
42 בשלש ראשונות ולא בשלש ברכות אחרונות
43 ושבת הוא, שררי האי טעמא לא הוי אלא
44 לתפולת בלישון חיד, אבל בשביל הצרבר שרי,
45 וכל שאן לאומרו טעם אדע, משום דאמרו הכמים (פסחים ק"ג), דכל רבי דהוי בלחבא תקנו בלחבא, וכדרי הדוהאה הוי לשעבר, משום דהי תקנו בה 'על דגסיס' דהוי לשעבר,
46 אבל ארבעה עשר לאחד תפלה מעריב אומר קריש שלש, ואחר כך קרא את המגילה, ומכרך לפניה שלש ברכות ואחריה ברכה אחת על 'דאל תגושעי', השלים, עומר לפיה התיבה ואומר
47 'זאתה קדושה', ואין תחילין 'ובני לציין' לפי שאין נאולה בלילה, ואם נמצא בשם הוא אמר 'ידיד נעים' קודם, ושבחורנה לקרות פושט את כולה קודם באמרה, אבל לא נללו וקראו בני ספר
48 תורה, ובשחר מחפלה שמונה עשרה ברכות, ואומר 'על דגסיס' בחרואה, ואין אמר 'כשם' לפי שכל הברכה אינה אלא לשעבר, ואם בן אין לומר בה דבר שלחבא, ואחר כך אומר קריש
49 'דאדירן', ואחוז ספר תורה וקרא שלשה גברי פרשת 'ויבא עמלק', ופי' על שאן בה אלא חשהה סופיקה, ואין אמר חסר תורה הורה למקום, אבל ישנו ואתאן רבידי על שאן קרא את
50 המגילה, ומכרך עליה כאשר עשה בלילה, כדפירש בפנים, ואחר כך אמר תהלה 'ובא לציין' ואין אומרים 'למענע' משום דכתיב ביה ציה, וצהר פפרים לא מוכיחין, וכן אין שפולא על
51 פניהם בארבעה עשר ובחומשה עשר, משום דכתיב 'ימי משחה השחרור' (ותולסם בב) 'למענע על אילת השחרור' משום דכתיב ביה מפלה לעוברי כוכבים, וכן בליל ארבעה עשר, ואומר
52 'מקדושת', ואחוז ספר תורה כולל **פז"ר** שחל לחות בשבת - דהוקא בשבת, לפי שאין קרין ומשום חומה גויה דרבה, אבל בזיל אין צריך שחיו קרין ומגילה ופי' שאין חסומין
53 ניטא, **פז"ר** אריא פירוש אפילו יום טוב נמי, ר' ראה לו דרבי פירוש: אמאי אריא פורים דורשין בו מוקדם כל שלשים יום, ומשום דכי לירושב בו ביום, אבל לירושב בו יום, דרשנין
54 שלשים יום לפני ואפילו דהי דורשין בו ביום, כדחנניא (לקמן לכא) 'יודבר משה את מועדי ה' וכו', **ח"י** אדם לקרות את המגילה בלילה ולשונותה ביום - אומר רבנו יעקב: דאף על גב
55 דמכרך בליל וקרא חזרו ומכרך אחוץ ביום, דיעקר פרישמיני ניטא דהי בקריאה ריטנא, וקרא נמי משמע בן, דכתיב 'זלילה ודומיה ליי' בלומר: דאף על גב שקראו ביום - דהייב לקרות בלילה
56 והיעקר הוי בימנא, וכן שחוכריו דבתוב חזילה, וגם עיקר דהוה ביימנא דהא, כדארמיר לקמן (דף ו,ג) דאם אברהם בלי לא יצא יתי, דהכי נמי משמע, מרדכיב 'גורמים ועניש' ואיטקס
57 תורה לעשיית, מה עיקר עשייה בימנא - אף אברהם בלי.

1 **ויעבדינה** ארבע אמות ברשות הרבים - קשה אמאי לא קאמו ויציגנה מרשות היחיד
 2 לרשות הרבים, אדווקא דמילתא די טפי ויש לומר: ומרשות היחיד לרשות
 3 הרבים לא טעו איש, אבל זמנין שנומלה קייטא כבר ברשות הרבים, ויעבדינה ארבע
 4 אמות בנות. ועד די לומר: ודלמי לא נקט מרשות היחיד לרשות הרבים לפי (שפעמיים)
 5 שאין שם חיוב חטאת. (כיון שלא היתה עקרה

6 ראשונה לשם כך, כגון דמנהג הפיצוי מותיק לית
 7 ומגלך עליהן לדחויין, דפטר מהאי טעמא (שבת)
 8 ה"ב.

9 **ויעבדינה** ארבע אמות ברשות הרבים -
 10 אבל מילה שבטא אצל הלוחות, ודא
 11 חזינא, שכן נכרתו עליה שלוש עשרה ברייות.
 12 וגם אין ארם מיל אלא אם כן הוי בקי, וסבנה י
 13 ברב, אך נשאל לרבו יתעז תלוי: אין חוקעין
 14 במוצאי יום הכפורים והלא אסור לעשות
 15 מלאכה עד שיבדיל, ותי: שמא לך אצל בקי
 16 בחדישיה ברה בשל בשבת, ואם כן היה לו
 17 למיחש להאי גזירה ותיק: דמשום דתקיעת
 18 דבין חבמה ואין מלאכה וגם לא דחישינן שמא
 19 ילך אצל בקי - דמשום תקיעה אחא שאנה אלא
 20 משום שבת לויבא לא אצטרך כולי האי בראש
 21 השנה, ואדרינא היא, ותיק שלש קולות.
 22 ורבינו שמואל אומר דרוקא בשבת ובראש השנה
 23 דאם ממבדאי ארבע אמות ברשות הרבים איכא
 24 איסורא אדרינא, דא דרבי יוסי, לא לרשע, אבל
 25 במוצאי יום הכפורים, אדפילו אם מעבדו ארבע
 26 אמות ברשות הרבים לא הוי אלא אסור לרבנן -
 27 בתא דרבי אל גור, דרבי גידה לגודרי.
 28 **ורב** יוסף אומר מפני שעיניהם של עניים נשואות
 29 למקרא מגילה, - על בדרך צריך לומר
 30 דרב יוסף לא פליג אטעמייהו דרבא, דגבי שופר
 31 ולולב לרבי טעמא אחרניא, מכל מקום קאמו
 32 בקרא טעמא אחרניא משום דאיכא נפקותא מידא
 33 במקרא ודליכא שבות ואפילו הכי אסור משום
 34 האי סברא דקאמר רבי יוסף.

הדה

25 **אף פאן** געירות קודמות למקופין ואימא: "בְּכַל שָׁנָה וְשָׁנָה" - מה כל שנה ושנה אין נדחין
 26 געירות במקופין, אף פאן לא ידחו געירות במקופין! - שאני הכא דלא אפשׂה, ורבי, מאי
 27 טעמא? "בְּכַל שָׁנָה וְשָׁנָה", מה כל שנה ושנה אין געירות נדחין במקופין - אף פאן לא ידחו
 28 געירות במקופין, ואימא "בְּכַל שָׁנָה וְשָׁנָה" - מה כל שנה ושנה געירות קודמות למקופין - אף
 29 פאן נמי געירות קודמות למקופין! שאני הכא דלא אפשׂה, מאי רבי יוסף דתינא: הלל להיות
 30 בערב שבת - מקופין ובקפריים מקדימין ליום הכניסה, וגעירות גדולות קורין בו ביום. רבי יוסי
 31 אומר: אין מקופין קודמין לגעירות, אלא אלו ואלו קורין בו ביום. מאי טעמא דתנא? "בְּכַל שָׁנָה וְשָׁנָה"
 32 ושנה געירות בארבעה עשר, וזמנו של זה לא זמנו של זה - אף פאן געירות בארבעה עשר, וזמנו של זה לא זמנו של זה. ואימא:
 33 "בְּכַל שָׁנָה וְשָׁנָה" - מה כל שנה ושנה אין מקופין קודמין לגעירות - אף פאן אין מקופין קודמין לגעירות!
 34 מאי טעמא דרבי יוסי? - "בְּכַל שָׁנָה וְשָׁנָה" - מה כל שנה ושנה אין מקופין קודמין לגעירות - אף פאן אין מקופין קודמין לגעירות.
 35 ואימא: "בְּכַל שָׁנָה וְשָׁנָה" - מה כל שנה ושנה זמנו של זה לא זמנו של זה - אף פאן זמנו של זה לא זמנו של זה. שאני הכא
 36 דלא אפשׂה, וסבר רבי געירות לא דחינין ליום הכניסה? ותינא: הלל להיות בשבת - בקפריים מקדימין ליום הכניסה, וגעירות גדולות
 37 קורין בערב שבת, ומקופות חומה למהר. רבי אומר: אומר אני, הואיל ונדחו געירות במקופין - ידחו ליום הכניסה! הכי השתא?
 38 התיב - ומנא שבת היא, והואיל ונדחו - ידחו, והכא, ומנא ערב שבת. כמאן אולא הא דאמר רבי לבלו אבי רבי הונא: פורים ששל
 39 להיות בשבת הכל נדחין ליום הכניסה. הכל נדחין סלקא דעתך? והא אכאן מקופין דעביד למהר! אלא כל הפרחה - ידחה ליום
 40 הכניסה. כמאן? - ברבי. וכוילי עלמא מיהא מגילה בשבת לא קרינן. מאי טעמא? אמר רבה: הכל תיבינן בקריאת מגילה ובתקיעת
 41 שופר, ואין הכל קריאין במקרא מגילה. גזירה שמא ומלגה בידו וילך אצל בקי ללמוד, ונעבדנה ארבע אמות ברשות הרבים, ותינו
 42 טעמא דשופר, ותינו טעמא דלולב. רב יוסף אומר: מפני שעניניהן של עניים נשואות במקרא מגילה. תנא נמי הכי: אף על פי
 43 שאמרנו בקפריים מקדימין ליום הכניסה - גובין בו ביום, ומחלקין בו ביום. אף על פי שאמרנו אדרבה, משום אמרו הואו אלא: הואיל
 44 ואמרנו שפקריים מקדימין ליום הכניסה - גובין בו ביום ומחלקין בו ביום, מפני שעניניהם של עניים נשואות במקרא מגילה. אבל

1 לפימרא דתקנתא דרבינן היא - כדי שישקפו, משמעו כדי שיהיו פניוין ליום השמחה.
 2 **אילא אימא** מפני שספקין - שכן הוא לוח בשביל שזון מספקין. הלכך, היבא דאין
 3 נכנסין - לא קולא הוא לגבייהו, ואין כאן שבת. **סירא דירוח** - תקנינא באחד עשר,
 4 בשנים עשר, בשלשה עשר, בארבעה עשר, בחמשה עשר כסדר מין החדש, ושכאם
 5 לפישה, כשן סדר ימי השבת ושפענין ימי
 6 החדש לאירתי: הלל להיות ערב שבת פריים
 7 מקדימין ליום הכניסה - הרי שלשה עשר,
 8 ולחוד בשבת - הרי שנים עשר, הלל חודש אחר
 9 השבת כפריים מקדימין ליום הכניסה - הרי
 10 אחד עשר. ומשני אידי דמיתפכי ליה נקט
 11 סידורא דיומי. כלומר, על ידי שאם היה אחו
 12 ימי השבת לפי סדר ימי החדש יהו נתפסין לו,
 13 וטעיה בגיטתו השנה את המעשה, לפי שהיה
 14 אחר עשר, כגומה - שנים עשר, ערב שבת -
 15 שלשה עשר, מתוך כך הוא בא ללול ולטעות
 16 לחכי נקט סידורא דיומא, וסדר החדש הבא לו
 17 לאחריים אינו מכוויר בפי, דרבי מאלו הוא
 18 בשמעי, ואין כאן עד טעיה. פני מתניין -
 19 דתנינן: הלל להיות ערב שבת געירות ומקופת
 20 דתנא קורין בו ביום, אי רבי אבי רבי יוסי, בכל
 21 שנה ושנה - להיות ששים את שני הדמים
 22 האלה יחדבבם וכומנם כל שנה ושנה -
 23 השנים עד שות. **ולא אפשׂה** - דאם כן לא
 24 יקדמו געירות למקופין, שאנו יבולין לקרות
 25 בשבת. מה כל שנה ושנה געירות בארבעה עשר
 26 ולכן אין נדחיות במקופין, ודלא בתנא קמא
 27 דרבי, יבולן של זה לא הוא זמנו של זה - הלכך
 28 לא עבד בתנא דמתניתין בר, **ולא אפשׂה** - דאי
 29 לא מקמת להו למקופין צריך אלא לעקר
 30 געירות מפני מקופין, או יקראו ביים אחד. הכא
 31 ערב שבת זמנא - ואין לך שורק לדחות. הכל
 32 חיוב - ומתוך שדוא מתייבי בדברי אהא בחול
 33 לגאת ידי חובה, ויעבדינה ארבע אמות -
 34 ואפילו לן בשדה ומגילה בידו - יש לומר על
 35 הדבר, נשואות למקרא מגילה - לעקב חממת
 36 האבינועא, ולא אפשׂה בשבת זמנין בו ביום -
 37 שמקדימין בו לקרות גובין הגבאים מחמת
 38 האבינועא, ומחלקין לעניים. אדרבה - משום
 39 דאמרנו להקדים את התקראת הארבעה אמות דאמרנו
 40 להקדים את המנות, והתקראת שנת עטמא
 41 ואילו, מפני שעניניהן של עניים
 42 נשואות

מגילה מגילה נקראת - פרק ראשון דף ה עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (טשיינזליץ)" קיט רש"י

שמח - של מנאכל ומשתה. בומנא - ארבעה עשר, מתוך שהיא חובה בו ביום על כל יחיד ויחיד - קורין אותה אפילו ביחוד, והכל קורין בו, ואיכא פירוס סמוך. שלא בומנא - כגון פירוס המוקדמים ליום הבמניא - אין קורין אותה אלא בעשרה, וביענין פירוס וניסא. דר אבי שאר בן בומנא בין שלא בומנא - מנחה לחור אחר עשרה, משום פרסומי

ניסא. אבל אי לא אשכח עשרה - לא אמר רב. אלא דלא לקיף, שאין איסור קריאתה ביחוד. אלא מנחה לקרונה בעשרה. וזש ליה רב אחא דרב אבי - וחור על קריאת קוביא. קרב שבת ומנח הוא - משמע שהוא זמן הקמת לחו מימי אנשי כנסת הגדולה, מודלא קאמר מקדימין לערב שבת. להכי קריה ליה הוא שבת ומנח הוא. שדרי ארבעה עשר הדבקת פירוסים. אלא להכי שזי לישא, ודחשמונה ביה הודאל ותיקונין דתי שריאל שאריי כנסת הגדולה להקדים משום דרבה - הרי הוא לוי כיום חזון הקבוע מתחלה לכל בריה. ואף על פי שהוא שלא בומנא - ודיו בומנא, משום באלא אפרי - בומנא של מגילה אמרו מקדימין אם הל איבער עשר שבת. אבל אפי נעצי כתיבי ותקם - האמר סמכי תענית (כתב א), שהו מלכותא של ישראל שקבוע ליום מיום בבלי שנה מצד שבת עציב למקשר של אורח המשיכה, ומבכאי קרבן עציב ענקון. אל דלחית בשבת - מארחין ליום מחר. וכן חשבה באב שחל ללחית שבת. ודא דרין לשבעה עשר בחמה. ולעשרה כנסת. והאי דנקט תשעה באב - משום דהיככולו פי צרות לחמתנין זון. אבל שאי צמות. אמרין במסכת ראש השנה (ות ב, ג רצ - מתענין רצו - אין מתענין. ותינה - אם לוי חסין טוב שבת - דוחין שלמי הגינה למחר. שדרי יח של תשלומין כל שבעה. וכן 'הקל' את העב' שדחה בשנה ראשונה של משטח מבוראי יום טוב מארחין על תג, כדכתיב 'שקט שבט שנים במועד ענת המשיטה' (דברים לא) כדארמין במסכת סוטה (מא א), שדחה המלך קרא בתורה ספר משנה וורה, וכל העם חיובין לבוא לתורה את טעם. כדכתיב 'אתה קרא העם האדונים והעבדים והתקין. וכשבת א אפשה. ומעריבין אותו למחר. ובגמרא יושלמי מפרש דאד לא חתמינה ליה בשבת - מפני הניבית כדנתי: בימה של עץ היו עושין למלך בעודה ויבשע עליה. ופרכין תהם. וליעבורה מאתמול ומשנה ודחיקא ליה עורה. ולא מקדימין - טעמא מפרש בגמרא. גמרא עשרה במלנין בשבית הנבסות. שחן במלימ מלאלכות וניחובים שיש צבור כדי לחיות מצויין בתפלה בבת הבנסת. דאמר מר במסכת ברכות (ו, ג) כיון שאב הקדוש ברוך הוא בנית הבנסת ואני מוצא עם עשרה. וכו'. מנין שאין מונין ימים לשנים - כגון דאמר קונן יין שאני נותע לשהי

ההו עובדא ליה רב ללא דרב אסי - מכל מקום הלכתא בוחתיה דרב, דאז רבי יוחנן איתא בוחתיה פרק ק"ד (דף י"ט, ט) דקאמר: הקורא מגילה הכותב בין הכותבים (צנא). ומסיק: הא ביחוד הוא בעבור. אלמא שנייה. ונהי ביחוד, וכן הלכתא. ורב יוחנן הלכה כרבי יוחנן, וכל שכן ובא דקיימו כדו שיטתא. ונהי דרב אסי תלמיד דרב חיה. ורבי יוסף איש ירושלים פסק דאף בידוי צריך לברך.

מן וכן במנא חתומיה רש"י. שחשיבו: נראה בעיני דלא שני אנו דרבי ולא שני אנו עמוד. אחד מכתב ואחרים שנועין. וכן נראה לומר מאורו שחשיבו קריאתה ביחוד. אי איתא שאין בה ברכה (ביחוד) - דהו ליה לפרושי (לקמן בא"ב) ומאי מברך דאמינא בעבור.

עולת ראייה אפילו ביום טוב מארחין - הקשה דרב רבנא אלחנן, דהוא אומר פירוס קטא דביצה (ב"ב א ושם). מרשות עולת נביח ביום טוב לוקח. ומסיק. דאמר קל מני בית שמאי היא וכו'. וקשה. אמאי לא תני עולת ראייה. דהו ברובא וטעם, דאף על גב דרבי ערך יסובט - לוקח אליבא דבית שמאי ואין לומר דלהכי נקט עולת נובה דלאשמעין דאפילו הכי שדרי ביה חלי - אלא טעמא דהא בפרק שני דהיום (ט"א ושם) מובח איתא, דלא תחלוק ביה הלל על עולת שאינה של יום טוב. ודאי איתא קריבה ביום טוב. ואם כן קשה, אמאי נקט עולת נובה? ויהי רמז. ודלהכי נקט עולת נובה, למפדיק את שדרי ביה - חלי - לוקח. כיון דאיכא ביה דרור אוכל נפש. אבל איסורא מידא איכא משום דכתיב 'לכס'.

מקום שנכנסין בשני ובחמישי - אבא מקום שאין נכנסין לא בשני ולא בחמישי - אין קורין אותה אלא במונחה. גמרא: אבא מקום שאין נכנסין בשבית הנבסות. בפאלו אמרו מקדימין ולא אמרו שמואל: אמר רבי אבא אמר שמואל: אמר קרא: 'ולא יעבור'. ואמר רבי אבא לשנים, ואי אתה מונה ימים לשנים. ורבנן דקסרי משום רבי אבא אמרו: מנין שאין מחשבין שעות להרשעים? שמואל: 'עד הליל' ימים' - ימים אתה מחשב להרשעים, ואי אתה מחשב שעות להרשעים. 'אבל זמן עצי כתיבי ותקם' ותינה ותקל מן מארחין ולא מקדימין. השעיה באב - אקדומי פורענות לא מקדימין הגינה ותקל - משום דאפתי לא ממא זמן חיוביהו. תנא: הגינה לכל זמן הגינה מארחין. בשלמא הגינה, דאי מקילע בשפתא - מארחין ליה לבתר שפתא. אלא זמן הגינה מנין? והיא? אמר רבי אושעיא, הכי קאמר: הגינה בשפתא (עולת ראייה אפילו ביום טוב מנין הגינה - מנין? בית שמאי היא. דתנין: 'בית שמאי אומרים: מביאין שלמים ביום טוב ואין סומכין עליהן, אבל לא עולות. ובית הלל אומרים: מביאין שלמים ועולות, וסומכין עליהן. רבא אמר: הגינה, כל זמן הגינה מארחין, טפי - לא. דתנין: מי שלא תג ביום טוב הראשון של תג - חויג' והולק את כל ההלל פולו ויום טוב האחרון של תג. עבר ההלל ולא תג - אינו חיוב בפאתיהו. רב אשי אמר: הגינה וכל זמן הגינה מארחין - ואפילו עגרת דחד ויזא מארחין. דתנין: מודים, שאם הל עגרת לקחות בשבת שיום טובה אחר השבת. אמר רבי אלעזר אמר רבי טעמא: רבי נטע נטעין בפריים, והתין

מנח עניב עשר דודים מיום ליום. ואם נדר בארז בניסן - אסור עד אחר בניסן הבא. אף על פי שערין ין אחד עשר יום שימות החומר ויחריק על ימות הלכנה, ואי עמיפוס שאנו עשין חדשים חסרין. שעות להרשעים - כגון האומר: לא ניטק אם לא באתי מביאן עד חרש. וזהו חדש חסר, ובא משחשיבה ליום עשרים ותשעה - אין אומר עדיין הוא כח החדש, שדרי חרשה של לבנת עשרים ותשעה יום ומנחה. אבתי לא משא זמן וחיוביהו - והא קיימיה לא רצי ודחתי. וכן עצי כתיבי שקבוע לזמן קומע בנדרים. כשלא גינה - דתנין מארחים אי אקילע בשבת. אפילו ביום טוב דזמן הגינה הוא - שמורת להקריב שלמי הגינה, ואפילו הכי מארחין עולת ראייה עד חלו על מועד. והכי משמע לישא

1 בקרינה של צפורי - ביום השוק, בפרהסיא, בשעת הילוך קרנות ולא הווי לו -
 2 מתעשה באב, אטר לפניו - ולפניו רבי אלעזר. לא כך היה - לא ביקש לעקר לגמרי,
 3 אלא אותה שנה בלבד. מובים השנים - אילו לא שמתיה הייתי טועה ברבר, עשוי טוב
 4 לי שלומיתני האמת. בר אריכסי הווי - לא הויתם כן. מוהפקין. ולפניא מוקפת חומה
 5 מימות היושע - לקמן ולפניא מוקרא. וכי פשיטא

6 מלאכה - שיהיה מבני תמיסר, מן שרי באריכסר
 7 מלכא. לא נצראט - במגילת תענית, שהרי
 8 כבר כתובין במגילת אסתר שאסור בהשפד
 9 ותענית, אלא לאסור בו. שדי בינאט = זורע
 10 פשתן. בר יוסיה הווי - שקראו בו בני עיר.
 11 אפילו תימא בר יוסיה הווי גרסינן, רבי שנטע
 12 נטיעה - ביום שקראו בו נטע, ודקא קשיא לך
 13 שיש טוב שאסור בעשית מלאכה - חזקא קרא
 14 דבתיב "שחחה ומשתה ויום טוב" כתיב
 15 מעיקרא, קודם קבלה, אבל בשעת קבלה - לא
 16 קיבלו עליהן אלא שחחה ומשתה, לאסרן
 17 בהשפד ותענית, אבל יום טוב לא קיבלו עליהן,
 18 ובאריכסי ריבי לא ניחו גרסינן - במקומם של
 19 רבי אל תנוא אסור ברבר, נטיעה של שפחה -
 20 קטין פדריים יום שחחה הוא - מותר לנטוע
 21 בשעת שחחה, כדמין קביר אלו - שלוש
 22 שעות תענית שבת דין מתעניע על הגשמים,
 23 ולא נעני - מן השמיים, ספקנין - בגיטעה
 24 ובבנין, ותמא נטיעה נטיעה של שפחה - בנין
 25 האמור כאן שאסורין בבנין של שחחה, שנהוגין
 26 עצמן נטייעין ובבבלין, ונטיעה - האמרוהו כאן
 27 בשעת שחחה, בנין בארביקי - אילן
 28 שצילו נאה, בנין אילן שחופקין אותו על גבי
 29 כלמנות תירותו, ותמלכין אבולין תרתין
 30 בימות חומה ומתעניין בה במבני שמתות, ובנין
 31 כמות תרנות לבני - כשנטיעה אשח לבני
 32 בתוכן, אלא בנייה לו בית, ותעשה לו חופה
 33 האמור, אלא: איכא נטיעה של שחחה, ועדי
 34 כפני צדיקים וי' - סביב היושע (ט) בחולת
 35 נפתלי, וקיימא לן לקמן דרקת זו טבריא, וקרי
 36 לה "עיר מוצר" אלא: מוקפת חומה הוא.
 37 הדין יבטא שורא דיבטא תויא - אין לה חומה
 38 מצד אחד, אלא היום חומתה, ומספקא ליה אי
 39 חשיב דהקף אי לא, חומה לוי שרי איני - בבתי
 40 עיר חומה כתיב "עיר חומה" ולא עיר שאין לה
 41 חומה בפני עצמה, אלא מוקפת בתים סמוכות זו
 42 לזו, וחומתה היצונת של בתים נגשות חומה
 43 לעיר, והיינו שור איני - שנגזרת חומותיה, וכן
 44 מחרובנין איני, סביב - לגבי בית הציצים
 45 כתיב "אשר אין להם חומה כתיב" מכלל דבתי
 46 עיר חומה מסובכת (וחומה) סביב קאמרי פיש
 47 לכבדיא שימח חומתה - שדחים שבת
 48 חומתה מצד האהרן, כי מספקא ליה לענין קפרא
 49 מגילה - דלא מפורש בה חומה, אלא לשון
 50 פרושים ומקראן פרושים כתיב בה, ומספקא ליה האי
 51 לשון פרושים אי לשון גלוי הוא, או לשון עיר
 52 תענה לייבב, בר חיימא פליא - שסורתיני נער,
 53 ואישחבה

1 והרין בקרינה של צפורי - לאו דוקא בקרינה, אלא כלומר בפרהסיא, ואם תאמר: נאי
 2 איירא לחרוץ: אפילו לאכול נמי מותר, כדמתיב בראש השנה (ת"ב) אין צרה ואין
 3 שלום, רצו - מתעניין, לא רצו - אין מתעניין לומר: ריבין דקבלוהו כבר אמרתינו על
 4 עצמם מסתמא גם הם קבלוהו.
 5 ובקש לעקר תשעה באב אילו הווי לו -

6 קשה: היכי סליק דעקר דהאי תנא
 7 ורביהו ריבין רוצה לעקר תשעה באב לגמרי? והא
 8 אמרינן (תענית ל"ב) כל האוכל ושותה בחשעה
 9 באב אינו ראה במוצא של ירושלים ועוד. והא
 10 אין בית דין יכול לטעל דרביי בית דין תיבוי אלא
 11 אם כן גדול הימנו בחכמה ובמניין ויש לומר: דלא
 12 רצה לעוקר אלא מחומרא שיש בו יותר משאר
 13 תענית, אי נמי: יש לומר דרצה לעקר משמע
 14 ולקטע בעשירי, כדמאר רבי יוחנן (שם ט"ב),
 15 אילו הוא דרמא קבתיה בעשירי.
 16 שאסורין - בהשפד - השיב רש"י וכו' מן גתן
 17 כח למי מגילת אסתר לדחות
 18 אבלות: אי איתא דבהשפד נאסר משום דכתיב
 19 "ימי משחה ומשתה ותא יתן דכולי עלמא נהנו
 20 בו היתר, אלא ודאי לא הוי אלא לענין שאין
 21 נופלין על פניהם, דלא הוי יום צרה אלא יום
 22 שחחה, והא כתיב בטבריא הווי - טראה שחחה
 23 בימי אנטונינוס כשדור יחי, כדמאר במסכת
 24 עבודה זרה (א. נ.) שרצה לשרוד בני טבריא מנס.
 25 לפי שהיו תלמידי חכמים, דקאמרי לעיבדי טבריא
 26 קלימא.
 27 דרביים הנותרים האדמים נהנו ביום אסור.
 28 קשה דהא רבי תיבוי ביש שאן על ידי
 29 ר' מאיר שאכל שם עלה של ירק, בתולין (גול) וזהו
 30 לומר: ודחם אל נהנו אסור אלא בשעתה, והאב
 31 מיידי ברבר שנהנו בו אסורא ממחויבין.
 32 ממעמיין במשא ומתן - פירוש של שחחה.
 33 דומאי דבנין ונטיעה דבסוקר, אבל
 34 שאר בנינים - שיש, ואין קנין משא ומתן גדול מהם.
 35 ממעמיין - רוצה לומר שהיו אלו ששים כולל
 36 - תעמיין מתעשה באב שמתריסר
 37 בו, אבל אין לשפד ממעמיין אבל ששים קצת, דאם
 38 כן היה לו לשפד השיעור, מה הוא קרא ממעט.
 39 שטובה

29 ואילו "יום טוב" לא כתיב, ואילא רב, מאי מעמא נטיעה ליהוי אהוי נקרא? דכרין המותרין
 30 ואחרים נהנו בקה אסור הווי, ובאתריה דרבי לא נהנו, ואיעביה איכא: לעולם נהנו, ורבי
 31 נטיעה של שחחה נטע, כדנתני: עקרו אלו ולא נענו - ממעמיין במשא ומתן, כדבנין ובנטיעה,
 32 בארוסין ובנשואין, ותנא עלה: בנין - בנין של שחחה; נטיעה - נטיעה של שחחה, איהו
 33 בנין של שחחה - זה הוונת בית חתנות לבנו, איזו היא נטיעה של שחחה - זה הוונת
 34 אברוינן של מילכין, נגפא, חוקה קרי בטבריא באריכסר ובחמיסר, מספקא ליה אי מוקפת
 35 חומה מימות היושע בן נון היא אי לא, וימי מספקא ליה מלחא דטבריא? והכתיב: "עיר
 36 מבצר הצדים צר וחמת רמת וברת" - ויקיימו לן רשת זו טבריא! היינו טעמיא מספקא ליה:
 37 משום דהרן ניאט שורא דקא תות, אי הכי, מאי מספקא ליה? ודאי לאו חומה היא! דתניא:
 38 "אשר לו חמה" - ולא שרי איני; "סביב" פרת בטבריא ושמיה חומתהו לענין פתי עיר חומה
 39 לא מספקא ליה; כי קא מספקא ליה - לענין מקרא מגילה: מאי פרוים וינאי מוקפת דכתיבי גבי מקרא מגילה? משום דהני מגילו
 40 והני לא מגילו, והא נמי מגיליא? או דלמא: משום דהני מיגנו והני לא מיגנו, והא נמי מיגניא? משום דהני מספקא ליה, רב אסי
 41 קרי מגילה בתולין באריכסר ובחמיסר, מספקא ליה אי מוקפת חומה מימות היושע בן נון היא אי לא, איכא דאמרי, אמר רב אסי:
 42 האי הונת דבית בנינן מוקפת חומה מימות היושע היא, אמר רבי יוחנן: כי הויתא טליא אמניא מלחא דשיליא לכבדיא

מגילה נקראת - פרק ראשון דף עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שינויין)" קבג
 רש"י

1 ואשתבא בותי - נרטיקן, תקרא דהרא - שפת הנדה, גבוה מן הנדה, אף עיפודי וישבת בראש ההר. כי שכיב איניש האב - כשמת אדם גדול בכלל ספיר ליה חתם - בטבריא, ששך = בכל בחילוף אי' ביש. ואל ברקת - יצא לו שם בטבריא, וכי מסקי ארון - של מת מנבל לקבור בטבריא. אמרו הכי - הספיקין קרוין בשווקים בלשון הזה, שיצאו לקראת המת, אוהבי שרידים = אוהבי ישראל, וישבי רקת צאו וקבלו תרני ענק - מתו בכל העמוקה. ו' וראי עלה כמבל ארין ישראל ונתם שם בטבריא, ואין בני = ארין ישראל, נידלה עשוקותי - של שנעה בפריכות - באמנתיהם. לא הוריש את יושבי קטרון - שבאה חלפק, ועבר על מה שאמר הקדוש ברוך הוא "לא תחיה כל נשמה" (דברים ב) והנדין לנרם שם ביניהם וידעולות להם. מל על מרותיו

1 שמונב ראייתא - שדיו שם גנת ופרסום.
 2 דבל הנטל (פרטה) מנך בלא
 3 דמיס אין מועיל - דכתיב "שם תחבו ובחי צדק,
 4 ונול לא מניי בובת.
 5 מראמרייות וקריסאות - יש פששים: בתי
 6 עבודת כוכבים, ומכנה אתון
 7 טרטאבא - לשון דרפה, וקריסאות - ררעה
 8 לומר תב הבסא בלשון שרין, וקשה לומר שאנתון
 9 ממומת מתנפנת ביכל ללמד שם תורה אלא
 10 וראי לשמנה ירא במורה בימינו, וררעה לומר
 11 בתם שמתאספס שם לודע של עבדי עבודת
 12 כוכבים.
 דא

1 ואשתבא בותי: חמת זו סבריא. ולמה נקרא שמה
 2 "חמת"? על שום חמי סבריא. רפת - זו ציפורי.
 3 ולמה נקרא שמה "רפת"? משום דמדיוליא ברקתא
 4 דמדינא, בינרת - זו גינאפר, ולמה נקרא שמה בינרת?
 5 דמדינא פירא קבלא דבינרי. אמר רבא: מי איפא
 6 למאן דאמר רפת לאו סבריא היא? והא פי שכיב
 7 איניש הכא, התם ספדי ליה הכי: גדול הוא בששך,
 8 ושם לו ברקת. וכי מסקי ארונא לתתם ספדי ליה
 9 הכי: אוהבי שרידים יושבי רפת, צאו וקבלו תרני
 10 עומק. פי נח נפשיה דרבי ור'א פתח עליה הווא
 11 ספרדא: ארין שנגר הרה ולדה, ארין צבי גידלה
 12 שששעניא. ארין נא לה, אמרה רפת, פי אבדה לך חמדתה! אלא אמר (רבא): חמת - זו

1 - על מלו שגמרו לך מן השמיים מדה שאני
 2 הצי, כפי כולן עריכין לך - כל אכל יהו עריכין
 3 לך. על ידי הלון - חלוק עולה מן הים לדורים
 4 ועומקין ברמו תבלה, ונמכר ברמיס יקרים. עמיס
 5 הר יקראו - מכל השמיים יתקבצו לחריך
 6 לנקות שפוני עמוני ורלי. שפוני זה הלון -
 7 שהוא דבר חשוב. ספון - חשוב בלשון ברייתא.
 8 ברת - דג שקרין טרנינא. ויבית לבנה -
 9 הוצא מן הדול. כדאמר "ביצאתה שבת"
 10 (שבת טו ב) חול של ובולן חשוב משאר
 11 חולות, וראוי לזכותה לבנה. מי מודיעני - על
 12 ואת לתת לי דמיס כל הפוצא חלוק ונטולי בלא
 13 דמיס איני מפליה. שם יושבו ובחי צדק -
 14 כאשר אמרו גול בעולה - כך לא יגדלו מנך
 15 כלום. אמרו גול שוה פרטה בלא דמיס -
 16 תתקלף הטיבה והחיל, ולא יעיל כלום. בת
 17 חלב ודבש - העיס אכלין תאמינ, והדבש
 18 נטמן מתן, והחלב זון מן העיס, ועמיס כמין
 19 נחל. שמה עשר מיל - אויבע פריסאות. לודי
 20 חוי לי ונת חלב ודבש דכל ארין ישראל - בכל
 21 מדינת שרחא. שם ואם באת לצרפי יוד - יוד
 22 כמבי כובי עד אקרא ותלביקני, שם מקום.
 23 אקרא = מקום מעבר הנדה, ובלעו "פרטרו".
 24 עיפי ליה - תבינו ליה, ונת תקועה - לרעה.
 25 אודרת מגדל שיר - כבושת מגדל שיר
 26 והיביתו ערלי מן פסיו ונו - בני צור בחיב, שרחא
 27 ראש לאדום. נלייא במיא - ראשי עבדה ורה
 28 הם לאדום. כיוסי - היא ירושלים. ויהא אוהם
 29 לאפיי יתוה - ועקרין תתיה ביה למנון
 30 בירושלים. לשם - עיר שכבוש בני דן, ו' פסויס
 31 משמש מדין צדק. כדאמר מן דרין ורוא
 32 = גמרת פמיס (בכרות גא, כ) "ושפולין -
 33 לשון יוד, אימא של מלכות, מטרא = אם, פלון
 34 = שנת שררה, כדאמר מר. עד שבאו ודפלי
 35 חילי - עניו שרם (תענית יד, ב) "לדבי -
 36 שגמדולין שם בני מלכים. אמלאה החרבה -
 37 רישא ורברא: יען אמרה את על ירושלים
 38 אמלאה החרבה: עכשו נמחול מחורבתה
 39 רשע - זה עשו, אמלאה נמחול עול - את
 40 ירושלים הריב, אמר יצחק לתקדוש ברוך הוא:
 41 ויוח רשע, וז' עשו. אמר לו הקדוש ברוך הוא:
 42 רשע הוא, אמר - יצחק כל למד צדק, כלומר,
 43 אין אדם יכול ללמד עליו צדק אמר לו -
 44 הקדוש ברוך הוא. אמרין נבחות עול - כלומר,
 45 עתיד לתהייב את ארץ ישראל, אמר יצחק -
 46 אמ כן "בל ראה גאות ה'", ופשו אל תפק - אל
 47 תרצינא מחוריו, ונקם = מניין טענת ברזל
 48 שנותנין בחיטתה של מיקא ונמכשת בן, ומתוך
 49 חזקה אינה משמרתה כי אם ב.
 50 גממטא

1 חמת - זו
 2 חמי נרי, רפת זו סבריא; בינרת - זו גינאפר. ולמה נקרא שמה "רפת"? ששפילו ריקון
 3 שבה מלאין מצות ברמון. רבי רימיה אמר: רפת שמה. ולמה נקרא שמה סבריא? שישבת
 4 כמטורה של ארין ישראל. רבא אמר: "רפת" שמה. ולמה נקרא שמה סבריא? שפובה
 5 דאיתיה. אמר ועינא: קטרון זו ציפורי. ולמה נקרא שמה ציפורי? שישבת בראש ההר
 6 כצפור. וקטרון ציפורי היא? והא קטרון בתלוק של ובולן הוא, דכתיב: "ובולן לא הוריש
 7 את יושבי קטרון ואת יושבי נהלל". ובולן מותרעם על מדינתו הרה, שצאמר: "ובלון עם
 8 חרף נפשו למות". מה פנעם? משום ד"נפתלי על מרומי שדה". אמר ובולן לפני הקדוש
 9 ברוך הוא: רבנו של עולם! לאחי נתת להם שדות ופרמיוס ולי נתת הרים וגבעות. לאחי
 10 נתת להם ארצות - ולי נתת ימים ונהרות. אמר לו: כולן צריבין לך על ידי חלוק. שצאמר:
 11 "ועינא רר יקראו... ושפני ממוני חול". רבי רב יבין: "שפני" - זה חלוק; "ממוני" - זו
 12 סרית; "חול" - זו ויבית לבנה. אמר לפניו: רבנו של עולם מי מודיעני? אמר לו: "שם
 13 יבחו ובחי צדק". סימן זה יהא לך: כל הנטול מןך בלא דמיס - אינו מועיל בפרקמטיא
 14 שפלו כלום. ואי סלקא דעתך קטרון זו ציפורי, אמאי מותרעם על מדינתו? והא הווי ציפורי,
 15 מילתא דעריפא טובא! וכי תיבא דלית בה זבת חלב ודבש - והאמר ריש לקיש: לדדי
 16 חוי לי זבת חלב ודבש דציפורי, והווי ששה עשר מיל על ששה עשר מיל! וכי תיבא:
 17 חלב ודבש דכל ארעא דישראל והווי כמבי כובי עד אקרא תילפקני - עשיון ותרתיין פריס
 18 אורבא, ופותיא שיתא פריס! אפילו הכי שדות וכרמים עדיפא ליה. דקא נמי, דכתיב:
 19 "ונפתלי על מרומי שדה". שמע מיהא. אמר רבי אבהו: "ועקרין העקרה" - זו סקרי בת אדום,
 20 שהיא וישבת בין החולות, והיא היתה יתד תקועה לישראל בימי ויוניס. וכשנגררת מלכות
 21 בית השמונאי ונגזרום, היו קורין אותה אחרת מגדל שיר. אמר רבי יוסי בר חנינא: מאי
 22 דכתיב: "והסרתו דמיו מפיו ושקצו מנין שינוי ונשאר גם הוא לאחלה?" "והסרתו דמיו
 23 מפיו" - זה בית במיא שלקון; "ושקצו מנין שינוי" - זה בית גליא שלקון; "ונשאר גם הוא
 24 לאחלה" - אלו בתי נכסיות ובתי מדרשות שבאדום. "היה באפק ביהודה ועקרין ביבוסא"
 25 רבי יצחק: לשם - זו פמיס; עקרין העקרה - זו סקרי בת אדום, שהיא היתה מתיאפולין של
 26 מלכים. איבא דאמרי: דמריב פה מלכא, ואיבא דאמרי: דמוקמי מיהא פמיס קסרי וירושלים,
 27 אם יאמר לך אדם: הרבו שתינון אל תאמון; ושבו שתינון - אל תאמון; הרבה קסרי ושקבה
 28 וירושלים, הרבה וירושלים וישבה קסרי - תאמון, שצאמר: "אמלאה החרבה" - אם מליאה זו - ורבה זו, אם מליאה זו חרבה זו.
 29 רב נתן בר יצחק אמר מהבא: "אלאם מלאם יאמין". ואמר רבי יצחק: מאי דכתיב: "תן רשע כל למד צדק"? אמר יצחק
 30 לפני הקדוש ברוך הוא: רבנו של עולם, יוחן עשו! - אמר לו: רשע הוא. - אמר לו: "בל למד צדק?" - אמר לו: "אמרין
 31 נבחות יעולי" - אמר לו: אם בן - "בל ראה גאות ה'". ואמר רבי יצחק: מאי דכתיב: "אל תמה ד' מאינו רשע וימונו אל תפק
 32 וימונו סלה"? אמר ועקב לפני הקדוש ברוך הוא: רבנו של עולם, אל תמה לעשו הרשע תאות לבו. "ומנו אל תפק" - זו

1 הא לענן סדר פרישותו זה והו שון - שאם קראו ארבע פרישות בארד הראשון, שיענין
2 לא הוו ודעין שיעריכו לעבר, ובתר דבר עברי השנה - אין צריך לקרותם בארד השני.
3 ורבי אילעור ברבי יוסי סבר אף מקרא מגילה לכתחלה בראשון - תראה דרייק מדתנין
4 משנה יחידא: שלב מנות שנתונות בשני נהגות בראשון, ודמשמע לכתחלה, ויש שנהגין
5 לעשות ימי משתה ושמחה בארבעה עשר
6 ובמשתה עשר ימי ארד הראשון, ויריאת
7 מדינתנין עין ממשעין בן, כדקמרינן אלא מקרא
8 מגילה בלבד ומנותת עניים, מכלל ולדעין משתה
9 ושמחה זה הוה שון, ולא כדנרא. דהא אמרין
10 כדנראה: הא לענן פרישותו זה הוה שון, מכלל
11 דשמחה ומשתה ליכא, דעל כרחיך אל תליא הא
12 שבח, ואל תליא אלא ברמי - אלא כדנראה: משתה
13 כדנראה: תגו דבר ומנותת נאסר בחספי. דהא
14 הדימין האמורסין במגילת תענית האמורסין הכספר
15 אין שון בתענית ושמחה. וזה נהגה, שאין צריך
16 לתחבר לעשות משתה ושמחה בארד הראשון, ו
17 מסתבר שמה דאין מעבירין על המצות -
18 מבאן קשה להא דאמרין בפרק
19 'איחוד מקומין' (בבבא נא.א. טז) כדנראה: קאמרינן
20 שדרי הוה הוה שוף על יסוד מערבי של המנות
21 ודייק קטנא דאמר קרא 'אל יסוד מנחה ועולה'.
22 ועשה תבם למען לא קרא יתפס לאין דאין
23 מעבירין על המצות, וכדנראה: ירא מפתח היחידל
24 שיש מערבי, בדין מערבי וזהו דפגע ברישאו ויש
25 פרישותו אל שדך לעמית דאין מעבירין על
26 המצות אלא חובא שיש לפגעי שתי מצות, שיש לו
27 ודייק קטנא דאמר קרא 'אל יסוד מנחה ועולה'.
28 לעשות תבם למען לא קרא יתפס לאין דאין
29 משום דאין מעבירין ודבעי יהודה תרין: דאי לאו
30 קראי תהא אמרין דאין מעבירין לכתחלה, הא
31 ירבעא - שרי, משום דאין איצטרך דאסור
32 ברבעא: דאי ימי מנחה ומשום דאין מעבירין
33 לא חזי איתן דבל מערבי של מנחה בשל, אבל
34 יסוד - לא חזינן דרביך, משום דבי איצטרך
35 קרא לאשמועינן יסוד.

נאמרה

1 נרבינא - שם מלכות, והיא מאורס. כדנראה: ודכסיס, יעתי - בנורה. לאוקמי נרביא
2 - שלא תשתכח מננו. סיקמא דרביא - ויש יגע ואור מאני. חיילו - יצילו, ודומה
3 לו - על כן לא חייל טוביה (איוב כ). מירוס משפטיך מגניו - ממשליך את מננו. ויחי בתם
4 - בנימה בעלמא דן תופלים. פי שלבו נקפא - הדיא מן העבירות שכדור אומר בן אל
5 תחרה - אנו לשון גידול, אלא שלא תאחוז
6 במעשי. מבי 'איך תחרה דן תופלים'
7 מלמטה אלא אחיות מעשיה, מדכתיב בסיפא רבי
8 אה כיאת ה' אל הים: אישילא ין - כד
9 ברזל שרזל בעיבול עין מנשה. שבעה שבעה שדכניס
10 צלם בחכיל ידד נבריאלי תניע קנה בים, ונגל
11 עליו חלקה גדולה ונבה לשם אישילא ין שון
12 'מאי אשילא' (חוקאל בן מרמינן 'מנות
13 אשילא'). ודכסיס - ודעוה: פיר - מוח, ומנות
14 שפעליה פה עשו חזין לחומה - שדך גבורים
15 מן החומה, ואין מעשית את החומה, וזהו
16 חשיבותה. וזכרתי - מאין מבטין אה
17 משנה אלא מקרא מגילה - כלומר: שאם
18 פשטו בראשון לא ינא. נסיה בדר פרישות -
19 עשרה שקלים וכדור ופנה והודיע. דהנן
20 במותנין דרבי העירי תרגוין בארד. זה וזה
21 שיון - שאם קרא בראשון אין צריך לחזור
22 ולקרות בשני, שאמרין כהו מזה - כוס
23 ארבעה עשר וחמשה עשר שבעה וק. ואמר רבי
24 רבא - רבין. ורבין שמעון בן נפלאי - בי -
25 ולקרות בשני קאמר. מתנינן בי קתני - ולא
26 איירי בסדר פרישות כלל. אין מעבירין בי -
27 משבא ליד אקדים לעשות. ודכי נתיב
28 במכילתא 'שורמת את המצות' - אם באת
29 מצוה לידך את החמישה. נאולה לאולה -
30 פורים לפסח. השנית - בתרש השני.
31 לבקף

1 ואל קשיאי: הא - במילי דרדיה; הא - במילי דשמיא. ואוקיעת אימא: הא והא במילי דרדיה.
2 ואל קשיאי: הא - בצדיק גמור; הא - בצדיק שאינו גמור. דאמר רב הונא: מאי דכתיב: 'למה תביש בוגדים תחריש בקבל רשע צדיק
3 ממנו?' צדיק ממנו - בולע; צדיק גמור - אינו בולע, ואי בעית אימא: שעה משחקת לו שאנו. אמר עולא: אישילא של ון, זה כדך
4 גדול של רומי. והווי תלת מאה פרסה, על תלת מאה פרסה. ויש פה שלש מאות ששים ותמישה שווקים כמנין ימות החמה, ויש
5 שבוכל של מוצרי עופות, והווי ששש עשר מיל על ששה עשר מיל. וקדך פה על פה מיל על פה מיל על פה מיל על פה מיל
6 שבוכל בה - נטל פרס מבית המלך; ותגולד בה אף על פי שהיא דר בה - ונטל פרס מבית המלך. וישלש אלפים בי בני גו, ומש
7 מאות חלונות מעלין עשין חזין לחומה. צדו אהר ים וצדו אהר הרים וקבעות; צדו אהר מחיצה של כורף, וצדו אהר חלוקת ומצולה.
8 משנה קראו את המגילה בארד הראשון ונתעברה השנה - קורין אותה בארד שני. אין בין ארד הראשון לארד השני אלא קריאת
9 המגילה, ומתנות לאבוינים. גמרא: הא לענן סדר פרישות - זה וזה שיון. מני מתנינן? לא תנא קמא, ולא רבי אילעור ברבי יוסי,
10 ולא רבן שמעון בן גמליאל. דתיא: קראו את המגילה בארד הראשון ונתעברה השנה - קורין אותה בארד השני, שכל מצות שנתונות
11 בשני נהגות בראשון חזין ממקרא מגילה. רבי אילעור ברבי יוסי אומר: אין קורין אותה בארד השני, שכל מצות שנתונות בשני נהגות
12 בראשון. רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי יוסי: אף קורין אותה בארד השני, שכל מצות שנתונות בשני אין נהגות בראשון.
13 ושון הכספר לבחינת שאמרין ביה וכהו. רבן שמעון בן גמליאל הינו בארד קמא, אמר רב פפא: סדר פרישות איבא בנייהו. תנא
14 קמא סבר: לכתחילה בשני ואי עבוד פרישות, עבדו, בר ממקרא מגילה, דאף על גב דקרו בראשון קרו בשני. ורבי אילעור ברבי יוסי
15 סבר: אפילו מקרא מגילה לכתחילה בראשון, ורבן שמעון בן גמליאל סבר: אפילו סדר פרישות, אי קרו בראשון - קרו בשני. מני? אי
16 תנא קמא - קשיא מתנות; אי רבי אילעור ברבי יוסי - קשיא נמי מקרא מגילה. אי רבן שמעון בן גמליאל - קשיא סדר פרישות;
17 לעולם תנא קמא, ותנא מקרא מגילה והיו מתנות לאבוינים, דהא תנא קמא. ואי בעית אימא: לעולם רבן שמעון בן גמליאל
18 היא, ומתנין חסורי מחסרה, והכי תנא: אין בין ארבעה עשר שבאדר הראשון לארבעה עשר שבאדר השני אלא מקרא מגילה
19 ומתנות. הא לענן הכספר תענית - זה וזה שיון, ואילו סדר פרישות לא מיייר. אמר רבי תיבא פי רבן אמר רבי יוחנן: ויתבא אהר
20 שמעון בן גמליאל שאמר משום רבי יוסי. אמר רבי יוחנן: שניהם מקרא אחד דרשו: 'כל שנה אילעור ברבי יוסי כדך:
21 'כל שנה ושנה' - מה כל שנה ושנה ארד הסמוך לשבט, ורבן שמעון בן גמליאל סבר: 'כל שנה ושנה
22 ושנה' - מה כל שנה ושנה ארד הסמוך לניסן, אף פאן, ארד הסמוך לניסן. כלשכמא רבי אילעור ברבי יוסי - מסתבר מעמא, דאין
23 מעבירין על המצות. אלא רבן שמעון בן גמליאל מאי מעמא? - אמר רבי מבי: מעמא דרבי שמעון בן גמליאל כמקדן נאולה לגאולה
24 עירוף. רבי אילעור אמר: מעמא דרבי שמעון בן גמליאל מהקא, דכתיב: 'לקים את אבות הפורים והואת השנית'. ואיצטרך למכתב
25 השנית"

ואם לא יגאל באלה - רבי יוסי הגלילי אומר: באלה - לשהרור. ובשאר כל אדם - לשיעבוד.

רבי עקיבה אומר: באלה - לשיעבוד, ובשאר כל אדם - לשהרור.

רבי אבהו בשם רבי יוחנן: ושניהן במקרא אחד דרשין. ואם לא יגאל באלה, רבי יוסי הגלילי דריש:

ואם לא יגאל באלה - אלא באחרים, משעבד ויצא.

רבי עקיבה דריש: ואם לא יגאל (באלה) אלא באלה - משלים ויצא; דברי חכמים. רבי יסא בשם

רבי יוחנן: בין זה ובין זה לשהרור. ותני בן: והשינה ידו - יד עצמו. ומצא כפי גאולתו, מה השנת

יד - של

[דף ח' ע"א]

עצמו, אף השנת ידי אחרים - לעצמו.

רבי יעקב בר אבהו בשם רבי יוחנן: כדברי מי שהוא אומר לשיעבוד, משלים ויצא.

והתני: אם משגאלו הרי כנמכר לו משעבד ויצא! אמר רבי אבהו מרי: לית כאן משעבד ויצא, אלא

משלים ויצא.

רצו קרוביו של ראשון ליגאל - גואלין להן. רצו קרוביו של שני ליגאל - אין גואלין להם. רבי יסא

בשם רבי יוחנן: אתייה במאן דאמר באלה לשהרור, ובשאר כל אדם לשיעבוד.

שמואל בר אבהו בעא קומי רבי יסא: הכא פתיב; וחשב, והכא פתיב; וחשב, והכא את מחשב חדשים

ושנים ויצא. והכא לית את מחשב חדשים ושנים ויצא! אמר ליה: שנייה היא, שהקשיתה תורה

לשכיר. מה זה - מחשב חדשים ויצא, אף זה - מחשב חדשים ושנים ויצא.

ויצאה הנם - אילו ימי הבגרות. אין כסף - אילו הסימנין. ויאמר באחת מהם: אילו נאמר באחת

מהן, הייתי אומר: אם בסימנים היא ויצאה, לא כל שבן בימות הבגרות.

אילו בן הייתי אומר: הן הן זמות הבגרות. והדין נותן, הואיל והוא יוצאה מרשות האב ויצאה מרשות

האדון, מה מרשות האב - אינה יוצאה אלא בסימנין, אף מרשות האדון - לא תצא אלא בסימנין.

לפום בן צריך מימר: ויצאה הנם - אילו ימי הבגרות, אין כסף - אילו הסימנין.

[דף ח' ע"ב]

או תליף! רבי תנחומא בשם רבי הונא: אין כסף – בכל מקום שיש כסף לאב – אין כסף לאדון.

אשר לא יעדה והפדה (שמות כא) – מלמד שאינו מייעדה לו עד שיהא ביום כדי לפדותה, ובמעשה ידיה שנה פרוטה, ובגירוניה שנה פרוטה; דברי רבי יוסי בי רבי יהודה. והכמים אומרים: מיעד והולך עד דימדומי חמה.

אמר רבי הויה בר אדא: הפל מודין בעבד עברי – עד שיהא שם שנה פרוטה.

ואת אמר רבי יוסי בי רבי יהודה. מה טעמא דרבניו? כסף אין כאן, מעשה ידים אין כאן, בפה הוא מייעדה? אמר רבי זעירא: מייעדה בדברים.

תני רבי הושעיה: כיצד הוא מייעדה? אומר לה בפני שנים: "הרי את מייעדת לי".

על דעתיה דרבי יוסי בי רבי יהודה: בסוף נתן לה כסף לייעודים. על דעתו דרבניו: משעה ראשונה ניתן כסף לייעודים.

מה נפקא מביניהון? מעשה ידיה. מאן דאמר: בסוף נתן לה כסף לייעודים – מעשה ידיה של בעלה. מאן דאמר: משעה ראשונה ניתן כסף של יעודים – מעשה ידיה של אביה.

אפילו כמאן דאמר: משעה ראשונה ניתן כסף לייעודים –

[דף ט' ע"א]

מעשה ידיה של בעלה. נעשה באומר לאשה: "הרי את מקודשת לי על מנת שמעשה ידיך שלי".

היה נשוי את אחותה ומתה, מאן דאמר: בסוף ניתן כסף לייעודים – צריכה כסף אחר. ומאן דאמר: משעה ראשונה ניתן כסף לייעודים – אינה צריכה כסף אחר.

אפילו כמאן דאמר: משעה ראשונה ניתן כסף לייעודים – צריכה כסף אחר. למה? כל עמא מודיי: שאין קידושין תופסין בעריות.

מיסבר סביר רבי יוסי בי רבי יהודה: אילין ייעודין דהכא – קידושי תורה הן. אמר רבי אבון: אתיין דרבי יוסי בי רבי יהודה פרבי שמעון בן אלעזר. דתני: "בפקדון שיש לי בידך", והלכה ומצאתו שנגנב או שאבד, אם נשתייר שם שנה פרוטה – מקודשת, ואם לאו – אינה מקודשת.

"מלוגה שיש לי בידך", והלכה ומצאתה שננבכה או שנאכדה, אפילו לא נשתייר בה שנה פרוטה – מקודשת. רבי שמעון בן אלעזר משום רבי מאיר: מלוג – בפקדון. אם נשתייר שם שנה פרוטה – מקודשת, ואם לאו – אינה מקודשת. כמה דרבי שמעון בן אלעזר עביד מלוג בפיקדון, כן רבי יוסי כי רבי יודה עביד ייעודים במלוג.

(שמות כא) ואם לבנו ייעדנה – לבנו מייעדה, אינו מייעדה לאהיו. ויעדנה לאהיו מקל וחומר! מה אם הפן שאינו קם תחתיו להליצה ולויבום – הרי הוא מייעדה לו. אהיו שהוא קם תחתיו להליצה ולויבום – אינו דין שייעדנה לו!

לא, אם אכרת בבן – שהוא קם תחתיו בשדה אהוזה, תאמר באהיו – שאינו קם תחתיו בשדה אהוזה. תלמוד לומר: ואם לבנו ייעדנה – לבנו הוא מייעדה, ואינו מייעדה לאהיו.

ואם לבנו ייעדנה – ואינו מייעדה לבן בנו. שמואל בר אבא בעא קומי רבי זעירא: בפרשת נחלות, את עביד בן בן – בבו, והכא, לית את עביד בן בן – בבן! אמר רבי זעירא: מאן דאמר לי תדא מילתא, אנא משקי ליה קונדיטון.

התיב רבי נחום: הרי פרשת נחלות – הרי עשיתה אח – בבו, ושאר כל הקרובין – בבו, את עושה בן בן – בבו. וכאן שלא עשית אח בבו ושאר כל הקרובין – בבו, אין את עושה בן בן – בבו.

מתיבין רבנן דמיסרין: הרי פרשת הטומאה – הרי עשיתה אח – בבו, ושאר כל הקרובין – בבו, ואין את עושה בן בן – בבן! אמרין: אזיל קונדיטון.

ואם לבנו ייעדנה – לדעת. אמר רבי יוחנן: לית כאן לדעת. אמר רבי יעקב בר אחא:

[דף ט' ע"ב]

אית כאן פרבי יוסי כי רבי יהודה.

אמר רבי שמואל בר אבוןמא: אפילו תימא אית כאן פרבי יוסי כי רבי יהודה, ולא קטן הוא!?

ואם לבנו ייעדנה – לדעת. רבי יוחנן אמר: מייעדה בין לבנו גדול בין לבנו קטן, בין לדעת בין שלא לדעת. רבי שמעון בן לקיש אמר: אינו מייעדה אלא לבנו גדול, ובלבד לדעת.

בן תשע שנים ויום אחד – עושה אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט. על דעתיה דרבי שמעון בן לקיש דהווא פתר לה בנישואין – תהא פטורה מן החלוצה ומן היבום. ותנינן: נשא אשה ומת – הרי זו פטורה.

אמר רבי אבון: אתייא דרבי שמעון בן לקיש – כרבי יוסי בי רבי יודה. דתני: בן תשע שנים ויום אחד ועד בן שתים עשרה שנים ויום אחד שהביא שתי שערות – הרי זו שומא. רבי יוסי בי רבי יהודה אומר: הרי אילו סימנין.

רבי יעקב בי רבי בון בשם רבי יוסי בן חנינה: והן שעמדו בו בשעת סימנין.

רבי יוסי בעי: עמדו בו בשעת סימנין – למפריעו הוא נעשה איש, או מיכן ולבא?

אמר ליה רבי אבון: פשיטא ליה, למפריעו הוא נעשה איש, כל שבין לבא, הו פתר ליה תדא דרבי שמעון בן לקיש כרבי יוסי בי רבי יודה.

ולמה לית רבי יוסי פתר תדא דרבי שמעון בן לקיש כרבי יוסי בי רבי יהודה? אמר רבי מנא: דהווא צריכה ליה, רבי יוסי בעי קומי: עמדו בו בשעת סימנין, למפריעו הוא נעשה איש, או מיכן ולבא.

ניחא אלמנה. וגרושה? תיפתר: שבא עליה, משנהגדיל נתן לה גט.

חלוצה? תיפתר: שבא עליה ומת, וחלצו לה אחים, ועל ידם היא נעשית חלוצה.

מעתה, אפילו פחות מכן תשע! אמר רבי שמואל בר אבודמא: וכיני, אלא בגין דתני כולהון תשע, תנא אוף תדא עמהון.

רבי יהודה בן פזי בשם רבי יהושע בן לוי: מאהזו למד רבי יוסי בי רבי יהודה. דתני: אהו – הוליד בן תשע. והרן – בן שש.

[דף י"ע"א]

ובלב – בן עשר. וכמאן דאמר: הוא כלב בן הצרון, הוא כלב בן יפנה.

מכרה לזה וקידשה לזה – שיחק האב באדון; דכרי רבי יוסי בי רבי יהודה. וחקמים אומרים: לא שיחק האב באדון.

נעשה כְּאֹמֵר לְאִשָּׁה: "הָרִי אֶת מְקוּדְשֶׁת לִי לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם". אֵילּוּ הָאֹמֵר לְאִשָּׁה: "הָרִי אֶת מְקוּדְשֶׁת לִי לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם", וְכֵּן אַחַר וְקִידְשָׁהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם – שָׁמָּה אֵינָהּ מְקוּדְשֶׁת לְשֵׁנִי? מַעֲכָשְׁוּ לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, אֵילּוּ הָאֹמֵר לְאִשָּׁה: "הָרִי אֶת מְקוּדְשֶׁת לִי מַעֲכָשְׁוּ לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם", וְכֵּן אַחַר וְקִידְשָׁהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם – שָׁמָּה אֵינָהּ מְקוּדְשֶׁת לְשֵׁנִיהֶן? מִכְּבָר לְכַשְׂרִיצָה.

[דף י"ע"ב]

הכל מודים: שאם השיאה – ששיחק האב באדון.

לְאִמָּה (שְׁמוֹת כ"א, ז) – לְאִמָּה בְּלֶבֶד. מִלְּמֹד: שֶׁהוּא מוֹכְרָהּ לוֹ, וּמִתְנַהֵג עִמּוֹ עַל מְנַת שְׂלֵא יְהוּ עֲלֶיהָ יִיעוּדִין; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְהַכְּמִים אֹמְרִים: לֹא עֲשֵׂה בְּלוֹם, שֶׁהִתְנַהֵג עַל מַה שְׁכָּתוּב בְּתוֹרָה, וְכֵּן הִפְתִּיחָה עַל מַה שְׁכָּתוּב בְּתוֹרָה – תְּנִיּוֹ בְּטַל.

וְלִית לְרַבִּי מֵאִיר כֹּל הִפְתִּיחָה עַל מַה שְׁכָּתוּב בְּתוֹרָה – תְּנִיּוֹ בְּטַל? אֵית לִיהַ תְּנִי אִיפְשֵׁר לוֹ לְקִימוֹ בְּסוּפּוֹ. וְזֶה אִיפְשֵׁר לוֹ לְקִימוֹ בְּסוּפּוֹ.

וְלִית לִיהַ לְרַבְּנִין תְּנִי אִיפְשֵׁר לְקִימוֹ בְּסוּפּוֹ? אֵית לוֹן תְּנִי מְמוֹן, וְזֶה תְּנִי גוּף הוּא.

וְהָא תְּנִי: נִשְׂאָה הוּא אָדָם אִשָּׁה, וּמִתְנַהֵג עִמָּה עַל מְנַת שְׂלֵא יְהֵא לָהּ עָלְיוֹ לֹא שָׂאָר וְלֹא כְּסוּת וְלֹא עוֹנָה. נִיחָא שָׂאָר וְכְסוּת. וְעוֹנָה לֹא תְּנִי גוּף הוּא? אָמַר רַבִּי חִיָּה בַר אֲדָא: תִּפְתָּר, בְּקִמְנָה.

מַה מְקִיִּים הִדָּא תְּנִיָּא לְאִמָּה? מוֹכְרָה אֶלְמָנָה לְכַהֵן גְּדוֹל, גְּרוּשָׁה וְחִלּוּצָה לְכַהֵן הַדְּיוֹט.

מַה מְקִיִּים הִדִּין תְּנִיָּיה לְאִמָּה? אָמַר רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן: תִּפְתָּר: בְּאֶלְמָנָה מִן הָאִירוּסִין.

וְהָא תְּנִי: מוֹכֵר הוּא אָדָם אֶת בְּתוּ לְאִישׁוֹת, וְשׁוֹנָה. לְשִׁפְחוֹת, וְשׁוֹנָה. לְאִישׁוֹת אַחַר שִׁפְחוֹת, אֲכָל לֹא לְשִׁפְחוֹת אַחַר אִישׁוֹת?

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: תְּנִיִּין אֵינּוּן, מֵאֵן דְּאֵית לִיהַ אֶלְמָנָה לְכַהֵן גְּדוֹל – אֵית לִיהַ שִׁפְחוֹת אַחַר אִישׁוֹת. מֵאֵן דְּלִית לִיהַ אֶלְמָנָה לְכַהֵן גְּדוֹל – לִית לִיהַ שִׁפְחוֹת אַחַר אִישׁוֹת.

מַה מְקִיִּים הִדִּין תְּנִיָּיה לְאִמָּה? אָמַר רַבִּי מִתְּנִיָּיה: תִּפְתָּר: שְׁהִיהַ נְשׁוּי לְאַחֲתָהּ.

תְּנִי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי: בְּשֵׁם שְׂאִינּוּ מוֹכְרָה לְשִׁפְחוֹת אַחַר אִישׁוֹת, אִף לֹא שִׁפְחוֹת אַחַר שִׁפְחוֹת. מַה מַּעֲמָא דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי? בְּכַנְגְּדוּ בַּהּ (שְׁמוֹת כ"א, ח) – פְּעַם אַחַת הוּא בּוֹגֵד בַּהּ, וְאֵינּוּ בּוֹגֵד בָּהּ

פעם שניה. מה מקיימין רבנן טעמא דרבי שמעון בן יוחאי? בבבדו בה, מפנין שפירש טליתו עליה – עוד אין לאביה בה רשות.

רבי שמעון בן לקיש בעא קומי רבי יוחנן: אמה העבריה

[דף י"א ע"א]

יוצאה בנישואים מקל וחומר, מה אם הסימנין שאינן מוציאין אותה מרשות האב – הרי הן מוציאין אותה מרשות האדון, נישואין שהן מוציאין מרשות האב – אינו דין שיוציאו אותה מרשות האדון! אמר ליה: אני אין לי אלא של משנה. יתירה עליו אמה העבריה – שהיא קונה את עצמה בסימנין.

בר פדייה אמר: אמה העבריה – יוצאה במיתת רבה. מה טעמא? ואף לאמתך תעשה בן דברים (טו). וכתוב (שם) והיה לך עבד עולם. הקיש אמה עבריה לנרצע. מה הנרצע – יוצא במיתת רבו, אף אמה עבריה – יוצאה במיתת רבה.

ואתייא דבר פדייה בתדין תנייא, דתני: עבד עברי – עובד את הבן ואינו עובד את הבת. אמה העבריה – עובדת את הבת ואינה עובדת את הבן.

אית תניי תני: בין עבריה בין עברי – אינן עובדין לא את הבן ולא את הבת.

מה מקיים הדין תנייה ואף לאמתך תעשה בן? פתר לה: בהענק. דתני: אילו שמעניקים להם: היוצא בשנים, וביובל, ואמה העבריה שהיא קונה את עצמה בסימנין. אכל היוצא בגירעון כסף ובמיתת האדון – אין מעניקין להן.

פתיב (שמות כא) והגישו אדניו אל האלהים והגישו אל הדלת וגו'. הא פיצד? זה שהוא נמכר בבית דין – והגישו אדניו אל האלהים. וזה שהוא מוכר את עצמו – והגישו אל הדלת.

רבי אמי בעא: פשיטא, זה שהוא נמכר בבית דין – בית דין בותבין שטרן. זה שהוא מוכר את עצמו – מי בותב את שטרן?

פתיב (דברים טו) לא יקשה בעינך בשלחך אתו הפשי מעמך, כי משנה שכר שכיר עבדך שש שנים. שכיר – עובד ביום ואינו עובד בלילה. עבד עברי – עובד בין ביום ובין בלילה. פתיב: לא ירדנו בפרך לעיניך, ואת אומר אכן? רבי אמי בשם רבי יוחנן: רבו משיאו אשה פגענית, ונמצא עובד בין ביום בין בלילה.

רבי בא בר ממל בעיא קימו רבי אמי: הגע עצמך, שהיה קונה בתו? אמר ליה: וישראל לא היתר מפלל איפור היא? בד שמעון רבי בא בר ממל באו, חזר ביה.

דרש רבי יהודה בי רבי בון: המילת, הוה נרצע שלא יהא כהן ויפסל. רבי מאיר אומר: מן הפסחם הוה נרצע.

מיכן היה רבי מאיר אומר: אין הכהן נרצע, שמוא ייעשה בעל מום ויפסל מן העבודה.

ויירצע הפסחם פחות מן הפרשינה! שמוא יבוא לידי

דף י"א ע"ב

פרשינה. ויבוא לידי פרשינה! התורה אמרה (ויקרא כה, מא): ושב לאחיותו – בעיניו. כלום היה נרצע אלא אם בן היו לו אשה ובנים.

במרצע. אין לי אלא במרצע. מניין אפילו בסול, אפילו בקוץ, אפילו בזכוכית? תלמוד לומר: ורצע. עד דדון ברבי עקיבה. ברבי ישמעאל?

תני רבי ישמעאל: בשלשה מקומות הלכה עוקפת למקרא. ובמקום אחד למדרש. התורה אמרה: בפפר, והלכה אמרה: בכל דבר שהוא בתלוש.

התורה אמרה: בעפר, והלכה אמרה: בכל דבר שהוא מגדל צמחים.

התורה אמרה: במרצע, והלכה אמרה: אפילו בסול אפילו בקוץ אפילו בזכוכית.

ובמקום אחד למדרש. ותני רבי ישמעאל: והיה ביום השביעי יגלה את כל שערו – כלל. את ראשו ואת זקנו ואת גבת עיניו – פרט. וכשהוא אומר ואת כל שערו יגלה – חזר וכלל. כלל ופרט וכלל – אין אתה דן אלא בעין הפרט. לומר לך: מה הפרט מפורש – שהוא מקום פינוס שיער. ובגראה. אף אין לי אלא מקום פינוס שיער ובגראה. והלכה אמרה: יגלהנו בדלעת.

במרצע. מה מרצע שהוא של מתכת, אף כל דבר שהוא של מתכת.

רבי אומר: זה מקדח גדול.

רבי יוסי בי רבי יודה אומר: זה הפסילה.

והגישו אל הדלת. יכול אפילו מוטל? תלמוד לומר: או אל המזוזה. מה מזוזה עומדת, אף הדלת יהא עומד, גנאי לו גנאי למשפחתו.

תני רבי אליעזר בן יעקב אומר: ולמה אל הדלת? שעל ידי דלת יצאו מעבדות לחירות.

שאלו התלמידים את רבן יוחנן בן זכאי: מה ראה העבד הזה לירצע באזנו יותר מכל איכריו? אומר להן: אונן ששמעה מהר סיני (שמות כ): לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, ופירקה מעליה עול מלכות שמים, וקיבלה עליה עול בשר ודם.

אונן ששמעה לפני הר סיני (ויקרא כה): כי לי בני ישראל עבדים, והלך זה וקנה אדון אחר, לפיכך תבוא האונן ותירצע, לפי שלא שמר מה ששמעה אונן.

אונן, מה אונן שנאמר לחלן – ימנית, אף כּאן – ימנית.

ואם אומר יאמר העבד (שמות כא) – שתי אמירות. אחת בסוף שש, ואחת בתחילת שבע. אחת בסוף שש, עד שהוא בעבודתו. ואחת בתחילת שבע (שם) לא אצא חפשי.

(שם) אחבתי את אדני את אשתי ואת בני – מלמד: שאינו נרצע עד שיהא לו אשה ובנים, וירבו אשה ובנים. עד שיהא אוהב את רבו, ורבו אוהבו. עד שיתברכו הנכסים על ידיו, שנאמר (דברים לו): כי טוב לו עמו.

וקנה את עצמו ביוכל. דכתיב (דברים) ויצא ביוכל הוא ובניו עמו.

ובמיתת האדון. דכתיב (שם) והיה לך עבד עולם – כל ימי עולמו של אדון.

הלכה ג' מתני' עבד פגעני – נקנה בכסף ובשטר ובחזקה. וקנה את עצמו בכסף על ידי אחרים. ובשטר, על ידי

[דף י"ב ע"א]

עצמו; דברי רבי מאיר. והכמים אומרים: אף בכסף – על ידי עצמו. ובשטר – על ידי אחרים. ובלבד, שיהא הכסף משל אחרים.

גמרא פתיב (ויקרא כה): והתנתחלתם אתם לבניכם אחריכם לרשת אחוזה וגו'. הקיש עבדים לאחוזת. מה אחוזה – ניקנית בכסף ובשטר ובחזקה, אף עבד פגעני – נקנה בכסף ובשטר ובחזקה.

מניין שאחיה נקנית בכסף ובשטר ובחזקה? שדות בכסף יקנו וכתוב בספר והתום והעד עדים (ירמיה לב). והתום – אילו עידי שטר. והעד עדים – אילו עידי חזקה. או אינן אלא אילו עידי שטר! כבר כתיב: וכתוב בספר והתום.

רבי יסא בשם רבי מנא, רבי תנחום רבי אבהו בשם רבי יוחנן: אין קרקע נקנה בפקחות משנה פרוטה. מה טעמא? שדות בכסף יקנו. ופליג על ההוא דאמר רבי חנינה: כל שקלים שכתוב בתורה – סלעים, ובנביאים – ליטרא. ובכתובים – קינטרין!

אמר רבי יודה בר הוי: חוין משקלי עפרון דתניין קינטרין. מה טעמא (בראשית כג) בכסף מלא יתננה לי.

ולא דמייא, תמן – כתיב: כסף. והכא – כתיב: שקלים.

התיבון: הרי האונם, הרי אין כתיב בו אלא: כסף (דברים כב, כט), ואת אמר: שקלים.

ודלא ברבי לעזר. דרבי לעזר אמר: הילך – קנה. דתני: הילך בשדה לארבה ולרקה – קנה עד שמקום שהילך. דבר רבי אליעזר. וחכמים אומרים: לא קנה עד שעה שיהיזק.

הכל מודין במוכר שביד לתבירו, בין שהילך בו – קנייו. מה טעמא? קום התהלך בארץ לארבה ולרקה כי לך אתננה (בראשית יד).

אית מתניתין אמר: עבדים – בקרקעות, אית מתניתין אמר: כמטלטלין. אית מתניתין אמר: לא בקרקעות ולא כמטלטלין.

מתניתין אמר: עבדים – בקרקעות. דתנינן תמן: חזקת בתים בורות שיהיו ומערות ומרחצות ושוככות, בית הבדים ובית השלחין, ועבדים.

אית מתניתין אמרה: עבדים – אינן כמטלטלין. דתני: אי זהו חזקת עבדים? נעל לו מנגלו, והתיר לו מנגלו, נטל לפניו למרחין. רבי שמעון אומר: אם הגביהו – תרי זו חזקה. הגביה הוא את רבו – אין חזקה גדולה מזו.

מיליהון דרבנין אמרין: עבדים – כמטלטלין. דמר רבי יוסי בשם רבנין: אין שיעבוד למתנה. אין גובין מן העבדים בקרקעות.

אמר רבי מנא לרבי שמי: מאן אינן רבנין? אמר ליה: רבי יצחק ורבי אימי.

אֲרַמְלֵתָא תְּפַסַּת אֲמַתָּא. אֵתָא עֵיבָדָא קוּמִי רַבִּי יִצְחָק. אָמַר: תְּפַסַּת – תְּפַסַּת. רַבִּי אִימִי מַפִּיק מִיָּנְהוּ, דְּהִיא סְבָרָה דְּהִיא דִּידְהוּ, וְלִית הִיא דִּידְהוּ.

[דף י"ב ע"ב]

וְלֹא בְּקַרְקָעוֹת. דְּתַנִּי: קַרְקָעוֹת וְעֵבָדִים, הִחֲזִיק בְּקַרְקָעוֹת וְלֹא הִחֲזִיק בְּעֵבָדִים. אִם אוֹמַר אֲתָּ: עֵבָדִים בְּקַרְקָעוֹת, בִּיּוֹן שֶׁהִחֲזִיק בְּקַרְקָעוֹת – הִחֲזִיק בְּעֵבָדִים! דְּאָמַר רַבִּי יִסָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הִיוּ לוֹ שְׁתֵּי שְׂדוֹת אַחַת בִּיהוּדָה וְאַחַת בְּגָלִיל, הִחֲזִיק בְּזוֹ שְׁבִיהוּדָה לְזִכּוֹת בְּזוֹ שְׁבִיגָלִיל, אוֹ בְּזוֹ שְׁבִיגָלִיל לְזִכּוֹת בְּזוֹ שְׁבִיהוּדָה – קָנָה.

לֹא כְּמַטְלָטְלִין. אִם אוֹמַר אֲתָּ: עֵבָדִים כְּמַטְלָטְלִין, בִּיּוֹן שֶׁהִחֲזִיק בְּקַרְקָעוֹת הִחֲזִיק בְּעֵבָדִים! דְּתַנִּין תַּמּוּן: שֶׁהִנְכַּסִּין שְׂאִין לְהֵן אַחֲרֵיּוֹת – וְנִקְנִין עִם נִכְסִים שְׂאִין לְהֵם אַחֲרֵיּוֹת, וְזוֹקְקִין אֶת הַנְּכַסִּים שְׂאִין לְהֵן אַחֲרֵיּוֹת לִישָׁבַע עֲלֵיהֶן.

בְּכֶסֶף. רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר: מֵאֲחֵר לְרַבּוֹ, הָא מְרַבּוֹ לְאַחֵר – לֹא. אָמַר רַבִּי זְעִירָא: אֲפִילוּ מְרַבּוֹ לְאַחֵר. מַהוּ מוֹצִיא מְרַבּוֹ? לְעֶצְמוֹ.

רַבִּי יִרְמְיָה בְּעֵא קוּמִי רַבִּי זְעִירָא: "הִילָךְ כֶּסֶף זֶה, שֶׁתִּצָּא שְׂדֵךְ לְחִירוֹת?" אָמַר לִיה: יִצָּאת. "שֶׁתִּצָּא שְׂדֵךְ לְהַבְּקָר?" אָמַר לִיה: לֹא יִצָּאת. מַה בֵּין זֶה לְזֶה? זֶה – זִיכָּה לְכֹן דַּעַת. וְזֶה – לֹא זִיכָּה לְכֹן דַּעַת. הִנֵּעַ עֲצָמָה, שֶׁהִיָּה חֲרָשׁ! אָמַר לִיה: אִישׁ. הִנֵּעַ עֲצָמָה, שֶׁהִיָּה קָטָן! אָמַר לִיה: דְּרַבּוֹ לְהַגְדִּיל.

אָמַר רַבִּי יוֹנָה: אֲתֵיִיא דְּרַבִּי זְעִירָא כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר. דְּתַנִּי: רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמַר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: אֵף בְּשִׁטָּר – עַל יְדֵי אַחֲרִים, לֹא עַל יְדֵי עֶצְמוֹ.

מַהוּ בְּשִׁטָּר עַל יְדֵי אַחֲרִים לֹא עַל יְדֵי עֶצְמוֹ? לֹא, רַבּוֹ נוֹתֵן שְׁטָר לְאַחֲרִים שֶׁיִּצָּא עֵבֶדוֹ לְחִירוֹת! אוּף הַכָּא, רַבּוֹ נוֹתֵן כֶּסֶף לְאַחֲרִים שֶׁיִּצָּא עֵבֶדוֹ לְחִירוֹת.

אָמַר רַבִּי אֲבוּן: אֲתֵיִיא כְּרַבִּי, דְּרַבִּי אָמַר: אָדָם מִשְׁחַרְרֵי חֲצֵי עֵבֶדוֹ.

וְלִית לְרַבִּין אָדָם מִשְׁחַרְרֵי חֲצֵי עֵבֶדוֹ? אֵית לוֹן – בְּעֵבֶד שֶׁל שׁוֹתֵפּוֹת, אֲבָל בְּעֵבֶד שְׁכּוּלֵזוֹ שְׁלוֹ – שְׁנֵיִיא הִיא שְׁהוּא כְּזָכָה מִמִּינֵהוּ לְשִׁמְאָלוֹ.

וְלִית לְרַבִּי שְׁהוּא כְּזָכָה מִמִּינֵהוּ לְשִׁמְאָלוֹ? אֵית לִיה – בְּכּוּזָבָה לֹא עַל יְדֵי אַחֵר.

[דף י"ג ע"א]

ולית לרבנן במוכה לו על ידי אחר! סברין רבנן: הראוי לזכות על ידי עצמו – ראוי לזכות על ידי אחר, ושאינו ראוי לזכות על ידי עצמו – אינו ראוי לזכות על ידי אחר. רבי אומר: אף על פי שאינו ראוי לזכות על ידי עצמו – ראוי לזכות לו על ידי אחרים.

הגביה את המציאה, ואמר: "על ידי שאזכה בה אני ולא רבי" – על פורחו זכה הוא ורבו, או זכה הוא ולא רבו?

נישמעינה מן הדא: המודר הננייה מהתנו, והוא רוצה לתת לכתו מעות – אומר לה: הרי המעות האילו נתניין לך מתנה, ובלבד שלא יהא לבעליך רשות בהן, אלא מה שאת נותנת לפיך. תני: "ולא ליד". אמר רבי זעירא: מאן תני "ולא ליד"? רבי מאיר. דרבי מאיר עביד יד עבד פיד רבו, במתנה – פרבי מאיר הוא יד האשה פיד בעלה, במציאה – פרבני?

אמר רבי זעירא קומי רבי מנא: שנייא היא, שהיא כזכה מדעת אחר. אומר ליה: ולא כל שכן היא! מה אם שהיא כזכה מדעת אחר – את אומר זכת האשה זכה בעלה, פאן שהיא כזכה מדעת עצמו – לא כל שכן זכה העבד זכה רבו!

ולמה לא תניין בראשי איברים שאינן הזרין? אומר רבי יוחנן בן מרייה: מפני המחלוקת. אית תניי תני: צריך גט שיחרור, אית תניי תני: אין צריך גט שיחרור.

פשיטא, שהעבד מקבל מתנה מאחר לאחר, מאחר לרבו. מרבו לעצמו – לא. מאחר לעצמו – מחלוקת רבי מאיר וחכמים. אומר: "הא לך כסף זה שלא יהא לרבך רשות בהן" – זכה העבד זכה רבו, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: זכה העבד לא זכה רבו. מה צריכה ליה? מרבו לאחר, כשם שהעבד זכה מאחר לרבו, כך הוא זכה מרבו לאחר?

נישמעינה מן הדא: השואל את הפרה ושילחה לו פיד עבדו, פיד בנו, פיד שלוהו. לית הדא אמרה: שהעבד זכה מרבו לאחר! אומר רבי אלעזר: תפתר בעבד עברי.

אמר רבי יוחנן: תיפתרינה בעבד כנעני, תיפתר: באומר לו: פתח לה והיא באה מאליה. ותניין: הנהיגה, המשיכה, קרא לה ובאת – אחרון מתחייב בה בשואל. רבי זעירא שמע לה מן הדא:

[דף י"ג ע"ב]

אבל אינו מוכה לא על ידי בנו וכתו הקטנים, ולא על ידי עבדו ושפחתו הפנענים, מפני שאין פירו.
לית הדיא אמרה: שאין העבד זוכה מרבו לאהר!

תיפתר רבי מאיר, דרבי מאיר עבד יד העבד פיד רבו.

והתני: אשתו! דרבי מאיר עבד יד האשה פיד בעלה!

רבי הנינה בשם רבי פינחס: תיפתר בהדין תנייא. דתני: אשתו – אינה פודה לו מעשר שני. רבי שמעון בן אלעזר אמר משום רבי מאיר: אשתו – פודה לו מעשר שני. והדין תנייא דרבי מאיר עבד יד העבד פיד רבו, ולא יד האשה פיד בעלה.

רבי זעירא ורבי חייה בשם רבי יוחנן: נראין דברים שיזכה העבד בגט שחרור, שיש לו גט שחרור. ואל יזכה בגט אשה, שאין לו גט אשה. אין תימר: מתינתא היא, הרי את שפחה וילדה בן חורין, אם היתה עובדה – זכת לו! עובדה – עשו אותה כאחד מאיבריה.

רבי בא בר חייה בשם רבי יוחנן: נראין דברים, שקיבל העבד גט שחרור, ואל יקבל גט פוותין. אין תימר: משנה קודמת: הרי את שפחה וילדה בן חורין, אם היתה עובדה – זכת לו. עובדה – עשו אותה כאחת מאיבריה.

"פלונית שפחתי עושה אני לה כתב שלא תשתעבד". רבי לעזר ורבי שמעון בן יקים אעלוני עובדא קומי רבי יוחנן. אמר: לא הכל ממנו לשעבד. בניה מה הם? עבדים! מה שנייר בה? מעשה ידיה. רבי אבא ורבי יוסי, תריהון אמרין: דרבי היא. דרבי אמר: אדם משחרר חצי עבדו.

כתב כל נכסיו לשני עבדיו כאחת – שניהן יצאו לחירות, ושניהן צריכין לשחרר זה את זה. רב יהודה בשם שמואל, רבי אבהו בשם רבי יוחנן: דרבי היא. דרבי אמר: אדם משחרר חצי עבדו.

אמר רבי זעירא לרבי בא: לית הדיא אמרה: שהעבד זכה מרבו לאהר! אמר ליה:

[דף י"ד ע"א]

מה את סבר, משזכו בנכסים יצאו לחירות? אלא: כאחת עבדים ונכסים יצאו לחירות.

הרי את בת חורין וילדה עבד – וילדה פיוצא בה; דברי רבי יוסי הגלילי. וחכמים אומרים – לא עשה כלום.

אמר רבי אלעזר: כך פירשה רבי הושעיה אב המשנה: שניהן בן חורין. רבי אמי בשם רבי יוחנן: שניהן עבדים.

על דעתיה דרבי יוחנן, ניהא מחלוקת. על דעתיה דרבי אלעזר, מה איכא מחלוקת? אלא ביני: דבריו קיימין; דבריו רבי יוסי הגלילי. וחקמים אומרים: לא געשה בלום. מהו לא געשה בלום? אמר רבי אלעזר: כך פירשה רבי הושעיה אבי המשנה: שניהן בן חורין. רבי אמי בשם רבי יוחנן: שניהן עבדים. וברבי דרבי אמר: אדם משהרר חצי עבדו.

הלכה ד' מתני' בהמה גסה – במסירה, ובהמה דקה – בהגבהה; דברי רבי מאיר ורבי אלעזר. וחקמים אומרים: בהמה דקה – נקנית במשיכה.

גמרא רב הונא אמר: אין מוסירה קונה (אלא) בניכסי הגר. רב חזקיה, רבי בא, רבי לעזר שאל: הוי לז עשרה גמלים קשורים זה בזה, מסר לז מוסירה של אחת מהן – כוליהם קנה. או לא קנה אלא אותה שפסר לז בלבד?

רב הסדא אמר: "משוך את הבהמה זו לקנותה" – קנה. "לקנות וולדותיה" – לא קנה. "לקנותה היא וולדותיה" – קנה. אילו האומר לחבריו: "משוך את הבהמה זו שתקנה משוי שלה" – שפסר לא קנה! אמר רבי יוסי: הדין דתימר: בשלא היתה הבהמה עוברת, אבל אם היתה עוברת – עשו אותה כמשאה.

רבי אבא רב הונא בשם רב: הון דנגיד בזקת, והיא מבועה בידה, לא חייב בה? אמר רבי יוסי בי רבי בון: לכן צריכה, אפילו למעלה לגו חנותא דלא איתבנין אלא דלא יסבה בר חורין.

[דף י"ד ע"ב]

מהו שתקנה בשער הפחות? אמר רבי חגיג בשם רבי יוסי: מתניתא אמרה: שאינה נקנית בשער הפחות. דתנינן תפון המוכר יינו לנכרי, פסק עד שלא מודד – דמיו מותרין. מודד עד שלא פסק – דמיו אסורין.

אם אומר את: שתקנה לז בשער הפחות, אפילו מודד עד שלא פסק, ויעשה כמי שפסק עד שלא מודד, ויהיו דמיו מותרין!

שמואל אמר: הדין דנסב בזוגתא, והיא מתהמפא, מי חייב בה?

אמר רבי שמואל בר אבודמא: הדיא דתימר: בצור וכתרו תיה, בקיסרין וכתרו תיה. גרם הכא – עד
בדון אורחיה מהורה למתקלה.

רבי שמעון בן לקיש בשם רבי ינאי: המוכר צאן לחבירו, פיון שפסר לו משפוכית – קנה. מהו
משפוכית? אית דאמרין: הוטרוא. ואית דאמרין: שרקקיתה. ואית דאמרין: נגדתא.

רבי יעקב בר אחא, רבי שמעון בר אבא בשם רבי יהושע בן לוי: המוכר בור לחבירו, פיון שפסר
לו דליו – קנה.

רבי אמי בשם רבי יוחנן: המוכר בית לחבירו –

[דף ט"ז ע"א]

פיון שצבר לתוכו – קניו.

רבי יודה בן פזי בעי: מסר לו את המפתח, מהו? אמר רבי זכריה התנייה דרבי לוי: מחלוקת רבי
שמעון והקמים. דתנינן תמן המוכר מפתח לעם הארץ – הבית מהור, שלא מסר לו אלא שמירת
המפתח. תני: רבי שמעון מטפא.

רבי אבהו בשם רבי שמעון בן לקיש: המוכר מעשרות שדהו לחבירו – לא עשה כלום. ולד שפחתו
לחבירו – לא עשה כלום. עוברי בהמתו לחבירו – לא עשה כלום. אויר הרבתו לחבירו – לא עשה
כלום. אלא: מוכר שדהו ומשייר מעשרותיה, מוכר לו שפחה ומשייר לו וולדה, מוכר לו בהמה ומשייר
לו וולדה, מוכר לו חורבה ומשייר לו אוירה.

ותיב איפשר לו לאדם למכור אויר הרבתו לחבירו? תיפתר: באומר לו: תלוש מן החרבה הוה שתקנה
אחד מעשר שבה.

וכא קרקע לפגיו שהיא אומר לו: תלוש מן הקרקע הוה, שתקנה לך אחד מעשר שבו.

רבי שמואל ורבי יעריא, רבי תיב בר אשי בשם רב: אין משיכה קונה בהצר שאינה של שניהן. תני
רבי תיב ופליגי: אימתי אמרו המפלטלין ניקנין במשיכה? ברשות הרבים או בהצר שאינה של
שניהן. אבל ברשות הלוקח, פיון שקיבל עליו – זכה. ברשות המוכר – לא קנה עד שעה שניגביה או
עד שעה שימשוד ויוצא חוץ רשות הבקעלים.

ברשות זה שהן מופקדין אצלו – לא קנה עד שיזכה הוא בהן או עד שישכור לו את מקומו.

מסכת סוטה פרק חמשה עשר

א. מִשְׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ – בְּטֹל שְׁמִיר וְנֹפֵת צוֹפִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַה טָּיִבוּ שֶׁל שְׁמִיר זֶה? בְּרִיתוֹ כְּשֶׁעוֹרָה, מִשְׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית נִבְרָא, וְאֵין כָּל דָּבָר קָשֶׁה יְכוּל לַעֲמֹד בְּפָנָיו, בְּמָה מְשַׁמְרִין אוֹתוֹ? כּוֹרְכִין אוֹתוֹ בְּסַפּוּגִין שֶׁל צֶמֶר, וּמְנִיחִין אוֹתוֹ בְּאֵיתָנֵי שֶׁל אֶבֶר מְלֵאָה סָבִין שְׁעוֹרָה, וְכוּ בְּנֵה שְׁלֵמָה אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ – “וְהֵבִית בְּהִבְנוֹתוֹ אֶבֶן אֶבֶן שְׁלֵמָה מִסַּע נִבְנָה” – הַדְּבָרִים כִּכְתָּבָן; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי נְחֻמֵּיהַ אֹמֵר: וְכִי אֶפְשֶׁר לוֹמַר כֵּן? וְהֲלֹא כָּבֵד נֹאמַר: “כָּל אֱלֹהֵי אֲבֹנִים יִקְרוּת וְגו’ מְגִירוּת בְּמַגְרָה”?! אִם כֵּן מַה תִּלְמוּד לוֹמַר “לֹא נִשְׁמַע בְּבֵית בְּהִבְנוֹתוֹ” – שֶׁהִיָּה מִתְקַן מִבְּחוּץ וּמִכְּנִיס מִבְּפָנִים. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה בְּאֲבָנֵי מִקְדָּשׁ, וְדְבָרֵי רַבִּי נְחֻמֵּיהַ בְּאֲבָנֵי בֵּיתוֹ, וְנוֹתֵימֵם אוֹתוֹ עַל גְּבֵי אֲבָנִים, עַל גְּבֵי קוֹרוֹת, וּמִתְפַּתְחִים לְפָנָיו כְּלוֹחֵי פִּנְקֶס, וְלֹא עוֹד אֵלָּא שְׁנוֹתָנִין אוֹתוֹ עַל גְּבֵי בְּרוֹל, הוּא בּוֹקֵעַ וַיּוֹרֵד מִלְּפָנָיו, וְאֵין כָּל דָּבָר יְכוּל לַעֲמֹד בּוֹ.

ב. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: תִּדַּע שְׁנוֹתָאֲרוֹ טָלְלִים, שְׁבָרָא שׁוֹנָה, כְּשֶׁהִיָּה טַל יוֹרֵד עַל גְּבֵי תֵּבִין וְעַל גְּבֵי קֶשׁ – מְלַבֵּין. שְׁנֹאֲמַר (שְׁמוֹת טז): “וְהִנֵּה עַל פְּנֵי הַמִּדְבָּר דֶּק מִחִסְפָּס”; וְעָכְשׁוּ מִשְׁחִיר. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיָה כָּל עִיר שֶׁהָיָה טָלְלִין מְרַבֵּין מִחִבְרוֹתֶיהָ – הָיָה פְּרוֹתֶיהָ מְרַבֵּין. עָכְשׁוּ – מִמַּעֲטִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אֹמֵר, מִשׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ – אֵין יוֹם שְׁאֵין בּוֹ קָלְלָה, וְלֹא יָרַד טַל לְבִרְכָּה, וְנִשְׁלַט טַעַם הַפְּרוֹת, וְרֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן עוֹמֵד. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר: אִף נִטַּל שְׁמֵן הַפְּרוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר אֹמֵר: טְהָרָה נְטִלָּה אֶת הַטַּעַם וְאֶת

הָרִית, מַעֲשָׂרוֹת נְטִלָּה שְׁמֵן דָּגָן. מִשְׁמַת רַבִּי אֱלִיעָזָר – בְּטֹל כְּבוֹד הַתּוֹרָה. מִשְׁמַת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ – בְּטֹלוֹ אֲנָשֵׁי עֲצָה, וּפְסָקָה מִחֻשְׁבָּה מִיִּשְׂרָאֵל. מִשְׁמַת רַבִּי עֲקִיבָא – בְּטֹלוֹ זְרוּעוֹת הַתּוֹרָה, וּפְסָקוֹ מַעֲיָנוֹת הַחֻכְמָה. מִשְׁמַת רַבִּי אֱלִיעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה – בְּטֹלָה עֹטְרַת חֻכְמָה, שְׁעֻטְרַת חֻכְמִים עֲשָׂרָם. מִשְׁמַת בֶּן עֲזַאִי – בְּטֹלוֹ הַשְּׁקֵדְנִין. מִשְׁמַת בֶּן זֹמָא – בְּטֹלוֹ הַדְּרָשִׁין. מִשְׁמַת רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוּסָא – בְּטֹלוֹ אֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂה מִיִּשְׂרָאֵל. מִשְׁמַת אָבִיא יוֹסִי בֶּן קַטִּינְתָא “אִישׁ קַטִּינְתָא” – נִתְקַטְּנָה חֲסִידוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ “אִישׁ קַטִּינְתָא”? – שֶׁהוּא מִקְטְנֵי הַחֲסִידִים. מִשְׁמַת רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל – בָּא גּוֹבָאֵי וְרַבּוֹ צְרוּת. מִשְׁמַת רַבִּי – נִכְפְּלוּ צְרוּת. מִשְׁמַת רַבִּי – בְּטֹלָה עֲנָה וַיִּרְאֵת חֲטָא. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אֹמֵר: אֵין לָךְ כָּל צָרָה שְׁבָאָה עַל הַצְּבוּר, שְׁאֵין בֵּית דִּין מְבַטְלִין שְׁמַתָּה כִּנְגָדָה.

ג. מִשְׁבְּטָלָה סְנֵהֲדָרִין – בְּטֹל שִׁיר בֵּית הַמִּשְׁתָּאוֹת. וְכִי מַה הָיְתָה סְנֵהֲדָרִין מוֹעֵלֵת לְהֵן לְיִשְׂרָאֵל? אֵלָּא לַעֲנִין שְׁנֹאֲמַר (ויקרא כ): “וְאִם הֵעֵלַם יַעֲלִימוּ עִם הָאָרֶץ” וְגו’. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיְתָה אֵימַת סְנֵהֲדָרִין עֲלֵיהֶן, וְלֹא הָיוּ אוֹמְרִין דְּבָרֵי נְבִלָּה בְּשִׁיר. אֲבָל עָכְשׁוּ שְׁאֵין אֵימַת סְנֵהֲדָרִין עֲלֵיהֶן – הֵן אוֹמְרִין דְּבָרֵי נְבִלָּה בְּשִׁיר. בְּרֵאשׁוֹנָה לֹא הָיוּ נִפְרָעִין אֵלָּא מֵאוֹתוֹ אִישׁ, עָכְשׁוּ מִמֶּנּוּ וּמִקְרוֹבָיו, שְׁנֹאֲמַר (ויקרא כ): “וְשַׁמְתִּי אֲנִי אֶת פְּנֵי בָאִישׁ הַהוּא וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ” וְגו’. מִשְׁלוֹ מִשְׁלֵ לָמָּה הַדְּבָר דּוּמָה? לְאֶחָד שְׁסָרַח בְּעִיר, וּמִסְרוּהוּ לְרוֹצְעִין², וְרוֹצְעוּ, הָיָה קָשָׁה מִן הַרוֹצְעִין³, מִסְרוּ לְבַעַל זְמוּרָה⁴, וְחִבְטוּהוּ.

³ הָיָה קָשָׁה הַחֲטָא מִן הַרוֹצְעוֹן, הָאִישׁ שְׁפָרַח

הָיָה קָשָׁה מִן הַרוֹצְעוֹן.

⁴ לָמִי שְׁמִפָּה בְּשׁוֹטִים שֶׁל עֲנָפִים רַכִּים.

¹ מִשְׁלוֹ אֶת הַצְּרוּת שְׁבָאוֹת עַל יִשְׂרָאֵל מֵעַת שְׁחָרַב בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְנִלְיֵנוּ מֵאֲרָצֵנוּ – לָמָּה הַדְּבָר

דּוּמָה?

² לָמִי שְׁמִפָּה בְּרוֹצְעוּהָ.

בְּיִשְׂרָאֵל – שְׁלֵא לֵאכֹל בֶּשֶׂר וְלִשְׂא לְשֵׁתוֹת
 יֵינ, נִטְפֵּל לָהֶם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי
 מָה אֵין אַתֶּם אוֹכְלִים בֶּשֶׂר וְאֵין אַתֶּם שׁוֹתִים
 יֵינ? אָמְרוּ לוֹ: נֹאכַל בֶּשֶׂר? שֶׁבְכָל יוֹם הִיָּה
 תְּמִיד קָרֵב עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ עֲכָשׁוּ בְטַל!
 נִשְׁתָּה יֵינ שְׁמֻנְסָכִים עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ וְעַתָּה
 בְּטַל!?! אָמַר לָהֶם: אִם כֵּן, לָחֵם לֹא נֹאכַל –
 שְׁכָבְר בְּטֵלוּ מִנְחוֹת וּשְׁתֵי הַלֶּחֶם וְלָחֵם
 הַפְּנִים. מֵיִם לֹא נִשְׁתָּה – שְׁמֵהֵן הֵיִו מְנֻסְכִין
 מֵיִם בְּחָג. תְּאֲנִים וְעֵנְבִים – לֹא נֹאכַל שְׁכָבְר
 בְּטֵלוּ מִנְחוֹת בְּעֶצְרָת! שְׁתַּקּוּ. אָמַר לָהֶם:
 בְּנֵי! בּוֹאוּ וְאֹמְרוּ לָכֶם: לְהִתְאַבֵּל יוֹתֵר מִדְּאֵי
 – אֵי אֶפְשָׁר, וְשְׁלֵא לְהִתְאַבֵּל כָּלֵל – אֵי
 אֶפְשָׁר, אֵלֶּא כִּף אָמְרוּ חֲכָמִים: סָד אָדָם אֵת
 בֵּיתוֹ בְּסִיד וּמְשִׁיר דְּבָר מְעַט זָכַר לִירוּשָׁלַיִם.
 עוֹשֶׂה אָדָם כָּל צְרִיכֵי הַסְּעוּדָה וּמְשִׁיר דְּבָר
 מְעַט זָכַר לִירוּשָׁלַיִם. עוֹשֶׂה אִשָּׁה כָּל
 תְּכִישֵׁיטָהּ וּמְשִׁירָה דְּבָר מְעַט זָכַר
 לִירוּשָׁלַיִם, שְׁנֹאֲמַר (תְּהִלִּים קלז): "אִם
 אֶשְׁכַּחךָ יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁכַּח יְמִינִי תִדְבַק לְשׁוֹנֵי
 לְחִכִּי אִם לֹא אֶזְכְּרֶכִי" וְגו'. וְכָל הַמִּתְאַבְּלִים
 עָלֶיהָ בְּעוֹלָם הַזֶּה – שְׁמַחִים עִמָּה לְעוֹלָם
 הַבָּא, שְׁנֹאֲמַר (ישעיה סו): "שְׁמַחוּ אֵת
 יְרוּשָׁלַיִם וְגִילוּ בָּהּ כָּל אוֹהֲבֶיהָ" וְגו'.

סְלִיק סֹדֵר נְשִׁים בְּסִיעֵתָא דְשִׁמְיָא

וְהִיָּה קָשָׁה מִבְּעַל זְמֹרָה. וּמְסֹרוּהוּ לְקַטְרוֹן?
 וּחֲבָשׁוּ, וְהִיָּה קָשָׁה מִקַּטְרוֹן, וּמְסֹרוּהוּ
 לְשִׁלְטוֹן וְהִטִּילוּ בְּקִמִּין⁶. אַף יִשְׂרָאֵל – צָרוֹת
 – אַחֲרוֹנוֹת מְשַׁכַּחוֹת אֵת הָרָאשׁוֹנוֹת.

ד. בְּפִלְמוֹס שֶׁל אֶסְפִּינּוֹס – גָּזְרוּ עַל עֲטֹרוֹת
 חֲתָנִים. וְאֵלוּ הֵן עֲטֹרוֹת חֲתָנִים, שֶׁל מֶלֶח
 וְשֶׁל גְּפָרִית, אֲבָל שֶׁל וָרֵד וְשֶׁל הָדָס – הַתִּירוּ.
 בְּפִלְמוֹס שֶׁל טִיטוֹס גָּזְרוּ עַל עֲטֹרוֹת כְּלוֹת,
 זֶה עִיר שֶׁל זֶהב, אֲבָל יוֹצֵא בְּגָפָה שֶׁל מֶלֶת.
 וְשְׁלֵא לְלַמֵּד אֵת בְּנֵי יוֹנִית, הַתִּירוּ לָהֶם לְבֵית
 רֶבֶן גְּמִלְיָאֵל לְלַמֵּד בְּנֵיהֶם יוֹנִית מִפְּנֵי שֶׁהֵן
 קְרוֹבִין לְמַלְכוּת. וְשְׁלֵא לְסוּד אֵת בֵּיתוֹ בְּסִיד
 – בְּכִיצַת הַסִּיד, וְאִם עָרַב בּו חוֹל אוֹ תַבֵּן –
 מִתֵּר. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: אִם עָרַב בּו חוֹל –
 הָרִי זֶה טְרַפְסִיד⁷ וְאִסּוּר. אִם עָרַב בּו תַבֵּן –
 מִתֵּר. פִּלְמוֹס הָאֲחֵרוֹן גָּזְרוּ עַל חֶפֶת חֲתָנִים.
 אֵלוּ הֵן חֶפֶת חֲתָנִים – זְהוּרִית הַמְּזוּהָבֶת, אֲבָל
 עוֹשֶׂה הוּא אֶפִּיפִירוֹת⁸, וְתוֹלָה בָּהּ כָּל מָה
 שְׁיִרְצָה, וְשְׁלֵא תִצֵּא כָּלָה בְּאֶפְרִיֹן בְּתוֹךְ
 הָעִיר, וְרַבּוֹתֵינוּ הַתִּירוּ שְׁתִּצֵּא בְּאֶפְרִיֹן
 בְּתוֹךְ הָעִיר, אַף עַל פְּלִיטִין⁹ גָּזַר רַבִּי יְהוּדָה
 בֶּן בְּבָא, וְלֹא הוֹדִירוּ לוֹ חֲכָמִים.

ה. אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בֶּן אֱלִישֶׁע: מִיּוֹם
 שְׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ דִּין הוּא שְׁנִגְזַר עַל
 עֲצֻמְנוּ שְׁלֵא לֵאכּוֹל בֶּשֶׂר וְשְׁלֵא לְשֵׁתוֹת יֵינ,
 אֵלֶּא שְׂאִין בֵּית דִּין גּוֹזְרִין עַל הַצְּבוּר אֵלֶּא
 אִם כֵּן רוֹב הַצְּבוּר יְכוֹלִין לְעַמֵּד בָּהּ. הוּא
 הִיָּה אֹמֵר: הוּאִיל וְעוֹקְרִין אֵת הַתּוֹרָה
 מִבֵּינוֹתֵינוּ, וְשְׁלֵא לְכַנֵּס לְשַׁבּוּעַ הַבֵּן, דִּין
 הוּא שְׁנִגְזַר עַל עֲצֻמְנוּ שְׁלֵא לִישָׂא אִשָּׁה
 וּלְהוֹלִיד בָּנִים וְנִמְצָא זָרְעוֹ שֶׁל אֲבִרְהֵם
 אֲבִינוּ כָּלָה מֵאֵלִיו. אָמְרוּ לוֹ: הִנֵּחַ לָהֵן
 לְיִשְׂרָאֵל מוֹטָב שִׁיְהִיּוּ שׁוֹגְגִים וְאֵל יְהִיּוּ
 מְזִידִין. מְשַׁחֲרֵב בֵּית הָאֲחֵרוֹן רַבּוּ פְּרוּשִׁין

⁷ החול מִתְדַּק אֵת הַסִּיד וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ חֲזָק וְטוֹב,

יֵאָף עַל פִּי שְׁמִשְׁחִיר קִצָּת – אִסּוּר.

⁸ אֲרִיגוֹת שְׁעוֹשִׂים מִן תְּהַנִּים וּמִן הַעֲצִים.

⁹ שְׁמֹן אֶפְרָסִמוֹן.

⁵ מִי שֵׁישׁ בְּיָדוֹ לְקוֹשְׁרוֹ וְלִתְתּוֹ יְדֵיו וְרַגְלָיו

בְּכַבְּלִים.

⁶ תְּנּוּר אִשׁ.

סדר נזיקין

מסכת בבא קמא פרק ראשון

א, א¹⁰ כל שחבתי בשמירתו חבתי בנזקו - זה השור והבור. הכשרתי במקצת נזקו כהקשר כל נזקו - זה הבור. חבתי בתשלומי נזקו - מלמד שהבעלים מטפלין בנבילה. נכסין שאין בהן מעילה - פרט לשור של ישראל שנגח לשור של הקדש, ושור של הקדש שנגח לשור של ישראל. נכסין שהן של בני ברית - פרט לשור של ישראל שנגח לשור של כנעני. נכסין המיוחדין - פרט לנכסי הפקר. חוץ מרשות המיוחדת למזיק - פרט לשהזיק שור ברשותו. ורשות הנזק והמזיק. וכשהזיק חב המזיק - כגון חצר השתפין והבקעה. נכסין המיוחדין - שהן חוץ מרשות המיוחדת למזיק. ורשות הנזק והמזיק. והשומר חנם והשואל, נושא שכר והשוכר, שהזיק שור ברשותו - מועד משלם נזק שלם, ותם משלם חצי נזק. אחד נזקי אדם ואחד נזקי בהמה - שמין להם מן העידית, שנאמר (שמות כב, ד): "מיטב שדהו ומיטב פרמו ישלם".

א, ב¹¹ שום פסוף - אין אומרים תצא פרה בטלית, ולא טלית בפרה. אלא שמין אותן כספים. שוה פסוף - מלמד: שאין בית דין שמין אלא מדבר שיש בו אחריות. תפס הנזק במטלטלין - שמין לו מהן בפני בית דין, ואפלו מן היתומים. והוא - שתפס מחיים. בפני בית דין - מלמד שאין חייב עד שיעמד בדין. ולא בבית דין הדיוטות. על פי צדים - מלמד: שכל דבר שהוא קנס - אין משלם על פי עצמו. בני חורין ובני ברית -

יצאו עובדי כוכבים, ועבדים, ופסולי עדות. נשים בכלל הנזק - אף על פי שלא דבר הכתוב אלא באיש, סופנו לרבות את האשה, הנזק והמזיק בתשלומין לשלם חצי נזק.

א, ג חמשה תמין וחמשה מועדין - אף הצבוע. רבי אלעזר אומר: אף הנחש. במה דברים אמורים? בזמן שבאו מן המדבר, אבל אם היו מרום¹², מועד - משלם נזק שלם, תם - משלם חצי נזק. והנחש - בין כך ובין כך מועד לשלם. הבהמה אינה מועדת לא לגח ולא לגוף ולא לשוף ולא לרביץ ולא לבעט - על כלן משלמת חצי נזק, בין ברשות היחיד ובין ברשות הרבים - ונתתו צרות מתחת רגליה ונפל על הכלי ושברתו - משלמת חצי נזק. היתה מהלכת כדרכה ברשות הרבים, ודרסה על הכלי ושברתו, ונתו הימנו חרס ושבר כלי אחר: על הראשון - משלם נזק שלם. ועל האחרון - משלם חצי נזק.

א, ד בהמה שנכנסה מאליה לרשות היחיד, והזיקה בידה, וברגלה, ובקרנה, ובעל שעליה, ובמשוי שעל גבה, ובעגלה כשהיא מושכת - משלמת נזק שלם. והמזיק בכרמלית - משלם נזק שלם. בהמה שהיתה מהלכת כדרכה ברשות הרבים, נפלה לגנה ונהנית - משלמת מה שנהנית. מצד הרחבה ומתוך חננות - משלמת מה שנהנית. כיצד משלמת מה שנהנית? אומדין כמה אדם רוצה להאכיל את בהמתו מה שאכלה היא, אינו ראוי להאכילה¹⁴, לפיכך אם אכלה חטין הראויות לה - הרי זו פטורה. שנתה

¹³ זה המושף למלים "ולא לבעט", וכדברי המשנה בתהלות כיצד הרגל: היתה מכעטת או שהיו צרות מתנותיה תחת רגליה.

¹⁴ הוא בעל הבהמה אינו הרפו ורגיל להאכיל לבהמתו שעוריו, מכל מקום אומדים באדם אחר שרגיל להאכיל לבהמתו שעוריו, כשהוא מוצאם בזול.

¹⁰ הלכה זו בנויה על פי משנה בפרק ראשון דבבא קמא משנה ב', וכאן הולך ומפרישה פסקה ופסקה, כל דבר שכתוב שם - מה ענינו.

¹¹ על פי משנה ג' שם.

¹² שגדלם בביתו והאכילם מידו.

אלעזר ורבי שמעון אומרים: רבי טרפון היה אומר: על הכל משלם נזק שלם. וחכמים אומרים: על השן ועל הרגל – משלם נזק שלם. על נגיחה, ועל נגיפה, על נשיכה, ועל רביצה, ועל בעיטה. מועד – משלם נזק שלם. ותם – משלם חצי נזק.

א, ז' שור המזיק ברשות הנזק? ביצד? נגח, נגף, נשך, רבץ, בעט. רבי מאיר אומר: משלם נזק שלם. וחכמים אומרים: על השן ועל הרגל – משלם נזק שלם. על נגיחה, ועל נגיפה, על נשיכה, ועל רביצה, ועל בעיטה, מועד – משלם נזק שלם. ותם – משלם חצי נזק.

מסכת בבא קמא פרק שני

בא תרנגולין שהדסו¹⁵ את העסה ואת הפרות, או שנקרו¹⁶ – משלמין חצי נזק. העלו עפר על גבי עסה ועל גבי פרות – משלמין חצי נזק. היו מחטטין בחבלו של דלי, נפל ונשבר – משלם נזק שלם. נפל ונשבר ושבר כלי אחר, על הראשון – משלמין נזק שלם, ועל האחרון – משלמין חצי נזק. תרנגולין שירדו לגנה, ושברו את החליפין¹⁷, וקטמו את הירק¹⁸ – משלמין נזק שלם. סומכוס אומר: על הקיטום – נזק שלם. ועל השבור – חצי נזק. תרנגול שהיה פורח ממקום למקום והזיק בגופו – משלם נזק שלם. ברוח שבכנפיו – חצי נזק. סומכוס אומר: נזק שלם. הפלג והגדי שנפלו – הרי אלו פטורין. קפצו והזיקו – הרי אלו חייבין. אבל אדם שקפץ, בין מלמעלה בין מלמטה, והזיק – הרי זה חייב. נפל על גבי חברו והזיק, התחתון בעליון והעליון בתחתון – התחתון פטור. ואם אמר לו קבלני¹⁹! שניהן אחראין זה לזה.

¹⁵ בשפתו התרנגולים בארץ ברנליהם בדרבם – העלו עפר על הירק והפסידוהו.
¹⁶ אם אמר העליון לתחתון קבלני – הינו שאמר לו נטה הצדה והנח לי מקום לקפץ עליו.

ואכלה – משלמת מה שהזיקה. כיצד שנתה ואכלה? היתה קפתו מפשלת לאחוריו ברשות הרבים. פשטה פרה פיה לתוכה ואכלה – משלמת מה שהזיקה. משאוי שנתן על פתח החנות, חציו בפנים וחציו בחוץ, פשטה פרה פיה לתוכו ואכלה – הרי זו פטורה.

א, ה בהמה שאכלה אוכלין שאין ראויין לה, ושתתה משקין שאין ראויין לה. וכן חיה שאכלה אוכלין שאין ראויין לה, ושתתה משקין שאין ראויין לה. טרפה את הבהמה ואכלה את הבשר, חמור שאכל פרישנין, פרה שאכלה שעורין, חזיר שאכל חתיכות של בשר, כלב שלקלק את השמן – משלמין נזק שלם.

בהמה – מועדת לילך בדרבה לשבר, למעך את האדם ואת הפרות ואת הכלים, בין שהזיקה ברגלה בדרך הלוכה, ובגופה בדרך הלוכה. חמור – במשא שעליו בדרך הלוכה. סומכוס אומר: חזיר שהיה נובר והזיק בחוטמו – משלם נזק שלם.

א, ארכבעה כללים היה רבי שמעון בן אלעזר אומר בנזקין: כל מקום שיש רשות לנזק ולא למזיק – חייב בנזק שלם. למזיק ולא לנזק – פטור מן הכל. לזה ולזה, כגון חצר השתפין והבקעה, על השן ועל הרגל – פטור. על נגיחה, ועל נגיפה, על נשיכה, ועל רביצה, ועל בעיטה: מועד – משלם נזק שלם. ותם – משלם חצי נזק.

כל מקום שאין רשות לא לזה ולא לזה, כגון חצר שאינה של שניהם, על השן ועל הרגל – משלם נזק שלם. על נגיחה, ועל נגיפה, על נשיכה, ועל רביצה, ועל בעיטה. מועד – משלם נזק שלם. ותם – משלם חצי נזק. רבי

¹⁵ שחפרו ברנליהם.
¹⁶ שנקרו בחרטומיהם, את העסה ואת הפרות וטנפום.
¹⁷ השרשים ששאריו בקרקע וצמחו בשנית.

ואמר: "אי אפשי בהן" – כל הקדם בהן זכה בהן. ואם בא אחר והזק בהן – הרי זה חייב. המפריח גדרו בקוצין ובצורות לרשות הרבים, ובא אחר והזק בהן – הרי זה פטור. נפלו, ובא אחר והזק בהן – הרי זה חייב. בנאץ פדרכו – פטור עד שינתנו לו זמן. נתנו לו ונפלו בתוך זמן – פטור. לאחר זמן – הרי זה חייב. וכמה הוא זמן? אין פחות משלשים יום.

ב, המצניע קוצים וזוכית בתוך כתלו של חברו, ובא בעל הכתל וסתרו, ובא אחר והזק בהן – הרי זה חייב. חסידים הראשונים היו מוציאים אותו לתוך שדות עצמן, ומעמיקין להן שלשה טפחים, כדי שלא תעלם המחרשה. היה בא בקפה של תבן, ובא חבילה של קוצים ברשות הרבים, ובא אחר והזק בהן – הרי זה חייב. רבי יהודה פוטר, שלא נתנו ערי ישראל אלא לכך.²¹ כגון אלו הפותחין ביביהן מערותיהן ברשות הרבים בימות החמה – שאין להן רשות, בימות הגשמים אף על פי שיש להן רשות, ובא אחר והזק בהן – הרי זה חייב. המוציא תבנו וקשו לרשות הרבים לזבלים, ובא אחר והזק בהן – הרי זה חייב. וכל הקדם בהן – זכה. החופר את הגלל לזכות בה ברשות הרבים, ובא אחר והזק בה – הרי זה חייב, ואסורה משום גזל. רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל המקלקלין ברשות הרבים מתרין משום גזל.

ב, קדרין שהיו מהלכין זה אחר זה, נתקל הראשון ונפל, בא חברו ונתקל בו ונפל, הראשון – משלם לשני, והשני – לשלישי. ואם מחמת הראשון נפלו בלם – הראשון משלם על ידי בלן. וחיבין על נזקי אדם, ופטורין על נזקי בלים. לפיכך אם הזהירו זה את זה – הרי אלו פטורין.

חמרין שהיו מהלכין זה אחר זה, נתקל הראשון ונפל, בא חברו ונתקל בו ונפל, ובא

ב, איזהו תם ואיזהו מועד? מועד – שהעידו בו שלשה פעמים. ותם – שהיו התינוקות ממשמשין בו בין קרניו. נעשה תם בן יומו ונעשה מועד בן יומו. צהבין²⁰ הבקר שלשה פעמים זה אחר זה, אפלו ביום אחד – הרי זה תם. רדף שלש רדיפות זו אחר זו, אפלו ביום אחד – הרי זה מועד; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: מועד – שהעידו בו שלשה ימים זה אחר זה, ותם – שהחזיר בו שלשה ימים זה אחר זה.

ב, לעולם אין נעשה שור מועד עד שיעדהו בפני בעלים ובפני בית דין, העידוהו בפני בעלים ולא בפני בית דין, בפני בית דין ולא בפני בעלים – אין נעשה שור המועד עד שיעדהו בפני בעלים ובפני בית דין. העידוהו בפני שנים יום הראשון, בפני שנים יום השני, בפני שנים יום השלישי – הרי אלו שלש עדיות, והן עדות אחת. נמצאת כת הראשונה זוממת – הרי יום אחד פטור מלשלם. שניה זוממת – שני ימים פטור מלשלם. שלישית זוממת – הרי שלשתן זוממין. הוא פטור והן חיבין, ועל זה נאמר (דברים יט, יט): "ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו".

ב, נשברו כדו וצלוחותיו ברשות הרבים, ובא אחר והזק בהן – הרי זה חייב. רבי יהודה פוטר, שאין שמירתן עליו. מודה רבי יהודה לחכמים, במניח אבנו וצלוחיתו ברשות הרבים, ובא אחר והזק בהן – שהוא חייב, מפני ששמירתו עליו. ומודים חכמים לרבי יהודה, במניח קנקנים בראש הגג לנגבן, ונפלו ונשברו, ובא אחר והזק בהן – שהוא פטור, מפני שאין שמירתן עליו.

ב, הניח אבנו ומשאו ברשות הרבים, אמרו לו: "פנה אותן". אמר להם: "אי אפשי בהן" – כל הקדם בהן זכה. ואם בא אחר והזק בהן – הרי זה חייב. נפלה כתלו לרשות הרבים, אמרו לו: "פנה אותן".

²¹ מילתא באנפי נפשה היא.

²⁰ בני אדם שהיו מכעיסים את הבקר זה על זה.

לצדדים. ואם בא אחר והזק בהן - הרי זה ח"ב. אף על פי שאמרו²², הרי הוא כמסקל מלפני בהמה ונותן לפני אדם, מלפני הרואים ונותן לפני הסומין, שדרך בהמה להלך באמצע, ובני אדם מצדדין. דרך הרואין להלך באמצע, והסומין מן הצדדים. המסקל נוטל מתוך שדהו ונותן לרשות הרבים, ובא אחר והזק בהן - הרי זה ח"ב, אף על פי שאמרו 'הרי הוא כמסקל מתוך שאינו שלו ונותן לתוך שלו'.

מעשה באחד שהיה מסקל מתוך שדהו ונותן לרשות הרבים, היה חסיד אחד רודפו, אמר לו: מפני מה אתה מסקל מתוך שאינו שלך, ונותן לתוך שלך? שחק עליו. לאחר זמן, נצטרף אותו האיש ומכר את שדהו, והיה מהלך באותו מקום, ונתקל. אמר: לא לחכם אמר לי אותו חסיד: 'הרי את מסקל מתוך שאינו שלך ונותן לתוך שלך'.

מסכת בבא קמא פרק שלישי

ג, א שור שהזיק, שהיה מועד בקרנו, ותם בשנו. וחבל בזה וכו'. תם - משלם חצי נזק מגופו. מועד - משלם נזק שלם מן העליה. אין שם עליה, תם - משלם חצי נזק מגופו. מועד - יוציא ויבקש לעליה. כלל אמרו בנזקין: הרג את שורו וקרע את כסותו, וקוצץ גטיעותיו, לא יאמר: "טול את הנבלה ותן לי את הפרה", "טול את הקרעים ותן לי את הטלית", "טול את הקצצין ותן לי את הגטיעות", אלא שמיין אותן כמה הן יפין עד שלא הזקו, וכמה הן יפין משזקו, לפיכך הן משלמין. רבי עקיבה אומר: אף התם שחבל באדם - משלם במותר נזק שלם, שנאמר (שמות כא, לא): "כמשפט הזה יעשה לו", יכול שלם מן העליה? תלמוד לומר "יעשה" - מגופו הוא משלם, ואין משלם מן העליה.

חברו ונתקל בו, ונפל, אפלו מאה - כלן פטורין. הראשון - משלם לשני, והשני - לשלישי. ואם מחמת הראשון נפלו כלם - הראשון משלם על ידי כלם, שח"ב על נזקי אדם ופטור על נזקי בהמה, לפיכך אם הזיקו זה את זה - כלן פטורין.

שור שדחף את חברו וחברו את חברו - הראשון משלם לשני, והשני לשלישי. ואם מחמת הראשון נפלו - הראשון משלם על ידי כלם, ואפלו הן מאה - כלן פטורין.

ב, ח חמשה שישבו על גבי ספסל ונשבר - כלן ח"בין לשלם. ואם מחמת האחרון נשבר - האחרון משלם על ידי כלם. חמורין שרגליו של אחד מהן רעות - אין רשאים לעבור עליו. נפל - רשאים לעבור עליו. היה אחד מהן טעון, ואחד מהן רכוב - מעבירין את הטעון מפני הרכוב. אחד טעון ואחד ריקן - מעבירין את הריקן מפני הטעון. אחד רכוב ואחד ריקן - מעבירין את הריקן מפני הרכוב. היו שניהם טעונים, שניהן רכובין, שניהן ריקנין - עושין פשרה ביניהן. וכן שתי ספינות שהיו באותו זרזר, זו אחת פרוקה ואחת טעונה - מעבירין את הפרוקה מפני הטעונה. שתיהן פרוקות ושתיהן טעונות - עושות פשרה ביניהן.

ב, ט שנים שהיו מהלכין ברשות הרבים, אחד רץ ואחד מהלך, שניהן רצין, שניהן מהלכין, שניהם ממשמשין, והזיקו זה את זה - שניהן פטורין, שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך. איסי הבבלי אומר: הרץ - ח"ב מפני ששנה. ומודה איסי הבבלי, שאם היה ערב שבת עם חשכה - פטור.

ב, י מסקלין דרך רשות הרבים; דברי רבי יהושע. רבי עקיבה אומר: כשם שאין לו רשות לקלקל - כך לא יסקל. אם סקל - יוציא לים או לנהר, או למקומות הטרשים. והמסקל נוטל אכן מן האמצע ונותן

²² הינו "הואיל ואמרו", בין שאמרו בו, הרי הוא ח"ב בתשלומים.

גב, שור שוה מנה שנגח שור שוה מאתים, ואין הנבלה יפה כלום - נוטל את שורו. מת או הכחיש - אין לו אלא שור. שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים והנבלה יפה חמשים וזו - זה נוטל חצי החי וחצי המת, וזה נוטל החצי החי וחצי המת, שנגאמר (שמות כא, לה): "ומכרו את השור החי וחצו את כספו וגם את המת יחצו"; דברי רבי יהודה. אמר לו רבי מאיר: לא כן דברה תורה! אלא בזמן שאין הנבלה יפה כלום. הא מה תלמוד לומר "וגם את המת יחצו"? - יחצו דמי מיתה ביניהם.

ג, שור שהיה רודף אחר חברו, והפך הנרדף וחבל בו, או שחבלו בו אחרים - הרי אלו פטורין. הזק הרודף בנרדף - פטור. נרדף ברודף - חיב. שור שעלה על גבי חברו, וכא בעל התחתון ושטמו, או ששטמ את עצמו, ונפל ומת - פטור. דחאו ונפל ומת - חיב.

ג, שור שהיה רועה, ויצא שור אחר אחריו, נמצא הרועה זה שמת, אפלו זה מנוגח וזה מועד לנגיחה, זה מנושף וזה מועד לנשיכה - פטור. רבי אחא אומר: גמל שהיה אחר בין הגמלים, ונמצא שם גמל מת - חיב, בידוע שזה המיתו. יצאו שני שורים אחרים, ספק שהן המיתוהו, ספק ממקום אחר מת - הרי אלו פטורין. אם בידוע שהן המיתוהו - הרי אלו משלמין בקטן ולא בגדול, בתם ולא במועד. שני שורים שהיו רועים, ויצאו שני שורים אחריהם, נמצאו הרועים הללו מתים, ספק שהם המיתום, ספק ממקום אחר מתו - הרי אלו פטורין. ואם בידוע שהם המיתום - הרי אלו משלמין, בקטן ולא בגדול, בתם ולא במועד. ואם בידוע שהשחורין המיתו את הלכנים, והיו שם אחד גדול ואחד קטן, אחד תם ואחד מועד - הרי אלו משלמין לגדול. ולקטן לגדול מן הקטן, ולקטן מן הגדול, לגדול מן התם, ולקטן מן המועד. היו הנזקין של שנים, והמזיקין של אחד, ספק שהן המיתום, ספק ממקום אחר מתו - הרי אלו פטורין. ואם בידוע שהן המיתום - הרי אלו משלמין, בקטן ולא בגדול, בתם ולא במועד. ואם בידוע שהשחורין המיתו את הלכנים, והיו שם אחד גדול ואחד קטן, אחד תם ואחד מועד - הרי אלו משלמין לגדול ולקטן, לגדול מן הקטן, ולקטן מן הגדול, לגדול מן התם, ולקטן מן המועד. והנזקין משמנין

ג, יש חיב על נזקי עצמו ועל נזקי שורו וחמורו, ופטור על נזקי עצמו ועל נזקי שורו. כיצד חיב על נזקי עצמו ועל נזקי שורו וחמורו? הדיק ברשות היחיד - חיב. שורו וחמורו - חיבים. הדיק במתכונן - חיב. שורו וחמורו - חיבים. הדליק גדישו של חברו ביום הכפורים - חיב. שורו וחמורו - חיבין. כיצד פטור מלשלם על נזקי עצמו ועל נזקי שורו וחמורו? הדיק ברשות הרבים, בדרך הלוכו - פטור. שורו וחמורו - פטורין. המית בלא מתכונן - פטור. שורו וחמורו - פטורין. חבל בהקדש בגר ועבד משחרר - פטור. שורו וחמורו - פטורין, ופטור על נזקי עבדו ואמתו.

ג, כיצד משלם במותר חצי נזק? שור שוה מנה שנגח שור שוה מאתים, הכחישו חמשים וזו, חזר האחרון הכחישו, שלשה של זהב - האחרון משלם לראשון חצי דינר זהב. שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים, וחבל בו חמשים וזו, חזר האחרון והכחישו, השביח הנזק, היה יפה ארבע מאות וזו, שאלמלא לא הזיקו היה יפה שמנה מאות וזו, עד שלא עמד בבית דין. השביח המזיק, אם עד שלא עמד בבית דין השביח - אין לו אלא כשעת נזקו. הכחיש - אין לו אלא כשעת עמידתו בבית דין. אם משעמד בבית דין השביח - אין לו אלא כשעת עמידתו בבית דין. הרג שורו של חברו, הוקרה בהמתו או שהזולה, הדליק

ביניהם - זה נוטל לפי שלו, וזה נוטל לפי שלו.

היו המזיקין של שנים, והנזוקין של אחד, אף על פי שבדיוע שהשחורים המיתו את הלכנים - הרי אלו פטורין, שזה אומר לו: "שֶׁלְךָ הַמִּית". וזה אומר: "שֶׁלְךָ הַמִּית". אם בידוע ששנים המיתו את השנים, היו שם אחד גדול ואחד קטן, אחד תם ואחד מועד - הרי אלו משלמין לגדול ולקטן, לגדול מן הקטן ולקטן מן הגדול, לגדול מן התם ולקטן מן המועד, והמזיקין משמנין ביניהם, זה נותן לפי שלו, וזה נותן לפי שלו.

היו המזיקין של שנים והנזקים של שנים, אף על פי שידוע שהשחורים המיתו את הלכנים - הרי אלו פטורים, שזה אומר: "שֶׁלְךָ הַמִּית". וזה אומר לו: "שֶׁלְךָ הַמִּית", ואם בידוע שהשנים המיתו את השנים, בזמן שכלן באין לבית דין - פטורין, אין כלן באין לבית דין - חביבין. שנים שזרקו שני אבנים, ושברו שתי חביות, אחת של יין ואחת של שמן, זה אומר: "את של יין". וזה אומר: "את של שמן" - משלמין את של יין. אחת מלאה ואחת ריקנית, זה אומר: "את הרקנית". וזה אומר: "את המלאה" - משלמין את הריקנית. שברו את החביות, זה אומר: "אתה שברתה"! וזה אומר: "אתה שברתה" - ! שניהן פטורין.

מִסְכַּת בָּבָא קָמָא פֶּרֶק רִבְעִי

ד, א שור שחציו של ישראל וחציו של הקדש שהזיק של ישראל, מועד - משלם נזק שלם. ותם - משלם חצי נזק. של הקדש, בין תם ובין מועד - פטור. הזק מאחד של ישראל - חזב, ושל הקדש - פטור. שור של הקדש - הבעלים חביבין באחריותן. הבעלים נוטלין את נזקו, ונותנין את נזקו. שור שחציו של ישראל וחציו של כנעני, שהזיק את של ישראל, מועד - משלם נזק שלם. ותם - משלם חצי נזק. ושל כנעני, בין תם ובין מועד - משלם נזק שלם. שור של כנעני

שהזיק שור של אחר, חבורו, אף על פי שקבלו עליהם לדון בדיני ישראל - משלמין נזק שלם, שאין תם ומועד בנזקי הכנעני.

ד, ב שור של ישראל שנגח שור של כותי, ושל כותי שנגח שור של ישראל, מועד - משלם נזק שלם מן העליה, ותם - משלם חצי נזק. רבי מאיר אומר: שור של ישראל שנגח שור של כנעני - פטור. ושל כנעני שנגח שור של ישראל, בין תם ובין מועד - משלם נזק שלם מן העליה.

ד, ג יפה כח הדיוט מכח גבוה, וכח גבוה מכח הדיוט. יפה כח הדיוט: נזקין להדיוט, ואין נזקין לגבוה. רבית ואונאה להדיוט, ואין רבית ואונאה לגבוה. תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה להדיוט, ואין תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה לגבוה. נשבע להדיוט - משלם קרן וחמש, לגבוה - אין משלם אלא קרן. יפה כח גבוה: מעילה לגבוה, ואין מעילה להדיוט. אמירתו לגבוה - כמסירתו להדיוט. קרן וחמש לגבוה, ואין קרן וחמש להדיוט. הקונה מן הגבוה - בכסף. מן ההדיוט - בכסף בשטר ובחזקה.

ד, ד שור חרש שוטה וקטן שנגח שור של פקח - פטור. רבי עקיבא ורבי יעקב אומרים: משלם חצי נזק. שור שנתחרשו בעליו או שנשטתו בעליו, או שהלכו בעליו למדינת הים. יהודה בן נקוסיא אומר: סומכוס אומר: לעולם הוא בתמותו, עד שיעדוהו בפני בעלים. רבי יוסי אומר: מעמידין עליו אפטורפין, העידוהו בפני אפטורפין, נתפקח החרש ונשתפה השוטה, והגדיל הקטן, או שבאו בעליו ממדינת הים. יהודה בן נקוסיא אומר: סומכוס אומר: לעולם הוא בתמותו ראשונה, עד שיעדוהו בפני בעלים שניה. רבי יוסי אומר: הרי הוא בחזקתו.

ד, ה זה הפלל: כל שהועד בו, והועד בדבר שהועד בו, בשעה שהועד עליו - משלם נזק

שפטור בכ"ן חורין פטור בעבדים: המית עבד עברי - נותן כל כפר, ועבד של שני שתפין - נותן לשניהם. חציו עבד וחציו בן חורין - נותן לפי חשבון, חצי כפר ליורשין, וחציו שלשים סלע לבעלים.

ד, ח, הממית על פי עד אחד, והרובע והנרבע על פי עד אחד - פסול לגבי מזבח ופטור מן המיתה, ומתיר בהנאה. הממית על פי שנים, והרובע והנרבע על פי שנים - פסול לגבי מזבח ואסור בהנאה וחייב במיתה. המית בין משלו בין משל חברו, בין לפני הקדשו ובין לאחר הקדשו, בין בשוגג בין במזיד, בין באנס בין ברצון - פסול לגבי מזבח. רובע ונרבע, בין משלו ובין משל חברו, בין לפני הקדשו בין לאחר הקדשו, בין בשוגג בין במזיד - פסול לגבי מזבח. באנס - כשר. ברצון - פסול.

יש בנגיח שאין ברובע, וברובע שאין בנגיח: נוגח משלם את הכפר לאחר מיתה, מה שאין כן ברובע. ויש ברובע, שהרובע - עשה בו אנס כרצון, שאין מתכונן כמתכונן, מה שאין כן בנגיח.

מסכת בכא קמא פרק חמישי

ה, א, שור תם שהזיק עד שלא עמד בדין, והקדישו בעליו - מקדש. שחטו ומכרו ונתנו במתנה - מה שעשה עשוי. משעמד בדין הקדישו בעליו - אין מקדש. שחטו ומכרו ונתנו במתנה - לא עשה כלום, מפני שמשלם מגופו. שור מועד שהזיק, בין משעמד בדין ובין עד שלא עמד בדין, והקדישו בעליו - מקדש. שחטו ומכרו ונתנו במתנה - מה שעשה עשוי, מפני שמשלם מן העליה.

ה, ב, שור תם שהזיק ואחר כך המית, המית ואחר כך הזיק - פטור. שור מועד שהזיק, ואחר כך המית - חייב. המית ואחר כך הזיק, עד שלא נגמר דינו - חייב, משנגמר דינו - פטור. שומר חנם והשואל, נושא שכר והשוכר, הזיק שור ברשותו, מועד - משלם נזק שלם. תם - משלם חצי נזק. שאול

שלם מן העליה. וכל שלא הועד בו, ולא הועד בבעליו, בדבר שלא הועד בו, בשעשה שלא הועד עליו - משלם חצי נזק מגופו. רבי יהודה אומר: מועד לשבתות ואינו מועד לימות החול. אימתי הוא תם? עד שיחזר בו שלשה ימי שבתות, זה אחר זה.

ד, ו, יש כאן חייב בכפר וחייב במיתה, חייב במיתה פטור מן הכפר, חייב בכפר ופטור מן המיתה, פטור מן הכפר ופטור מן המיתה. שור מועד שהמית - חייב בכפר וחייב במיתה. שור תם שהמית, ושור חרש שוטה וקטן שהמית, המית גר ועבד משחרר - חייב במיתה ופטור מן הכפר; שור שהיה מתחכף בכתל, ונפל על האדם, נתכונן להרוג את הבהמה. הרג את הבהמה לכנעני, והרג בן ישראל, לנפלים והרג בן קימא - חייב בכפר ופטור מן המיתה. ולענין הנזקין: רבי יהודה מחייב, ורבי שמעון פוטר, שנאמר (שמות כא, כח): "כי יגח שור" - עד שיתכונן לגח. ואם היה תם - פטור מן הכפר ופטור מן המיתה. המית כותי בן שמנה - פטור מן הכפר ופטור מן המיתה. רבי יהודה אומר: שור המדבר, ושור הקדש, ושור גר שמת ואין לו יורשין - פטור, שנאמר (שמות כא, כט): "והועד בבעליו ולא ישמרנו" - אין בעלים לאלו.

יתר על כן אמר רבי יהודה: המית כשהוא של הדיוט, ולא הספיק לעמד בדין עד שהקדישו בעליו. המית כשהוא של גר, ולא הספיק לעמד בדין עד שמת הגר - פטור, שנאמר: "ולא ישמרנו בעליו והמית" - את ששוות המיתתו לשעת עמידתו בבית דין - חייב, את שלא שוות המיתתו לשעת עמידתו בבית דין - פטור. כיצד הוא משלם? שמין את הנזק כמה הוא יפה, לפי כך הוא משלם; דברי רבי יהודה. רבי יוחנן בן ברוקה אומר: שמין את הבעלים, כמה הן יפים - לפי כך הן משלמין.

ד, ז, כל שחייב בכ"ן חורין - חייב בעבדים, בין בכפר בין במיתה. וכל שפטור בכ"ן חורין - פטור בעבדים, בין בכפר בין במיתה. כל

בחזקת תם ונמצא מועד, הבעלים משלמין חצי נזק, והשואל פטור. הועד בו בפני שואל, ואחר כך מכרו – הבעלים משלם חצי נזק והשואל משלם חצי נזק. המית ברשותו ואחר כך מסרו לבעלים, עד שלא נגמר דינו מסרו לבעלים – פטור. משנגמר דינו מסרו לבעלים – חייב. רבי עקיבא אומר: אף משנגמר דינו עד שלא נסקל, מסרו לבעלים – פטור.

הג פרה שהמיתה ואחר כך ילדה, עד שלא נגמר דינה ילדה – ולדותיה מתרין. משנגמר דינה ילדה – ולדותיה אסורין. נתערבו באחרים ואחרים באחרים – כלן אסורין בהנאה. מה יעשו להן? כונסין אותן לכפה עד שעה שימותו. רבי אלעזר בן רבי שמעון אומר: כלן נסקלין. הגזול שור מחברו והמית ברשותו, ואחר כך מסרו בעדים לבעלים, בין משנגמר דינו ובין עד שלא נגמר דינו – חייב.

הגד הלוקח שור מחברו בחזקת שהוא תם, ונמצא מועד, והועד בו בפני שנים – באמת²³ שהוא חייב לו! מפני שמקח טעות. שור שפסק את המוסרה, ויצא והזיק: תם – פטור. ומועד – חייב; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: תם – חייב. ומועד – פטור. רבי אליעזר בן יעקב אומר: זה וזה פטורין, שנאמר (שמות כא, לו): "ולא ישמרנו בעליו" – שמור הוא זה! רבי אליעזר אומר: אין לו שמירה לשור אלא ספין.

הה "כנוס שורף ואני אשמרנו": הזיק – פטור. הזק – חייב. "כנוס שורף ושמרו": הזק – פטור. הזיק – משלם נזק שלם; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: על השן ועל הרגל – משלם נזק שלם. על נגיחה, ועל נגיפה, על נשיכה, על רביצה, ועל בעיטה; מועד – משלם נזק שלם. ותם – משלם חצי נזק.

הג הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשותו, ובא שור ממקום אחר שלא ברשותו, נגח, נגף, נשך, רבץ, בעט; רבי מאיר אומר: משלם נזק שלם. וחכמים אומרים: על השן ועל הרגל – משלם נזק שלם. על נגיחה, ועל נגיפה, על נשיכה, ועל רביצה, ועל בעיטה; מועד – משלם נזק שלם. ותם – משלם חצי נזק. הכניס קדרותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות, ובא שור ממקום אחר שלא ברשות, ושבחן – פטור. ואם הזק בהן – בעל קדרות פטור. הכניס פרותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות, ובא שור ממקום אחר שלא ברשות, ואכלן – פטור. ואם הזק בהן – בעל הפרות פטור. נפל לבור והכאיש את מימיו – חייב. היה אביו או בנו לתוכו – משלם את הכפר; דברי רבי טרפון. רבי עקיבא פוטר מן הכפר. היה בו עבד או אמה – נותן שלשים סלעים; דברי רבי טרפון. ורבי עקיבא פוטר משלשים סלעים.

הזיש נותן את הכפר ואין נסקל, נסקל ואין נותן את הכפר. החופר בור ברשותו ונפל עליו שור והרגו – נותן את הכפר ואין נסקל. נכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות, נגחו שורו של בעל הבית, או שנשכו כלבו של בעל הבית, ומת – נסקל ואין משלם את הכפר.

הח שור שנגח את הפרה ונמצא עברה בצדקה, ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה, ואם משנגחה ילדה. סומכוס אומר: משלם חצי כפר לפרה ורביע לילד. וכן פרה שנגחה את השור ונמצא ילדה בצדקה, ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה, ואם משנגחה ילדה; סומכוס אומר: משלם חצי נזק מן הפרה, ורביע מן הילד.

מסיני. והינו 'הלכה למשה מסיני' שהוא חייב לו את הדמים שנתן לו הלווקה, מפני שפקח טעות הוא.

²³ מוכא בירושלמי (בבא קמא פרק ב הלכה ה): אמר רבי אליעזר, כל מקום ששינוי 'באמת' – הלכה למשה

מִסְכַּת בְּבֵא קָמָא פְּרָק שִׁישִׁי

ו, א שור שדחף את חברו, ונפל לבור ומת – בעל השור חייב, ובעל הבור פטור. רבי נתן אומר: במועד – זה נותן מחצה וזה נותן מחצה. בתם – בעל הבור משלם שלשה חלקים, ובעל השור רביע.

ו, ב החופר בור ברשותו ונפל עליו שור והרגו – חייב בכפר. ואם הזק השור – בעל הבור פטור. החופר בור ברשות הרבים, ונפל עליו שור והרגו – פטור מן הכפר. ואם הזק השור – בעל הבור חייב²⁴. חפר בור ברשותו ופתח לרשות הרבים, אפלו הוא של רבים – חייב, עד שימסר לרבים. איזה הוא בור שאמרה תורה? חפר ברשות היחיד ופתח לרשות היחיד, יש לו רשות לחפר ויש לו רשות לפתח. ברשות הרבים ופתח לרשות הרבים – אין לו רשות לחפר ואין לו רשות לפתח, ברשות היחיד ופתח לרשות הרבים – יש לו רשות לחפר ואין לו רשות לפתח. אבל יש לרבים רשות לכנס לשם ברשות הרבים, ופתח לרשות היחיד, אפלו הוא של רבים – פטור. רבי יוסי בר יהודה מחייב עד שיעשה לו מחיצה גבוהה עשרה טפחים, או עד שירחיק מן הכתל ארבעה טפחים, שיהלך אדם או עד שימסר לרבים. חפר ופתח ומסר לרבים – פטור. וכן היה נחוניא פותח וחופר שיחים עושה, חופר ופותח ומסר לרבים, וכשכב דבר לפני חכמים, אמרו: עשה זה כהלכה. חפר פראוי וכסה פראוי, עשה לה חוליא גבוהה עשרה טפחים, מסרו לחולה ולזקן שיש בהן דעת – פטור. חפר שלא פראוי וכסה שלא פראוי, עשה לה חוליא פחותה מעשרה טפחים, מסרו לחרש שוטה וקטן שאין בהן דעת – חייב.

ו, ג חפר תשעה טפחים ובא אחר וחפר טפח – האחרון חייב. רבי יהודה אומר: אחר

האחרון למיתה, אחר הראשון להזק. חפר עשרה, ובא אחר וסידו וכירו – האחרון חייב. אחד חפר עשרה, ואחד חפר עשרים, ואחד חפר מאה, ואחד חפר מאתים – כלן חייבין. בור של שנים, אחד מכסה ואחד מגלה – המגלה חייב. כסוה ונתגלה, כשהוא עומד ורואהו, ולא כסוה – הרי זה חייב. כסוה והלך לו, ואף על פי שנתגלה לאחר מכן – פטור. חפר חמשה טפחים, ובא אחר וחפר חמשה – האחרון חייב? כמה שעורו להזיק? כל שהוא, ולמיתה – עשרה טפחים. סומכוס אומר: לעמק – שלשה טפחים. לארכו ולרחבו – ארבעה. רבי אלעזר אומר: כמלאו של נופל. נפל לפניו מקול הכריה – חייב. לאחריו מקול הכריה – פטור, בבור ובבשית, בין מלפניו ובין מלאחריו – חייב.

ו, ד נפל לתוכו חרש שוטה וקטן, שור סומא המהלך בלילה – חייב. בן או בת עבד או אמה – פטור. נפל לתוכו שור וכליו ונתקרו – חייב על הבהמה ופטור על הכלים, שנאמר (שמות כא, לה): "ומכרו את השור החי" וגו' – יצאו כלים שאין להם אונאה, יצא אדם שאין הימנו אונאה במותו. למה זה דומה? למניח אבנו וצלוחיתו ברשות הרבים, ובא אחד והזק בהן – חייב על נזקי אדם ופטור על נזקי צלוחית. אם הושם את הצלוחית ונשברה, אף הוא חייב על צלוחיתו.

בור שבאמצע הדרך – הרי זה של עולי בבל, עד שתודע לך שהיא של אנשי אותה העיר. שברחבה ושברמלית – הרי היא של אנשי אותה העיר, עד שתודע לך שהיא של עולי בבל. שבאמצע השדה – הרי היא של בעל השדה, עד שתודע לך שהיא של אנשי אותה העיר. הנהרות והמעיינות שמושכין – הרי הן של כל אדם.

²⁴ בבביתא בבא פתרא (דף קעו) הנרסקה: יורשי בעל

ו,ה המבטית את חברו - פטור מדיני אדם ודינו מסור לשמים. צוח באזנו וחרשו - פטור. אחזו באזנו וחרשו - חיב. המבטית בהמת חברו - פטור מדיני אדם ודינו מסור לשמים. הלעיטה חלדות הרדופני, וסם המות, וצואת תרנגולים - פטור מדיני אדם ודינו מסור לשמים. העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת של חברו - פטור מדיני אדם ודינו מסור לשמים. שליח בית דין שהכה ברשות בית דין, והזיק - פטור מדיני אדם ודינו מסור לשמים.

ו,ו רופא אמן שרפא ברשות בית דין, והזיק - פטור מדיני אדם ודינו מסור לשמים. המחמתך את העבר במעי אמו ברשות בית דין, והזיק - פטור מדיני אדם ודינו מסור לשמים.

ו,ז אחד שור וחמור, ואחד שאר בהמה חיה ועוף לנזקין, מועד - משלם נזק שלם, ותם - משלם חצי נזק. אחד שור וחמור, ואחד שאר בהמה חיה ועוף להרבעה ולכלאים. רבי עקיבא אומר: כל אחד ואחד יתרבה במקומו.

רבי יוסי אומר משום רבי ישמעאל: בדברות הראשונות הוא אומר (שמות כ, י): "אתה ובנך ובתך ושורך וחמורך וכל בהמתך"; שור וחמור בכלל היו, ולמה יצאו? - להקיש עליהן, מה שור וחמור האמורים לענין שבת, עשה שאר בהמה חיה ועוף כשור וחמור, אף שור וחמור האמורים לענין כל דבר, שאר בהמה חיה ועוף כשור וחמור.

ו,ח נעל כראוי, קשר כראוי, עשה לה מחיצה גבוהה עשרה טפחים. מסרה לחולה ולזקן שיש בהן דעת - פטור. נעל שלא כראוי, עשה לה מחיצה פחותה מעשרה טפחים, מסרה לחרש שוטה וקטן, שאין בהן דעת. איזה הוא שלא כראוי? כל שאין יכול לעמד ברוח מצויה.

רועה שמסר צאנו לרועה אחר - ראשון חיב, ושני פטור. המוסר צאנו לרועה, אפלו

חגר, אפלו חולה, אפלו לפניו כשלוש מאות צאן - פטור. מסרו לחרש שוטה וקטן - חיב. לעבד ולאשה - פטור, ומשלמין לאחר זמן. כיצד עושין להם? בית דין כותבין עליהן שטרי חוב. נתגרשה אשה ונשתחרר העבד - חיבין לשלם.

ו,ט החותף יבלת של חברו ועומד לחתכה, לא יאמר לו: "תן לי מה שחבלת בי". אלא נותן כל בשתו! הקוצץ נטיעותיו של חברו, ועתיד לקצץ, לא יאמר לו: "תן לי מה שחבלת בי". אלא נותן לו כל נזקו!

ו,י אין שמין בית קב מפני שמשביחו, ולא בית כור מפני שפוגם, אלא שמין בית סאה פחותה באותה שדה, כמה היתה יפה, כמה היא יפה. רבי שמעון בן יהודה אמר משום רבי שמעון: כמה דברים אמורים? בזמן שאכלה יחורי תאנים או שקטפה לולבי גפנים, אבל אם אכלה פגים או בסר - רואין אותן כאלו הן פרות גמורין. רבי יהודה אומר משום רבי עקיבא: אכלה פרות נטועות - שמין להם נטועות. נטיעות עצמן - שמין אותן בית סאה. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי עקיבא: תבואה שלא הביאה שלישי - הרי היא כנטיעות.

ו,יא ליבה וליבתו הרוח, אם יש בשלו כדי ללבות - הרי זה חיב. ואם לאו - הרי זה פטור. רבי שמעון אומר: "שלם ישלם המבער את הבערה" (שמות כב, ה) - הכל לפי הדלקה. המדליק בתוך שלו, כמה תעבור הדלקה? רבי אלעזר בן עזריה אומר: שש עשרה אמה דרך רשות הרבים, בשעת הרוח - שלשים אמה. רבי יהודה אומר: שלשים אמה, ובשעת הרוח חמשים אמה. רבי עקיבא אומר: חמשים אמה, ובשעת הרוח שלש מאות אמה. מעשה בערב, שקפץ האור ביתר משלש מאות אמה והזיק. מעשה שעברה הדלקה את

אצטונה, והדליק – חֵיב. וכן היה רבי יהודה אומר: בנר חנכה – פטור, מפני שהניח ברשות. וחכמים אומרים: בין זה ובין זה – חֵיב, כגון אלו מסככין על פתחי חנויותיהן ברשות הרבים בחג, אף על פי שיש להן רשות, ובא אחר והזיק בהן – הרי זה חֵיב.

ויד חמר בשור שאין בבור, ובבור שאין בשור, שהשור חֵיב בכפר וחֵיב בשלשים של עֶבֶד. נגמר דינו – אסור בהנאה ודרכו לילף ולהזיק, מה שאין כן בבור. חמר בבור, שהבור מועד לעולם, מה שאין כן בשור.

חמר בשור שאין באש, ובאש שאין בשור: שהשור חֵיב בכופרין, וחֵיב בשלשים של עֶבֶד, ונגמר דינו אסור בהנאה, ואם מסרו לחרש שוטה וקטן – חֵיב, מה שאין כן באש. חמר באש, שהאש מועדת לעולם, מה שאין כן בשור.

חמר בבור שאין באש, ובאש שאין בבור: חמר בבור, שהבור מסרו לחרש שוטה וקטן – חֵיב, מה שאין כן באש. חמר באש, שהאש דרכה לילף ולהזיק, ומועדת לאכל דבר הראוי לה, ודבר שאין ראוי לה, מה שאין כן בבור.

הירדן²⁵ שהיתה קשה. במה דברים אמורים? בזמן שקפצה, אבל אם היתה מסכסכת והולכת, או שהיו עצים מצויין לה, אפלו עד מיל – הרי זה חֵיב. עברה נהר או גדר או שלולית שהן רחבין שמנה אמות – פטור.

ויב המדליק את הגדיש והיו בו כלים. רבי יהודה אומר: ישלם כל מה שהיה בתוכו. וחכמים אומרים: אין משלם אלא גדיש של חטים או גדיש של שעורין. וראין את מקום הכלים כאלו מלא תבואה. ומודה רבי יהודה לחכמים במשאיל מקום לחברו להגדיש, והטמין כלים, שאין משלם אלא גדיש. גדיש של חטים וגדיש של שעורין, וראין את מקום הכלים כאלו מלא תבואה. השאילו לגדש בו חטין וגדש שעורין, שעורין וגדש חטין – אין משלם אלא שעורין. היה גדיש חטין ומחפה בשעורין, שעורין ומחפה בחטים – אין משלם אלא שעורין.

ויג היה אדם ישן בתוכו, ודלק אפלו שוגג – פטור, מפני שגדון בנפשו. נכנס לחנות של נגר שלא ברשות, ויצאת לו בקעת וטפחה לו בפניו – פטור. ואם נכנס ברשות – בעל החנות חֵיב. נכנס לחנותו של נפח שלא ברשותו, ויצאו ניצוצות והזיקהו – פטור. ואם נכנס ברשות – בעל החנות חֵיב. פועל שנכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות, אף על פי שיש לו רשות לפנס ולהגבות את שכרו. נגחו שורו של בעל הבית, או שנשכו כלבו של בעל הבית – פטור. ואם אמר לו: "הפנס" – בעל הבית חֵיב.

גמל שטעון פשתן ועובר ברשות הרבים, ונכנס בפשתנו לתוך החנות, ודלקה בגרו של חנוני, והדליק את הבירה, מן האגף ולחוץ – חנוני חֵיב. רבי יהודה אומר: אם היתה לפניו אצטונה²⁶ והדליק – פטור. וחכמים אומרים: אף על פי שהיתה לפניו

²⁶ ספסלים העומדים על רגלים.

²⁵ שהיתה מרבה (גירסת מכילתא משפטים).

<p>12</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>ה 8</p>	<p>עלות השחר _____ 5:58 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:54 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:52 שקיעה _____ 4:28 בבלי: תענית ל • ירושלמי: קדושין ח • תוספתא: סוטה טו ב"ך: מלכים א יג-יד • רמב"ם: פסולי המוקדשין יח</p>
<p>13</p>	<p>שני Monday</p>	<p>ט 9</p>	<p>עלות השחר _____ 5:59 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:54 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:53 שקיעה _____ 4:29 בבלי: תענית לא • ירושלמי: קדושין ט • תוספתא: בבא קמא א ב"ך: מלכים א טו-טז • רמב"ם: פסולי המוקדשין יט</p>
<p>14</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>י 10</p>	<p>עשרה בטבת Fast of 10th of Teves עלות השחר _____ 6:00 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:55 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:54 שקיעה _____ 4:29 בבלי: מגילה ב • ירושלמי: קדושין י • תוספתא: בבא קמא ב ב"ך: מלכים א יז-יח • רמב"ם: עבודת יום הכיפורים א</p>
<p>15</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>יא 11</p>	<p>עלות השחר _____ 6:01 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:56 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:54 שקיעה _____ 4:29 בבלי: מגילה ג • ירושלמי: קדושין יא • תוספתא: בבא קמא ג ב"ך: מלכים א יט-כ • רמב"ם: עבודת יום הכיפורים ב</p>
<p>16</p>	<p>חמישי Thursday</p>	<p>יב 12</p>	<p>עלות השחר _____ 6:01 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:56 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:55 שקיעה _____ 4:29 בבלי: מגילה ד • ירושלמי: קדושין יב • תוספתא: בבא קמא ד ב"ך: מלכים א כא-כב • רמב"ם: עבודת יום הכיפורים ג</p>
<p>17</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>יג 13</p>	<p>עלות השחר _____ 6:02 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:57 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:55 שקיעה _____ 4:30 בבלי: מגילה ה • ירושלמי: קדושין יג • תוספתא: בבא קמא ה ב"ך: מלכים ב א-ב • רמב"ם: עבודת יום הכיפורים ד</p>
<p>18</p>	<p>שב"ק Shabbos</p>	<p>יד 14</p>	<p>ויחי עלות השחר _____ 6:03 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:57 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:56 שקיעה _____ 4:30 בבלי: מגילה ו • ירושלמי: קדושין יד • תוספתא: בבא קמא ו ב"ך: מלכים ב ג-ד • רמב"ם: עבודת יום הכיפורים ה</p>

Candle Lighting 4:12 הדלקת הנרות

Shabbos Ends 5:43 זמן מוצש"ק

ווען אַ מענטש ווערט פארשעמט, זאל ער זיך רעכטן אויף אַ ישועה.

(ספר המדות אות בישׁה סימן י"א)